

શ્રી શ્રાવક આવશ્યક. અર્થ સહિત.

પ્રકાશક.
ઝવેરભાઈ કુંવરજી શાહ.
વીરમગામ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૬૪૧

સર્ગિક

પુસ્તકનું નામ શ્રાવણ ઓગસ્ટ ૨૩

વિષય પૃથ્વી

શ્રી જાવક આવરુક.
અર્થ સહિત.

પ્રકાશક,
અવેરભાઈ કુંવરજી શાહ.
વીરમગામ.

વીર સં. ૨૪૫૭

સન ૧૯૩૦

પ્રત ૧૫૦૦

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૬૪

શ્રી શેઠ પ્રધર્ષ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં, શેઠ મણીલાલ
શિવલાલે છાપ્યું-વીરમગામ.

નિવેદન.

કેટલાક દિવસ પહેલાં સાંજના પ્રતિક્રમણ વખતે સામાયિક ને આવશ્યકમાં અમુક પાઠની ખીન જરૂરીઆત ને જરૂરીઆતની અર્થ થતી જોવામાં આવી. આ ઉપરથી અર્થને મૂળ પાઠ રૂપે જોતાતા શબ્દોમાં સુધારાને અવકાશ છે આવું લાગવાથી મહારાજ શ્રી હર્ષશ્ચંદ્રજી સ્વામીને વિનંતિ કરી કે આપ સામાયિક ને આવશ્યક સુધારી આપો તો હું અર્થ સહિત નવી આવૃત્તિ છપાવું. મારી આ માગણીનો એ વિદ્વાન મુનિએ જનકલ્યાણાર્થે સ્વીકાર કર્યો. તેના ફળ રૂપે આ પુસ્તક વાચકના હાથમાં મુકવા હું ભાગ્યશાળી નિવડ્યો છું. તેમાં મને કેટલે અંશે સફળતા મળી છે. એ જોવાનું કામ સુરા વાચકનું છે. છતાં કેાઇ જગ્યાએ ભુલ રહેલી જણાય તો સુચના કરવાથી હવે પછીની આવૃત્તિમાં સુધારો કરવામાં આવશે.

આ ઉપયોગી પુસ્તકના પહેલાં પાંચ આના રાખવા ઇચ્છા હતી. તેમાં પાછળથી ચાર ફરમાનો વધારો કરવામાં આવ્યો છતાં એક આનો ઘટાડો માત્ર ચાર આના જેવી જુજ કીંમત રાખવામાં આવી છે.

છવટમાં પોતાના અમુલ્ય સમયનો લોગ આપી

મને આ પુસ્તક હું છપાવી શકું આવી સ્થિતિમાં
લાવનાર મુનિશ્રી હર્ષશ્ચંદ્રજી સ્વામીનો તેમજ અગા-
ઉથી ગ્રાહક થઇ ચોપડીઓ લેનાર સદગ્રહસ્થોનો અને
જૈનધર્મને અનુસરતિ પોતાની કવિતાઓ મને છપાવવા
દઇ જન રૂચિ તૃપ્ત કરનાર ત્રિભુવન ચતુર્ભુજ દોસી-
નો ઉપકાર માની વિરમું છું.

તા. ૨૩-૧૧-૩૦

પ્રકાશક,

ઝવેરભાઈ કુંવરજી શાહ.

ત્રીરમગામ.

શુદ્ધિ પત્ર

—:૦:—

પાત્રું	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૯	૧૩	જેમ તેમ	જેમ છે તેમ
૨૦	૧	કાય દુષ્પણિણે	કાયદુષ્પણિકાણે
૨૬	૧૩	હીણુખરં	હીણુકખરં
૩૧	૧૬	અવશ્યક	આવશ્યક
૩૧	૧૮	નિવૃત્ત	નિવૃત્ત
૩૨	૧૬	અઘયારો કઆ	અઘયારો કઓ
૩૬	૧	પૂર્વકિત	પૂર્વોક્ત
૩૯	૧૬	પર્યંત	પર્યંત
૩૯	૧૭	બે પ્રકારે	બે કરણુ ને
૪૧	૨૧	અથ	અર્થ
૫૦	૧૪	વસ્ત્ર	વસ્ત્ર
૫૭	૧૦	એટણે	એટલે
૬૫	૫	સર્વ ઠ	સર્વ જુઠ
૮૯	૧૨	૫	દ્વેષ

આ વિના ડ્રીડર અને છાપનારની ભુલને લીધે જે ભુલો રહી ગએલી હોય તે સુઝ વાચક સુધારીને વાંચે આવી વિનંતી છે.

પ્રકાશક.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પાનું.
સામાયિક વિષે થોડું કથન	૧
સામાયિક સૂત્ર	૧
આવશ્યક વિષે વિચાર	૧
આવશ્યક સૂત્ર	૨૩
ધર્મ ધ્યાનનો વધારે અર્થ	૮૮
દશમું { પ્રત આદરવા	૯૬
અગીયારમું { પાળવાની વિધિ	૯૭
શ્રી ધર્મસિંહ સ્વામીના વચનામૃતો	૯૮
કોનું જીવિત ધન્ય કવિતા	૧૦૧
ચોવીસ જીન સ્તુતિ	૧૦૪
પ્રતિક્રમણ વિષે	૧૦૫
પંચજ્ઞાનની આરતી	૧૦૬
પ્રતિક્રમણની આલોચના	૧૦૭
સર્વજ્ઞને અરજ	૧૦૮
સીમંધર સ્વામીને અરજી	૧૦૯
શ્રાવકને શિખામણ	૧૧૦
જીનવર સપ્તાહ	૧૧૧
શ્રાવકની લાગણી	૧૧૩
વિહાર કરતી વખતે	૧૧૪

મહાવીર દેવને.

(શું કહું કથની મારી રાજ...એ રાજ.)

સ્મરણ મને બહુ પ્યારું દેવ,
શ્રી મહાવીર તમારું...ટેક.

જીવ જીવને હણતા જોઈ,
હૃદય દ્રવ્યું પ્રભુ તારું;

સૂત્ર 'અહિંસા' આપ્યું જગને; (૨)
કેવળ પરહિત સારું દેવ....શ્રી મહા ૧

ધુતારાઓ જગને ધુતે,
ધર્મ નિમિત્તે જાણે;

સુખ છોડીને પદ સાધુનું; (૨)
તેં તે વપ્સ સ્વિકાર્યું દેવ...શ્રી મહા ૦

શી રીતે ફરી જન્મ ન આવે,
લક્ષ્ય તુજએ ચાર;

સત્ય કથ્યું 'પદ્મસૂત્રે' થાશે;
ત્રિભુવન આ તરનારું દેવ....શ્રી મહા ૦ ૩

૧ દ્રવ્યું. ટપક્યું. લક્ષ્યાર્થ દયા આવી ૨ તર્ફન ૩ કાયમ
૪ સુંદર. ૫ શબ્દાર્થ સરખી સપાટી લક્ષ્યાર્થ રાગ ક્રેપ
રહિત થતાં.

સામાયિક વિષે થોડું કથન.

૧ સામાયિક વ્રત કરવું અથવા તેમાં રહેવું તે બાલ કે અવ્યંતરથી કોઈપણ મુમુક્ષુ જીવને હિતરૂપ છે, ને સુખાવદ છે. પણ આજે જેન જનતાની દ્રષ્ટિમાં તેની કિંમત જોઈએ તેવી આંકાતી હોય એમ જણાતું નથી. કારણ જેન સમાજ આજે કોઈ કાળ-અળથી જુદા જુદા સંયોગના જોળમાં વેંચાઈ ગયો છે. એક ભાગ ઘણો શ્રદ્ધાળુ છે ત્યારે તે ઘણો અશિક્ષિત ને અજ્ઞાનતામાં મૂકાયો છે. તે વર્ગ ઉપરા ઉપરી અનેક સામાયિકા કરે છે ને તેમાં ઘણો રસ લે છે. પણ વસ્તુ એ છે કે તે વર્ગને અંતરમાં આ સામાયિક કરનાર કોણ છે? સામાયિક શું છે? અને તે શા માટે કરવું? આ બધા વિચારની સ્ફુર્તિ ક્ષેષ પણ થતી જણાતી નથી; અથવા કહો કે તે સંબંધી ધગશ-તીવ્ર ઇચ્છા તેમના હૃદયમાં ઉભરાતી નથી. જે કાંઈ કરે છે તે અજ્ઞાન પણે સુસ્ત ને બેચેનીથી અથવા તો નિદ્રા વિકથાથી તે વર્ગ પૂર્ણ કરે છે. ત્યારે બીજો વર્ગ તે વિકાસમાં—સમજણમાં આગળ વધેલો છે. આ વર્ગ આમ સામાયિકાદિ કરતા વર્ગને જોઈ હાસ્ય કરે છે; તેના મનમાં અનેક તકો-શંકાઓ-વિકલ્પો આ ક્રિયા વિષે ઉભા થાય છે. પણ, સંસારથી થોડો પણ વખત મુક્ત રહી સામાયિકમાં વખત ગાળવો તે તો તેના દિલને આકાશ પાતાળ એક કરવા જેવું લાગે છે. આ વર્ગ વિચારમાં-સમજણમાં એટલો બધો વધ્યો છે કે સમજવ.માં ને સમજાવવામાં તે કોઈ

રીતે પાછળ લઈતો જણાતો નથી. પણ તે વર્ગ ત્યાગ ભાવ કરવામાં કે તેમ વર્તન કરવામાં હમેશને માટે પાછળ લઈલો દેખાય છે. એટલે કે એક આમ સામાન્ય વર્ગ ને બીજો ખાસ-ચોક્કસ વર્ગ બન્ને જુદી જુદી દિશામાં પ્રગતિ કરતા હોય તેમ જણાય છે. આ બન્ને વર્ગ એક બીજાના સંપર્ક (સંબંધ) માં આવે છે ત્યારે જરૂર એક બીજાના વિચારમાં અથડાયા વિના રહેતા નથી. એટલુંજ નહીં પણ એક બીજાની દિશા પ્રભુ માર્ગથી વિમુખ છે એમ તેઓ જુએ છે.

૨ હવે આપણે આ જગાએ વિચારીએ કે આમ હોવાનું કારણ શું છે ? શ્રી વીતરાગ પ્રભુ તો તેમના નૈર્ગન્ય પ્રવચનમાં કહે છે કે જીવને થોડી સમજણ હો કે ઘણી સમજણ હો, જીવે થોડો અભ્યાસ કર્યો હોય કે ઘણો અભ્યાસ કર્યો હોય, પણ સમ્યક દર્શન (વીતરાગ માર્ગની સાચી સમજણની પ્રતીતિ) વિના જીવને સંસારની પરંપરા કોઈ રીતે ઝોઝી થતી નથી. સામાયિક થોડા વખતનું કે ઘણા વખતનું પણ તે ચારિત્ર કે સંયમ છે. એ ચારિત્ર દર્શન ને જ્ઞાન વિના હોવા સંભવ નથી, દર્શનને જ્ઞાન પ્રથમ સોપાન (પગથીયું) છે. ચારિત્ર તે પછીનું સોપાન છે. ત્યારે એટલી વાત તો સિધ્ધ સમજાય છે કે સામાયિક અજ્ઞાન ભાવે કરવામાં આવે ને સમજણ-અભ્યાસ છતાં ન પણ કરવામાં આવે તે બન્નેમાં પ્રથમ દર્શન ને જ્ઞાનની જરૂર છે. જેને દર્શન ને જ્ઞાન હોય તે સામાયિકના સ્વરૂપને સમજે. પોતે પોતાને સમજે ને શા માટે સામાયિક કરવું તે પણ

સમજે. કોઈ ઇવ થોડો-સામાન્ય અભ્યાસી હોય તે થોડું સમજે છે જ્યારે કોઈ ઇવ ઘણો અભ્યાસી હોય તે ઘણું સમજે છે. છતાં જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જો તે ઇવને સમ્યક દર્શન નથી, તો તે જ્ઞાન નથી પણ અજ્ઞાન છે-મિથ્યાજ્ઞાન છે. આથી એ કહેવાના આશય છે કે સામાયિક કરવું હોય તો તેમણે પ્રથમ દર્શન-સમ્યક દર્શન મેળવવું જોઈએ. સમ્યક દર્શન પછી વિદ્યા-અભ્યાસ કે જ્ઞાન જે કહો તે, ઇવને સમ્યક જ્ઞાન રૂપે પરિણમે છે. આમ દર્શન ને જ્ઞાન આવ્યા પછીજ ચારિત્ર, થોડા કે પછી ઘણા વખત માટે ઇવમાં પ્રવેશે છે.

૩ હવે સામાયિક કરનારે પ્રથમ જાણવાની જરૂર છે કે સામાયિક કરનાર કોણ છે ? અને સામાયિક તે શું છે ને તે શા માટે કરવું ? જો આવાત સમગ્ર શકાણી નથી તો પછી સામાયિક શું સમજીને કરવું ? વધારે દુઃખનો વિંધય એ છે કે આ વસ્તુ સામાયિક કરનાર પોતે જતી કરે છે. માટે આપણે આ જગ્યાએ ખુલાસો કરવો જોઈએ.

૧ સામાયિક કરનાર તે પોતે ઇવ છે. ઇવ એટલે જેને સુખદુઃખનો અનુભવ છે કે, જે હંમેશાં સુખને માટે પ્રવૃત્તિ કરે છે, જેને સુખ પ્રિય છે ને સુખ જોઈએ છે. એજ લક્ષી ભૂંડી-પુન્ય પાપની પ્રવૃત્તિનો કતી ને લોકતા છે. એજ સર્વ વસ્તુનો સંપ્રદક છે ને જાતા છે. આમ છતાં ઇવ પોતે પોતાને કાં ન સમજે, કાં ન ઓળખે ? જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જો ઇવ

પોતે પોતાને સમજે વિચારે ને પોતે અખંડ અમર છે એમ માને-
 તો જરૂર તે સામાયિકના સ્વરૂપને સમજે ને શા માટે કરવું તે
 પણ સમજે. (૨) હવે સામાયિક કરવું એ શું ચીજ છે એ પ્રશ્ન
 ઉદ્ભવે તો ઉત્તર એ છે કે સામાયિક એટલે સર્વ પાપથી છૂટવું
 તે છે. જીવ અહોરાત્રી હિંસા, અસત્ય, અસ્તેય, વિષય,
 પરિગ્રહ, કલેશ વગેરે પાપોમાં આનંદ લે છે તેમાં ખુબ લીન
 થઈ નવનવી રમતો રમે છે. જીવના મન વાણીને શરીર આ
 ત્રણે યોગે પૂર્ણ પ્રેમ પણે તેમાં રસ લુટે છે. આ પાપોમાં
 એકલો જીવ પોતેજ રસ ન લેતાં બીજાઓને તેમાં રસ લેતા
 કરે છે ને સાથે સાથે સંમત પણ થાય છે.
 આવી પ્રવૃત્તિ જીવ માત્રની છે આ હકીકત કોણ પ્રેત્યક્ષ કે
 અનુભવથી જાણવું નથી ? પાપો સાથે પ્રવૃત્તિ સો કાઢતી સો
 કાઢને વિદિત છે એટલો આવી પ્રવૃત્તિથી છૂટવું. આંતરથી તો
 આંતર સામાયિક છે. જાણથી છુટાય તો જાણ સામાયિક છે.
 ત્યારે ત્યારે આવા પાપોથી જીવ છુટવા ચાહે, ત્યારે તે પ્રવૃત્તિથી
 પોતે મુક્ત થાય, બીજાને પ્રેરે નહિ, તે સાથે સંમત થાય નહિ
 ને એકાન્ત સ્થાનમાં બેસે, ને ઇચ્છા હોય તેટલો વખત આમ
 કેવલ શાન્તપણે રહે ત્યારેજ તે જીવ સામાયિકમાં પ્રવેશે છે.
 આજ સામાયિક જ્ઞાનીઓએ કહી છે. 'સાવધ વ્યાપારની
 પ્રવૃત્તિ બંધ કરવી તેજ સામાયિક છે. આવી સામાયિકમાં કૃતકી

૧. સામાય્યેણં ભગ્ને જીવે કિં જગયદ્

સામાય્યેણં સાવજ્જ જોગ વિરદ્ જગયદ્.

ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૬ મું.

ને વિદ્યવળ પ્રકૃતિવાળા શંકા કરે છે-વહેમો ઉભા કરે તે તેમની ખુશી. પણ હકીકત એ છે કે તે પોતે કરવા ખુશી નથી ને ખીજની વ્યર્થ ચિંતા કરે છે.

૪ ત્યારે હવે પ્રશ્ન એ થાય છે કે આવું સામાયિક શું શા માટે કરવું જોઈએ? ઉત્તર એ છે કે સુખ માટે સામાયિકાદિ પ્રવૃત્તિ કરવી તેને ઘટે છે. કારણ શું તે સુખ ગમે છે, ને તેને માત્ર સુખ જોઈએ જીએ, આજે પ્રાણિ માત્ર સુખ માટેજ તકલીફો મારે છે. ને ધુમે છે. એટલે સુખને કોઈપણ ઉપાયે-- સાધને કરી મેળવવું તે શું જોઈએ. પણ આપણે જોઈશું તો સમજાશે કે શું જોઈએ. સુખની કલ્પના જુદી જુદી છે. જેમ જેમ અધઃ પ્રદેશમાં જીવો રહે છે, તેમ તેમ તેની સુખની કલ્પના નીચી છે. ઉચ્ચ પ્રદેશમાં રહે છે તે જીવોને સુખનો ખ્યાલ ઉંચો છે. સંસાર પ્રિય જનોની દૃષ્ટિએ કામ-વિષય એ સુખનો વિષય છે. જ્યારે સંસાર મુક્ત જનોના અભિપ્રાયે મોક્ષ-સર્વ કર્મથી છુટકારો-સુખનું સ્થાન છે. એટલે ઇન્દ્રિય જન્ય સુખોમાં ધારો કે તે સુખ છે, પણ અચાનક વિચારીએ તો ખાતરી થશે કે એ સુખ સુખરૂપ રહેતું નથી, પણ અનંત ત્રાસ ને કલેશ આપે છે. ત્યારે અધ્યાત્મિક જ્ઞાનીઓના દિસાએ ઇન્દ્રિય વિષય-નિમગ્નમાં સુખ સમજાય છે. માનો કે અત્યારે સુખ તેમાં નથી પણ જરૂર ઇન્દ્રિયો ને તાબે કરવી તેમાં પ્રત્યક્ષ અને પરિણામે સુખ છે ને તે સુખ રહેવાનું જ. આ સુખ જે પ્રત્યક્ષ છે તે હાણિક છે, ને અસ્થાયી-અનિત્ય છે. જ્યારે ખીજું સુખ સ્થાયી ને નિત્ય છે.

પ કામ અને મોક્ષ જન્મેમાં સુખ છે, ને તે જન્મે શુભ માત્રના સાધ્ય છે. અવિકાસ પામેલા (જ્ઞાન રહિત) જીવોને કામ સુખ સાધ્ય છે. બીજા વર્ગના-વિકાસ પામેલા જીવોને મોક્ષસુખ સાધ્ય છે. પહેલા વર્ગનાને અર્થ-પૈસા સાધન છે. બીજાને ધર્મ (જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર) સાધન છે આથી સામાયકાદિ કરનારને સમજશે કે સામાયિક કરવું તે મોક્ષ [સત્ય] સુખનું સાધન છે. ને તે સાધ્ય સાધન દ્વારા સિદ્ધ થાય છે. સાધ્ય ગમે તેટલું સોંધું હોય કે મોંધું હોય પણ સાધન વિના સાધ્ય પ્રાપ્ત થતું નથી. એટલે આ સ્થળે એ સમજવાનું કે સાધનની સાધકને પ્રથમ જરૂર છે. સાધક સાધ્ય માટે તૈયાર હોય, પણ સાધન વિના સાધ્ય શી રીતે પ્રાપ્ત કરે? સાધક જન્મે બાળુમાં એક છે પણ સાધન ને સાધ્ય જન્મે સ્થળે જુદાં જુદાં છે. ઔદિક-વૈપયિક સુખની ઇચ્છા માટે આજે કે ગમે ત્યારે જીવો ધનાદિ સાધન દ્વારા પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યા છે, પણ મૌલિક-પુદ્ગલ રહિત સુખને માટે ઉચ્ચ કોટિના જીવો-જેને હૃદયમાં પરલોક માટે ઉંડા ભણકારા વાગ્યા છે તેઓ પ્રવૃત્તિ કરે છે.

૧ સામાયિક એ થોડા વખતનો કે પછી થોડા વખતનો અંચમ છે. ચારિત્ર છે. જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્ર એ ત્રણમાં એ ત્રીજા નંબરે આવે છે. એટલે પ્રથમ જ્ઞાન દર્શન આવે તોજ ચારિત્ર આવે છે. આ એ વિના તે નથીજ. એટલે પ્રથમ જ્ઞાન દર્શન માટે જરૂર પ્રયત્ન કરવો. જ્ઞાન ભલે થોડું મેળવી શકાય પણ જ્ઞાનની જરૂર છે. જીવાદિ નવ પદાર્થને છ કાય જીવ સમ-

જ્યા વિના સામાયિકાદિ શી રીતે કરી શકાય ? જીવાદિ નવ પદાર્થ ને છ કાય જીવનો જલે થોડામાં થોડી રીતે પણ સારો અભ્યાસ કરવો જોઈએ. એ નવ પદાર્થ ને છ કાય જીવને સમજી પછી તેને હૃદયમાં ગરાગર દસાવવા પ્રયત્ન કરવો. આમ થયા પછી સામાયિક કરવું ઘાટ છે. કેાઈ કહેશે કે એ નવ તત્ત્વ છ કાય જીવના સ્વરૂપને જાણતાં ધણો વખત જાય ને તે ન આવડે ત્યાં સુધી શું સામાયિક ન કરવું ? આ શંકા ધણીજ ઉતાવળી ને અસ્થાને છે. જેને સામાયિકાદિ વ્રતની ઇચ્છા થઈ છે તેનો તેમાં જેટલો વખત જાય છે તેને તેટલો વખત એ વસ્તુ સમજતાં જશે નહિ. પણ વસ્તુ એ છે કે એવું સામાયિક કરવા આંતરમાં ધગશ થઈ નથી. માત્ર થોડી મહેનતે ઘણું મેળવવાની ઇચ્છા છે તે કે પછી દેખાદેખી કરી હૃદયને સંતોષ વાળવો છે.

૭ આત્મ સામાયિક કરનારે પ્રથમ જીંદગી ભરમાં રહી શકે એવા સ્થુત્ત પણ નાના અનુવ્રતો ધારણ કરવાં જોઈએ, જેવાંકે જીંદગી સુધી મોટા જીવોની દિંસા પ્રસંગ (સ્વાર્થ પડતાં કે નિસ્વાર્થ) છતાં પણ નહીં કરવી જોઈએ. અપરાધ ગુન્હા કેાઈ જીવ કરે તો તે વખતે તેવી પ્રતિજ્ઞા કદાચ તે રાખી શકે નહિ. તેમજ મોટું અસત્ય—ઝોર પરસ્ત્રી ત્યાગ એવા વ્રતો તેણે જરૂર પ્રથમ ધારણ કરવા અગત્યના છે. આવા વ્રત ધારણ કરનાર સામાયિકાદિ શિક્ષા વ્રત સારી રીતે કરી શકે એટલે સામાયિક કરનાર પ્રતિ એ સુચના છે કે તેણે સામાયિક

કરવું અગત્યનું ને ઇષ્ટ છે. પણ તે પહેલાં સ્થુત્ત-નાના પ્રતો અહિંસાદી ધારણ કરવા તે પહેલાં એ દેશ પ્રત કરવા માટે સમ્યક્ત્વ-શ્રદ્ધા ને સાથે નવ તત્ત્વ છ કાય જીવ સ્વરૂપની સમ-જાણ-જ્ઞાન મેળવવા ધણું અગત્યના છે. આમ નથી તો પછી એ સામાયિકાદિ. એકલું ને અજ્ઞાન પણે કરેલું શું જ્ઞેર કરશે, ને કેવી રીતે ભવ પરંપરાની શૃંખલા (સાંકળ) તોડી શકાશે ? મોક્ષ સુખનું સાધન જ્ઞાન દર્શનને ચારિત્ર (દેશ વિરતિ) એ ત્રણે છે. પણ દેશ પ્રતોમાંથી એક માત્ર સામાયિક સાધન છે તેમ નથી.

સમાયેક સૂત્ર.

૧૫૬૪૨

—:o:—

પાઠ ૧ લો નમસ્કાર સૂત્ર.

જુમો	નમસ્કાર હો.
* ૧ અરિહંતાણું	રાંગદેષ રહિત ઐશ્વર્યવાન અહંતોને
જુમો	નમસ્કાર હો
૨ સિદ્ધાણું	સર્વ કર્મથી મુક્ત થએલ સિદ્ધ ભગવાનોને
જુમો	નમસ્કાર હો
૩ આચરિયાણું	આચાર પાળે ને પળાવે એ આચાર્યોને
જુમો	નમસ્કાર હો
૪ ઉવચ્ચાયાણું	બાર અંગ ભણે ને ભણાવે એ ઉપાધ્યાયોને

* ૧, ૨, ૩, ૪, ૫—સંખ્યા, સંપદના ચિન્હો છે. સંપદ એટલે વિશ્રામ સ્થાન, જેને વિષે કંઈ વિશ્રામ પામે તેને વિશ્રામ સ્થાન કહિએ સૂત્રમાં જ્યાં સંપદના ચિન્હ કરવામાં આવેલ હોય તે તે સ્થાન પ્રાપ્ત થતાં જરા અટકવું જોઈએ આ પાઠની પાંચ સંપદ છે.

ભુમે	નમસ્કાર હો
લોએ	લોકમાં
સર્વ	સર્વે
૫ સાહુણં	પંચ મહાવ્રત યુક્ત સાધુઓને

પાઠ ૨ એ વંદના સૂત્ર.

* તિષ્ઠુતો	ત્રણ વાર કરીને
* આયાહિણુ	આદક્ષિણાને (જમણી તરફથી શરૂ
* પયાહિણુ	પ્રદક્ષિણાને કરી કરી જમણી તરફ
	સુધી બે બેડેલા હાથે
૧ વંદામિ	વંદુ છું, સ્તવું છું.
૨ નમઃસામિ	નમસ્કાર કરું છું.
સકારેમિ	સત્કાર કરું છું.

* વંદના કરતી વખતે આગળ કરેલી નીશાની વાળા શબ્દો બોલવા નહિ, કેમકે એ શબ્દો વંદનાના વિધિ સ્વયંક છે. ૧ વંદના ત્રણ પ્રકારની છે. જઘન્ય, મધ્યમ ને ઉત્કૃષ્ટ, જેમકે:—જઘન્ય વંદના ‘મત્યએણુ વંદામિ, શબ્દો બોલીને વંદના કરવી તે. માત્ર પ્રણામ મધ્યમ વંદના—‘તિષ્ઠુતો સૂત્ર, એ પાઠના શબ્દો બોલી વંદના કરવી તે. ઉત્કૃષ્ટ વંદના જાર ‘આવર્તન’થી વંદના કરવી તે આ પાઠની ચાર સંપદા છે.

૩ સન્માણેમિ	સન્માન આપું છું, હે પૂજ્ય
કલ્યાણું	કલ્યાણ રૂપ
મંગલં	મંગળ રૂપ
દેવયં	દેવરૂપ
ચેદયં	જ્ઞાનવંત (એવા આપને)
પન્નુવાસામિ	હું પર્યુપાસું છું (સેવું છું આરાધું છું)

પાઠ ૩ એ આલોચના ક્રિયા.

ધ્યછામિ	ધ્યં છું
પડિક્કમિઉં	પ્રતિક્રમવાને (નિવારવાને)
ધરિયાવહિયાએ	ચાલવાના પંથને વિષે
૧ વિશાહણાએ	જે વિરાધના તેને વિષે જે આતચાર તેને
૨ ગમણા ગમણે	ગમન આગમનને વિષે
પાણુક્રમણે	પ્રાણિનાક્રમણ-ઉલ્લંઘવાને વિષે
ખીયક્રમણે	ખીજના ક્રમણને વિષે
૩ હરિયક્રમણે	વનસ્પતિના ક્રમણને વિષે
ઓસા	ઘરનું પાણી
ઉત્તિગ	કીડીના દર
પણુગ	પંચવર્ણી લીલ કુલ

દર	કાચું પાણી
મટ્ટી	સચેત માટી
મકંડા, સંતાણા	કરોળીયાના પડ, કરોળીઆની બાળ
૪ સંક્રમણે	એ સર્વને કચરવામાં
જે	જે
મે	મેં
જીવા	જીવો
૫ વિરાહિયા	વિરાધ્યા હોય
એગિંદિયા	એક ઇંદ્રિય (કાયા શરીર)
	વાળા જીવો
બેઇદિયા	બે ઇંદ્રિય (કાયાને જીભ) વાળા
	જીવો
તેઇદિયા	ત્રણ ઇંદ્રિય (કાયા જીભ ને નાક)
	વાળા જીવો
ચઉરિદિયા	ચાર ઇંદ્રિય (કાયા જીભ નાક
	ને આંખ) વાળા જીવો.
૬ પંચિદિયાં	પાંચ ઇંદ્રિય (કાયા, જીભ, નાક,
	આંખ ને કાન) વાળા જીવો.

૧,૨,૩,૪,૫,૬,૭ આ પ્રાણી ૮ સંપન્ન છે. તેમાંથી સાત અહીં ગણાવી આક્રમી હવે પછીના પાઠમાં સંબંધ યુક્ત હોવાથી તે સ્થાને દર્શાવી છે.

અભિહયા	સામે આવતા હણ્યા હોય
વત્તિયા	ધુળે કરી ઢાંકયાં હોય
લેસિયા	ધરતી કે ભીંત સાથે મસળ્યા હોય
સંઘાઈયા	માંહોમાંહે અથડાન્યા હોય
સંઘટ્ટિયા	સંઘટ્ટાને પમાડ્યા હોય
પરિયાવિયા	પરિતાપ ઉપજાવ્યો હોય
કિલામિયા	ગંજાની પમાડ્યા હોય
ઉદવિયા	ઉદવિગ્ન (વ્યાકુલ) કર્યા હોય
ઠાણાઓ	એક ઠેકાણેથી
ઠાણું	બીજા સ્થાનકે
સંકામિયા	મુકયા હોય
જીવિયાઓ	જીવિતથી
વવરોવિયા	જુદા કર્યા હોય
તસ્સ	તેણું
મિચ્છા	મિથ્યા-ખોટું થાઓ
મિ	મારે
૭ દુઃકડં	દુષ્ટત્ય-પાપ

પાઠ ૪ થો તસ્સઉત્તરી સૂત્ર

ઉત્તરી કરણેણું	શ્રેષ્ઠ ઉત્કૃષ્ટ કરવાને
પાયચ્છિત કરણેણું	પાપનેા છેદ કરવાને
વિસોહી કરણેણું	વિશેષ શુદ્ધિ કરવાને
વિસક્ષી કરણેણું	શદ્ય રહિત કરવાને
પાવાણું	પાપ
કમ્માણું	કર્મોને
નિગ્ધાયણુઠ્ઠાએ	ટાળવાને અર્થે
ઠામિ	સ્થાપુ છું-કરું છું
૮ કાઉસ્સગાં	કાર્યોત્સર્ગ-કાઉસગને
અમંત્ય	અન્યત્ર ખીળ (નિચે લખેલા
	સિવાય
ઉસસિએણું	ઉશ્વાસે-ઉંચો શ્વાસ લેવાથી
નિસસિએણું	નીચો શ્વાસ મુકવાથી
ખાસિએણું	ખાંસી ઉધરસ આવવાથી
છીએણું	છીંક આવવાથી
જંભાધએણું	ખગાસુ આવવાથી
ઉડુએણું	ઓડકાર આવવાથી
વાયનિસગેણું	વા;પવન સરવાથી
ભમલીએ	ભમરી ચકરી આવવાથી
પિત્તમુચ્છાએ	પિત્તની મૂર્છા થવાથી
સુહુમેહિં	સુક્ષ્મ-જરા
અંગસંચાદેહિં	અંગ સંચરવાથી

સુહુમેહિં

ખેલ સંચાલેહિં

સુહુમેહિં

દિઠી સંચાલેહિં

એવ માઈએહિં

આગારેહિં

અભંગો

અવિરાહિઓ

હુજજ મે

કાઉસંગો

જવ

અરિહંતાણું

લગવંતાણું

નમુકારેણું

ન, પારેમિ

તાવ કાય

ઠાણેણું

મોણેણું

ઝાણેણું

અપ્પાણું

બોમ્મિશમિ

જરા

કદ સંચરવાથી

સૂક્ષ્મ

દ્રષ્ટિ સંચરવાથી

એ આદિ

આગારથી

ભંગ રહિત

અવિરાધિત

હો મારે

કાઉસંગ

જ્યાં સુધી

અહિંતોને

લગવંતોને

નમસ્કારે

ન પાળું-ખોળું

ત્યાં સુધી કાયાને

એક સ્થાનકે કરી

મૌન્યપણે

ધ્યાને કરી

આત્માને (હુડ આત્માને)

તણુ છું.

(અહિંયા મોનન્યપણે “ધરિયાવહિ” । કાઢિસગ કરવો, ને પુરો થતાં “નમો અરિહંતાણુ” કરી પાળવો.)

પાઠ ૫ મો ચતુર્વિંશતિસ્તવ.

લોગસ્મ
ઉન્નેઅગરે
ધમ્મતિત્થયરે
જિણે
અરિહંતે
કિત્તાઈસ્સં
ચઉવીસંપિ
કેવળી ॥૧॥
ઉસલ
મજિઅંચ
વંદે
સંભવ
મભિણુદણુચ
સુમઈચ
પઉમપ્પહં
સુપાસં,
જિણુચ

લોકના
ઉદ્યોતના કરનાર
ધર્મ તીર્થના કરનાર
રાગદ્વેષના છૂતનાર
અહિંતાને
કીર્તિશ-કીર્તિ કરીશ
ચોવીસે એવા
કેવળી
ઋષભ દેવને
અજિતનાથને અને
વંદુ છું
સંભવનાથને
અભિનંદન સ્વામીને અને
સુમતિનાથને અને
પદ્મપ્રભુ સ્વામીને
સુપાર્શ્વનાથને
રાગદ્વેષના છૂતનાર અને

ચંદ્રપદં
 વંદે ॥૧॥
 સુવિહંચ
 પુષ્પદંત
 સીમલ
 સીમજસ
 વાસુપૂજ્ય
 વિમલ
 મણુતંચ
 જિણું
 ધમ્મં
 સંતિંચ
 વંદામિ. ॥૩॥
 કુંથું
 અરંચ
 મદ્દિલં
 વંદે
 મુણિસુવચં
 નમિ
 જિણુંચ,
 વંદામિ

ચંદ્રપલ સ્વામીને
 વંદુ છું.
 સુવિધિનાથ સ્વામીને
 પુષ્પદંત સ્વામીને
 શીતલનાથ સ્વામીને
 શ્રેયાંસનાથ સ્વામીને
 વાસુપૂજ્ય સ્વામીને અને
 વિમળનાથને
 અનંતનાથને અને
 રાગ દ્રેષના જીવનારને
 ધર્મનાથને
 શાન્તિનાથને અને
 વંદુ છું.
 કુંથુનાથને
 અરનાથ સ્વામીને
 મદ્દિલ લગવતીને
 વંદુ છું
 મુનિસુવ્રતને
 નમિનાથ
 જિનેશ્વરને અને
 વંદુ છું

રિક્તનેમિ,
 પાસં તહ
 વધ્ધમાણુંચ ॥૪૧॥
 એવં મએ
 અભિથુયા,
 વિહુય
 રયમલા
 પહીણુ
 જર મરણા
 ચઉવી સંપિ
 જિણુવરા
 તિત્થયરા મે
 પસીયંતુ. ॥૫૧॥
 કિત્તિય
 વંદિય
 મહિયા
 જે, એ
 લોગસ્સ
 ઉત્તમા સિધ્ધા,
 આરૂઝા
 બોહિલાલં,

અરિષ્ટ નેમિને
 પાર્શ્વનાથને વળી
 વર્ધમાન સ્વામીને
 એ પ્રકારે મેં
 સ્તુતિકરી
 ટાળ્યા છે (જેમણે)
 રજ મેલ (કર્મરૂપી)
 (તેમજ) ખપાવ્યા છે (જેમણે)
 જરા મરણુ
 એવા ચોવીસે
 જીનેશ્વર
 હે! તિર્થંકરો મુજને
 પ્રસન્ન થાઓ.
 કીર્ત્યા
 વાંઘા
 પુજ્યા
 જે, આ
 લોકમાંહિ
 ઉત્તમ સિદ્ધ થએલા છે
 રોગ રહિત (મોક્ષ તેના અર્થે)
 બોધ (સમ્યક્ત્વ-જ્ઞાન) ને

સમાહિવર	(અને) સમાધિ શ્રેષ્ઠ
મુત્તમદિંતુ ॥૬॥	ઉત્તમ ઘો.
ચંદ્રેસુ	ચંદ્રોથી
નિમ્મલયરા	(ધણી) નિર્મળ
આધરચેસુ	(ને) સૂર્યોથી
અહિયં	અધિક
પયાસયરા	પ્રકાશ કરનાર
સાગર વર	(સ્વયંભુરમણ) સમુદ્રથી (પણ)
ગંભીરા	ગંભીર એવા
સિદ્ધા સિદ્ધિ	હો! સિદ્ધ પરમાત્માઓ મોક્ષ-પદ
મમ દિસંતુ. ॥૭॥	મને દો.

(અહીં ઉભા થઈ આસનથી નીચે ઉતરી બે લાથ જોડી ગુરૂને ત્રણવાર વંદના કરી સામાયિકની આજ્ઞા માગવી. ગુરૂ ન હોય તો પ્રથમ પ્રમાણે પૂર્વ કે ઉત્તર દિશા તરફ મુખ રાખી શ્રી “શ્રીમંધર સ્વામી,, પાસે આજ્ઞા માગવી)

ઔષધીસ તીર્થ કરોની જાણવા ભેગ હકીકત.

સં.	તીર્થ કરોના નામ	પિતા	માતા	જન્મગામ	લાંછન	શરીરમાન	રંગ	આયુષ્ય
૧	ઋષભદેવ	નાલિ	મરદેવી	અયોધ્યા	કૃષ્ણ	૫૦૦ ધનુષ	સુવર્ણ	૮૪ લાખપૂર્વ
૨	અજિતનાથ	જિતશત્રુ	વિજયા	અયોધ્યા	હરિત	૪૫૦ ,,	,,	૭૨ ,,
૩	સંભવનાથ	જિતારિ	સેના	શ્રીવસ્તિ	અશ્વ	૪૦૦ ,,	,,	૬૦ ,,
૪	અભિનંદન	સંવર	સિંધાયા	અયોધ્યા	વાનર	૩૫૦ ,,	,,	૬૦ ,,
૫	સુમતિનાથ	મેઘરથ	મંગલા	અયોધ્યા	કૌંચ	૩૦૦ ,,	,,	૪૦ ,,
૬	પદ્મપ્રભ	ધર	સુસીમા	કોસંબી	પદ્મ	૨૫૦ ,,	રક્ત	૩૦ ,,
૭	સુપાર્શ્વનાથ	સુપ્રતિષ્ઠ	પૃથ્વી	કાશી	સ્વસ્તિક	૨૦૦ ,,	સુવર્ણ	૨૦ ,,
૮	ચંદ્રપ્રભ	મહાસેન	લક્ષ્મણા	ચંદ્રપુરી	ચંદ્ર	૧૫૦ ,,	શ્વેત	૧૦ ,,
૯	સુવિધિનાથ	સુગ્રીવ	રામા	કાકદી	મગર	૧૦૦ ,,	,,	૨ ,,
૧૦	શ્રીતત્ત્વનાથ	દ્વિરથ	નંદા	ભદ્રિનપુર	શ્રીવસ્ત	૬૦ ,,	સુવર્ણ	૧ ,,
૧૧	શ્રેયાંસનાથ	વિપ્રશુભ	વિપ્રજી	સિંદપુર	મેંડે	૮૦ ,,	,,	૮૪ લાખપૂર્વ

१२	वासुपुत्र	वासुपुत्र	जया	यंपा	पाटे	७०	२३	७२	॥
१३	विमलनाथ	कुतुब	श्यामा	कपिलपुर	कुंड	६०	॥	मुपल	६० ॥
१४	अनंतनाथ	सिंहसेन	सुयसा	अयोध्या	सिंयाणे	५०	॥	३०	॥
१५	धर्मनाथ	भानु	मुयता	रतपुर	वठ	४५	॥	१०	॥
१६	शान्तिनाथ	विश्वसेन	अचिरा	हस्तनापुर	अग	४०	॥	१	॥
१७	कुंतुनाथ	भूर	श्री	॥	अंडे	३५	॥	६५	हजमरूप
१८	अरुनाथ	मुहर्षी	देवी	॥	नंदापत	३०	॥	८४	॥
१९	भद्रिजिन	कुंल	प्रभावती	मिथिला	कुंल	२५	॥	नील	५५ ॥
२०	मुनिमुनि	मुमित्र	पद्मावती	राजभद्र	कायभो	२०	॥	कृष्ण	३० ॥
२१	नमिनाथ	विजय	वप्रा	मिथिला	नीलकमल	१५	॥	मुपल	१० ॥
२२	नेमिनाथ	समुद्र	वि० शिवा	मोरिपुर	शंभ	१०	॥	श्याम	१ ॥
२३	पार्श्वनाथ	अश्वसेन	वामा	काशी	सर्प	६	दाय	नील	१०० वर्ष
२४	वर्धमान स्वामी	सिद्धार्थ	त्रिशला	क्षत्रियकुंड	सिंह	७	दाय	मुपल	७२ ॥

પાઠ ૬ ઠો કરેમિભંતે.

દ્રવ્ય થકી સાવધ યોગનાં પચખાણુ—દ્રવ્ય થકી પાપ કરી
યોગનો ત્યાગ.

ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે—ક્ષેત્રથી સંપુર્ણ લોકમાં (પાપ
કરી યોગનો ત્યાગ)

કાળ થકી અંત મુંહુર્તથી જાવ નિયમ સુધી—વખતથી બેઘડીથી
માંડી જાવ નિયમ સુધી

ભાવ થકી આઠ કેટીએ—ભાવથી આઠ કેટીથી

કરેમિ ભંતે સામાધયં કરં છું હે! પુજ્ય સામા-
યિકને

સાવજ્જનં, જોગં, પચખામિ પાપના યોગને તજ્જું છું.

જાવ નિયમ પજ્જનુવાસામિ જ્યાં સુધી નિયમ છે ત્યાં
સુધી હું સેવું તે વ્રતને

દુવિહં તિવિહેણું બે કરણને ત્રણ યોગે કરી

ન કરેમિ ન કરવેમિ નકરં ન કરાવું સાવધને

મણેણું, વાયાએ, કાચેણું મનથી, વચનથી ને કાયાથી

કરંતપિ અન્નં (સાવધ વ્યાપાર) કરતાં બીજાને

નસમણુ, જાણામિ ન રૂડું જાણું

વાયાએ કાચેણું વચનને કાયાથી

તસ્મ, ભંતે
પડિક્કમામિ
નિંદામિ
ગરિહામિ
અપ્પાણું વોસિરામિ :

તેને-તે સાવધને હો! પૂજ્ય
પ્રતિક્રમું છું.-નિવર્તું છું.
નિંદું
વિશેષ નિંદું છું
આત્માને (સાવધ-વ્યાપારોથી)
તમું છું.

સામાયક આદર્યા પછી જમણે પગ વાળી ડાબે
પગ ઉભો રાખી નીચે પ્રમાણે ત્રણ નમોત્યુણું કહેવાં.)

પાઠ ૭ મો નમોત્યુણું સૂત્ર.

નમોત્યુણું,
અરિહંતાણું,
ભગવંતાણું
આધિગશણું
તિત્થયરાણું,
સયં-સંબુદ્ધાણું,
પુરિસુ-તમાણું,
પુરિસ-સીહાણું

નમસ્કાર હો.
અર્હંતોને
ભગવાનોને (તે કેવા છે?)
(ધર્મની) આદીના કરનાર
(ચાર) તીર્થના કરનાર
પોતાની મેળે, બોધ પામેલા
પુરુષોમાં ઉત્તમ
પુરુષોમાં સિંહ સમાન

પુરિસ-વર પુંડરીઆણું, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ-પુંડરીક-કમળ
સમાન

પુરિસ-વર-ગંધ-હત્યાણું, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ ગંધ હસ્તિ
સમાન

લોગુત્તમાણું,
લોગ-નાહાણું,
લોગ-હિઆણું,
લોગ-પદ્મવાણું,
લોમ-પન્નજેઅગરાણું,

અભય-દયાણું,
ચક્રુ-દયાણું,
મગ્ગ-દયાણું,
સરણુ-દયાણું,
જીવ-દયાણું,
બોહિ-દયાણું,
ધર્મ-દયાણું,
ધર્મ-દેસઆણું,
ધર્મ-નાયગાણું,
ધર્મ-સારહિણું,
ધર્મ-વર-આકિરંત

લોકને વિષે ઉત્તમ
લોકના નાથ
લોકના હિતસ્વી
લોકના હીવા સમાન
લોકમાં પ્રદ્યોત-પ્રકાશ કરનાર

અભય દેનાર
(જ્ઞાન) ચક્ષુ દેનાર
(મોક્ષ) માર્ગ આપનાર
શરણુના આપનાર
[સંયમ] જીવિતના દેનાર
બોધ-સમ્યક્ત્વના હાતા
ધર્મના હાતા
ધર્મના ઉપદેશક
ધર્મના નાયક
ધર્મ [રચના] સારથી
ધર્મને વિષે ઉત્તમ ચાર
ગતિનો અંત કરનાર

ચક્રવટીણું
 દીવો-તાણું
 સરણું-ગદ-પદકાણું
 અપહિલય-વર-નાણું
 દસણું-ધરાણું
 વિઅટ્ટ-છઉમાણું
 જિણાણું
 જાવયાણું
 તિન્નાણું
 તારયાણું
 બુદ્ધાણું
 બોહિયાણું
 મુ-તાણું
 મોઅગાણું
 સવ્વ-નુણું
 સવ્વ-દરિસીણું
 સિવ
 મયલ
 મરૂય
 મણુંત
 મરૂઅય

ચક્રવર્તિ સમાન
 દીપ-ઘેટ સમાન રક્ષણ કરનાર
 શરણરૂપ-ગતિરૂપ-આધારરૂપ
 ન હણાય તેવું શ્રેષ્ઠ જ્ઞાનને
 દર્શન ધારણ કરનાર
 છદ્મસ્થ અવસ્થા રહિત
 રાગ દ્વેષના જીતનાર
 (બીજને) જીતાવનાર
 (સંસાર સમુદ્ર) તરી ગયેલા
 બીજને તારનાર
 બોધ પામેલા
 બોધ આપનાર
 મુક્ત થએલા
 મુંકાવનાર
 સર્વજ્ઞ
 સર્વદર્શી (તેમને)
 નિરૂપદ્રવ
 અચળ
 રોગરહિત
 અંત રહિત
 નાશ રહિત

મવ્વાબાહ
મપુણુરાવિન્તિ
સિદ્ધિગર્ધ-નામધેયં-

પીઠા રહિત
(સંસારમા) ફરી ન આવનાર
સિદ્ધિગતિ એવા પ્રશસ્ત
નામવાળા

ઠાણું-સંપ-તાણું;
નમો-સિદ્ધાણું

સ્થાનને પામેલાઓ તેમને
નમસ્કાર એવા સિદ્ધ
પરમાત્માને

બીજું નમોઽથુણું.

નમોઽથુણું ॥૧॥

નમસ્કાર હો.

અરિહંતાણું ॥૨॥

અર્હંતોને

ભગવંતાણું ॥૩॥

ભગવંતોને

જવ સિદ્ધિગર્ધ, નામધેયં ॥૫॥

યાવત્ સિદ્ધિગતિ એવા
પ્રશસ્ત નામવાળા

ઠાણું, સંપાવિઠ કામાણું

સ્થાનને પામવાના ઇચ્છક
તેમને

નમો જીણાણું

નમસ્કાર એવા જીનોને

ત્રીજું નમોત્યુણું.

નમોત્યુણું	નમસ્કાર હો
મમધર્મ આચરિયસ્સ	મારા ધર્માચાર્યને
મમધર્મ ઉવહેસિયસ્સ	મારા ધર્મ ઉપદેશકને
જીવ, સંપાવિઉ કામસ્સ	ચાવત્ (મોક્ષ) પામવાના
	ધર્મિકને

સામાયકપાળવાનોવિધિ પાઠ ૧ લો.

એઆસ્સ	એવા
સામાધયવચસ્સ	સામાયક વ્રતના
પંચ, અધ્યારા	પાંચ, અતિચાર
જાણીયવા	જાણુવા
ન, સમાચરિયવા	ન સમ્યક આચરવા
તં, જહા તે આળોઉં	તે જેમ તેમ આળોવું છું
મણુદુપ્પણિહાણે	મન ખરાબ રીતે પ્રવર્ત્યું
	હોય.
વચદુપ્પણિહાણે	વચન ખરાબ રીતે બોલાયું
	હોય

કાયદુરૂપણિણે	કાયા ખરાબ રીતે પ્રવર્તિ હોય
સામાધ્યસ્સ સઘ અકરણ્યા	સામાયિક છતાં નથી એવું શુન્યપણું હોય
સામાધ્યસ્સ આણુવહીયસ્સ કરણ્યા	સામાયિક પુરે વખત થયા વિના પાળી હોય
તસ્સ, મિચ્છામિ, દુક્કડં	તે મિથ્યા થાઓ માફં પાપ

પાઠ ૨ જો.

સામાધ્યં	સામાયિક
સમકાએણું	સમકાએ કરી
ફાસિયં	ફરસ્યું
પાલિયં	પાળ્યું
સોહિયં	શુદ્ધતાને પમાડ્યું
તિરિયં	પાર ઉતાર્યું
કીટ્ટિયં	કીર્તના ચુકત કયું
આરાહિયં	આરાધ્યું
આણુએ, આણુપાલિયં	આજ્ઞા પ્રમાણે પાળ્યું
ન ભવઈ	(છતાં ખરાબર) ન થયું હોય
તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.	તે પાપ મારે મિથ્યા થાઓ

પાઠ ૩ જો.

સામાયિકમાં દશ મનના, દશ વચનના ને બાર
દેવાનાં આ બંત્રીસ દોષ માંહેનો જે દોષ લાગ્યો હોય તે
છામ દુકકડં.

પાઠ ૪ થો.

સામાયિકમાં સ્ત્રી કથા, ભત્તકથા, દેશ કથાને રાજ
કથા આ ચાર કથા માંહેની કોઈ કથા કરી હોય તો તે
મિચ્છામિ દુકકડં.

પાઠ ૫ મો.

સામાયિક વિધિએ લીધું, વિધિએ પાળ્યું, વિધિ
કરતાં અવિધિ થઈ હોય તો મિચ્છામિ દુકકડં.

પાઠ ૬ કો.

સામાયિકમાં

સામાયિકમાં

અતિક્રમ

ક્રમ

અતિક્રમ

અતિચાર

અણુચાર

ન આદરવા યોગ ચીજનું

મિતવન કચું હોય,

તે વસ્તુ સામે જવાયું હોય

તે વસ્તુ ગ્રહણ કરી હોય

તે વસ્તુ ભોગવી હોય (તેમાં)

ભણતાં અભણતાં મન, વચનને કાયાએ કરી કોઈ
દોષ લાગ્યો હોય તો તરસ મિચ્છામિ ફૂકકડં.

પાઠ ૭ મો.

સામાયિકમાં પદ, અક્ષર, કાનો, માત્રા, મીંડું,
હસ્ત, દીર્ઘ, ઓછો, અધિક ભણાણો હોય તો તે મિચ્છામિ
ફૂકકડં.

(ઉપરની વિધિ પ્રમાણે સામાયિક પાળી પ્રથમ કણાં છે તે
ત્રણ નમોદ્યુણું કહેવાં.)

આવશ્ય વિષે વિચાર.

આવશ્યક કરવું કોણે ઉપદેશ્ય ને તે શા માટે ?

મનુષ્યોએ જીવન નિર્વીહ માટે અનેકધા પ્રવૃત્તિઓ ખરી કરી છે. તે પ્રવૃત્તિઓમાં તેઓએ જીવનને એટલું બધું એત પ્રાપ્ત કરી નાખ્યું છે કે તેથી વિશેષ હવે કંઈ ન હોય તેમ તેઓ તેમાં રસભર થઈ ગયા છે. પણ મનુષ્યમાં બુદ્ધિ ઉત્પન્ન થઈ છે. તે બુદ્ધિથી કોઈ કોઈ વ્યક્તિ વિચાર શાળામાં આવ્યાને વિચારે છે ત્યારે તેને કંઈ આંતર સ્ફુરણ થાય છે. મનુષ્ય જીવનમાં આંતર સ્ફુરણ એ છૂપી શક્તિ છે. આ છૂપી શક્તિ સૌ કોઈના જીવનમાં છૂપી રહેલી હોય છે. પણ જ્યારે તે શક્તિ કોઈ જીવનમાં આવિર્ભાવ પામે—જાહેરમાં આવે છે. ત્યારે તે જીવનમાં કોઈ દેવી પ્રકાશ હોય તેમ જળહરો છે. આ પ્રકાશ અતીન્દ્રિય જ્ઞાનનું એક કિરણ છે. આ કિરણથી કંમે કંમે જીવ-એતન અતીન્દ્રિય જ્ઞાનને જામે છે. આ અવસર્પિણી કાળમાં આ કિરણનો આવિર્ભાવ મનુષ્ય વ્યક્તિઓના—એક પછી એકમાં જીવનનો વિકાસ વધતા વધતા પ્રથમ શ્રી રૂપભદ્રમાં થયો. આ આંતર સ્ફુરણ કે કિરણથી શરીર વિષે ને તેની સાથે સંકળાયેલી પ્રવૃત્તિઓ વિષે તેમણે વિચાર કર્યો. પછી જગત-જીવ-કર્મને મોક્ષ વિષે એક પછી એક વિચારો એ વિચારકના હૃદયમાં

સ્પુરવા લાગ્યા. એ વિષે વધારે સ્પષ્ટ જાણવા માટે તેમણે યોગ, તપ, કષ્ટ, ને અનુષ્ઠાનો શરૂ કર્યા. અતીન્દ્રિય-પૂર્ણ-જ્ઞાન (કેવળજ્ઞાન) આ પ્રયત્નથી તેમણે મેળવ્યું. જગતમાં સૌ જીવો પોતાના સમાન છે, પણ કર્મવશ છે તે તેમણે જોયું. કર્મ મુક્ત થાય તો મારી માફક તેઓ સર્વ સંપૂર્ણ સુખ-નિર્વાણ પામે. એ નિશ્ચય કરી તે પ્રભુએ ધર્મ સંઘ-સ્થાપના ને સ્ત્રી પુરુષ જનને ધર્મ સંઘમાં દાખલ કર્યા. જનને સર્વ ત્યાગ ને દેશ ત્યાગ એમ બે સ્થાનમાં તેઓની યોગ્યતા પ્રમાણે તે પ્રભુએ જોઠવ્યા. જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્રી જનને આરાધકતા તેમણે દર્શાવી. જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્રને આરાધતા તેઓને સખલના થવાના સંયોગો-કારણો તે પ્રભુએ જોયા. સંયોગો કે કારણો જગતમાં પ્રવર્તી રહ્યા છે તે ખસેડી શકાય તેમ નથી, પણ તે કારણોથી સખલના પામતા સંઘને સુધારી લેવાનો ઉપાય પ્રભુએ જોયો. તેથી સંઘના હિત માટે-દોષથી છોડાવવા માટે તેના ઉપાય રૂપ આવશ્યકક્રિયા તેમણે ઉપદેશી. એટલે જરૂર તે ચાર તીર્થોએ આવશ્યક કરવું જોઈએ. આ ઉપદેશ પદ્ધતિ રુપભદ્રેવ પ્રભુએ જેમ પોતાના શાસનમાં ઉપદેશી તેમ શ્રીમાન મહાવીરે પોતાના શાસનમાં ઉપદેશ પદ્ધતિ ચારે તીર્થ માટે શરૂ કરી. એટલે તે કાળે જે કદપ વ્યવસ્થા મનુષ્ય સ્વભાવના કારણે જોઈ તેમણે કરી તેવી કદપ વ્યવસ્થા શ્રી મહાવીરને કરવી પડી. મધ્યકાળના બાવીસ તીર્થકરોને તેવી કદપ વ્યવસ્થા કરવી પડી નથી. એટલે ચરમ તીર્થકર શ્રીમાન મહાવીરે આ કલ-ક્ષેત્રસ્થિત ચારે તીર્થોને તેઓના સંયોગ વશ કારણે જોઈ

આવશ્યક ક્રિયા કરવી. વિચારી ને આવશ્યક ક્રિયા સાચકાળ ને પ્રાતઃકાળ થતાં કરવા કહ્યું.

આવશ્યક ક્રિયા કેને કહેવી.

આવશ્યક ક્રિયા એટલે અવશ્ય કરવા યોગ્ય પ્રવૃત્તિ એ અર્થ છે છતાં જનતા આજે પોતપોતાના સ્વભાવની રૂચિ પ્રમાણે તે વસ્તુ ખેંચી લઈ તેના અર્થનો ઉપયોગ કરે છે. જેમ એકને દાંતધાવન રનાન સ્ત્રી સુખ વગેરેમાં પ્રવૃત્તિ કરવી અવશ્ય લાગે છે જ્યારે બીજાને તેથી વિરુદ્ધ-તેના ત્યાગ ભણી પ્રવૃત્તિ કરવી ઇષ્ટ લાગે છે. આમ લિન્ન લિન્ન અકિતઓ જુદા જુદા અર્થ કરે પણ વસ્તુ એ છે કે આ આવશ્યક ક્રિયા કરવી ને બાહ્ય દ્રષ્ટિએ નહીં પણ આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ કરવી કહી છે. જીવો સહજે બાહ્ય દ્રષ્ટિથી વિષય સુખ ભણી વળી ગયા છે. એટલે તેની દ્રષ્ટિ તેને બાહ્યે અવશ્ય કરવા યોગ્ય પ્રવૃત્તિ ગણી લે, પણ જ્ઞાનીઓનો આશય તેથી વિરુદ્ધ કરી દમેશાં આંતર દ્રષ્ટિ ભણી જીવોને દોરી જઈ નિર્વાણ સ્થળે પહોંચાડવાનો છે જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્ર (કે દેશ ચારિત્ર) માં દિવસ દરમીયાન સખલના પામતા સંયમ ધારી કે સુવ્રત ધારી જીવો દિવસના છેવટે સાંચકાળે આવશ્યક ક્રિયા કરે-અવશ્ય કરેલી પ્રવૃત્તિ તપાસી લે, ને રાત્રી દરમીયાન થએલી પ્રવૃત્તિનો ખ્યાલ કરી રાત્રીના છેવટે-પ્રાતઃકાળે વિચારી જીએ આમ કરવું એ જ્ઞાનીઓની ઉદ્દેશપણા છે.

આવશ્યક વિષે આજની પ્રવૃત્તિ.

આ પ્રવૃત્તિ આજે જૈન દર્શનની એ મોટી શાખાએ શ્વેતાંબર દિગંબર તરીકે વર્તમાન છતાં દિગંબર સંપ્રદાયમાં બહુધા લુપ્ત પ્રાયઃથઈ છે એટલે કે નાશ પામી છે. વસ્તુ એ છે કે તેમાં મુનિ પરંપરા, તેનું મંડલ તેની વ્યવસ્થા વગેરે જણાતાં નથી. શ્રાવક વર્ગમાં તે ક્રિયા (આવશ્યક ક્રિયા) નો સ્વીકાર રહ્યોજ નથી. આજે ને આજ સુધીમાં તે પ્રવૃત્તિ શ્વેતાંબર સંપ્રદાયમાં મુનિને શ્રાવક વર્ગમાં ચાલુ છે. એટલે બંને વર્ગ આવશ્યક ક્રિયા કરવાને માન આપી રહ્યા છે. શ્વેતાંબર સંપ્રદાય પણ જો મૂર્તિપુજક ને અમૂર્તિપુજક (ચિંતન્યપુજક) એમ બંને વિભાજનમાં વહેંચાઈ ગયો છે, તથાપિ બંને સંસ્થામાં આવશ્યક ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ સચવાઈ રહી છે. સાધુ મંડલમાં સાયંકાળે ને પ્રાતઃકાળે આવશ્યક ક્રિયાની અવશ્ય પ્રવૃત્તિ દેખાય છે તેવી પ્રવૃત્તિ શ્રાવક વર્ગમાં જણાતી નથી. સામાન્ય તિથિ કે દિવસોમાં મળ્યા ગાંડ્યાજ શ્રાવકો એ પ્રવૃત્તિ કરે છે. પણ બંને વખત કરતા હોય તેવા તેમાંથી પણ એછા હોય છે. હા એ બંબર છે કે વાર્ષિક (સાંવત્સરિક) કે મોટા દિવસોમાં બાળક બાલિકા મોટા નાના સૌ એ પ્રવૃત્તિ કરવા જોડાય છે. એટલે આવશ્યક કરવાની પ્રવૃત્તિ બંને વર્ગમાં એટલે કે સાધુઓમાં સ્થાયી ને શ્રાવકમાં વિરલ રૂપે છે. પણ આ બાલ્ય દ્રષ્ટિએ જો કરાતી હોય તો તે દ્રવ્ય આવશ્યક ક્રિયા છે. જો આંતર વિચાર એ આવશ્યક ક્રિયામાં બરાબર રહેતો હોય તો તે ભાવ

આવશ્યક છે. ઘણી વખત લોકો બાલ ક્રિયાને કરવા રૂપ ગણી કરી રહ્યા છે પણ જ્ઞાની પુરુષો આ પદ્ધતિને વળુદ આપતા નથી. સ્પષ્ટ ને શુદ્ધ ઉચ્ચાર સાથે બરાબર વિધિ પુર્વક આવશ્યક થતું હોય પણ અંતરાત્મા જે તેમાં જોડાયો નથી તો તે દ્રવ્ય આવશ્યક છે. ને જ્ઞાનીઓનું જે કથન છે તેથી તે શ્રવ્ય છે. આવશ્યક કરવાને જ્ઞાનીઓએ જરૂરીઆત સમજાવી છે તે દ્રવ્યની સર્વ વિધિ સાચવવા ઉપરાંત લાવ(ઉપયોગ) ને તેમાં ઓત-પ્રોત કરી દેવો તો તે લાવ આવશ્યક છે. ને આમ આવશ્યક કરવું એ જ્ઞાનીની આજ્ઞા છે.

આવશ્યક કરવાથી શું ફાયદો ?

આ સ્થળે એક વાત ખાસ કહેવી જોઈએ કે આજે આવશ્યક કરનાર, કરનારની પદ્ધતિ, આવશ્યકની લાખા, ને તેની વસ્તુની સાંકળ વગેરે ઉપર સુઝ કે ઇતર તરફથી આક્ષેપ થતા જણાય છે. આ બધા વિષે ખુલાસો જોઈએ તેટલો થવાને આ સ્થાને અવકાશ નથી. હંમેશાં આવશ્યક કરવું ને તે બુદ્ધ કરી કરી કરી એ હાસ્યનું આસ્પદ (સ્થાન) છે. એ જાતું કરી શકાય તેમ નથી. પણ રહસ્ય એ છે કે મનુષ્ય સ્વભાવથી જે જે બુદ્ધો થવા સંભવ છે, ને થાય છે, તે તે બુદ્ધો આવશ્યકના મૌલિક (મૂળ) સુત્રોમાં જ્ઞાનીઓએ પોતે બતાવી છે ને “મિચ્છા મિ દુકકક” લેવા કહ્યું છે. વળી તેજ સુત્રો ફરી ફરી સાંજે ને સવારે કહેવામાં આવે છે, જેમકે ઉમ્મત્તો ઉમ્મગ્ગો

અકબ્બો વગેરે (સૂત્ર વિરૂધ્ધ થયું હોય, માર્ગ વિરૂધ્ધ હોય, અકલ્પનીય ક્યું હોય) આ બધું દરરોજ ને દરરોજ આવશ્યક વપતે આલોચ્યવામાં આવે છે તો તેનો અર્થ શું ? આથી આલોચ કરનારે સમજવું જોઈએ કે જ્ઞાનીઓના કથનમાં કઈક ઉંડાણ છે. પણ બાહ્ય (વિરોધ) દ્રષ્ટિથી એ વાત સમજવામાં આવતી નથી. જ્ઞાનીઓએ મનુષ્ય સ્વભાવ તેના સંયોગ ને તેના કારણો ધણા વખત પહેલાં જોઈ લીધા છે. આથી એ કહેવાનો આશય નથી કે પુનઃ પુનઃ કાંકરા નાખી હાંફલા ફેડી તેણે મશકરીથી મિચ્છા મિ દુકકડ' કહેવું. ને ઉપરાંત તેણે ધૂષ્ટતા કરી હુશીયારી બતાવવી. પણ વસ્તુ એ છે કે મનુષ્ય વર્ગથી ફરી ફરી ભૂલ થવા સંભવ છે ને થાય છે આ વાતમાં શંકાને સ્થાન નથી. ત્યારે પ્રશ્ન એ છે કે જે એમજ છે ને બૂલ થાય છે તો પછા આવશ્યક શાને કરવું જોઈએ ? ઉત્તર એ છે કે ભૂલ કરવી એ અર્થ નથી પણ ભૂલ થઈ તો જેનો આત્મા અંતર્મુખ છે, જેણે જ્ઞાનીઓની આજ્ઞા વિચારી છે, જ્ઞાનીઓના કથન પ્રમાણે સત્યાસત્યને ન્યાયાન્યાયનું જેને ભાન છે-તુલના છે ને આત્માને કર્મનો ભેદ-પરિણામ જેણે જાણ્યા છે તે આવશ્યક કરે છે તેને કરવું ઘટે છે. જ્યાં સુધી અહિર્દષ્ટિ છે. અંતરાત્માની પ્રતીતિ નથી. પોતાના કાર્યોકાર્ય માટે વિવેક નથી, જ્ઞાનીઓની આજ્ઞાને માટે વિચાર કિમ્મત નથી તે વ્યક્તિ ગમે તે કરે ને બોલે.

આવશ્યકતા ભેદ ને સમજણ

અધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ વિચારીએ તો આવશ્યક એ જ્ઞાનને ક્રિયા ઉભયનું મૂળ છે. ને બન્ને (ઉભય) નું પરિણામ છે. એટલે સંપૂર્ણ શાન્તિનું બેહુ ને ઝરા જાતીઓએ જોયાં છે. એ આવશ્યકતા છ વિભાગ કે ભેદ આ પ્રમાણે છે ૧ સામાયિક ૨ ચતુર્વિંશ સ્તવ. ૩ વંદન. ૪ પ્રતિક્રમણ. ૫ કથોત્સર્ગ. ૬ પ્રત્યાખ્યાન. આજે જન સમુદાય આવશ્યક ને પ્રતિક્રમણ કહે છે પણ તેમણે જાણવું જોઈએ કે પ્રતિક્રમણ એક આવશ્યકનો ભાગ છે. પ્રતિક્રમણ આવશ્યકમાં સમાઈ જાય છે; પણ આવશ્યક પ્રતિક્રમણમાં આવી શકતું નથી.

૧ સામાયિક—રાગ દ્વેષને વશ થયા વિના સમભાવમાં વર્તવું. શાન્તને મધ્યસ્થ ભાવમાં યુવન (હૃદય વ્યપાર) ને પ્રવર્તાવવું. સામાયિક ત્રણ પ્રકારે છે. સમ્પત્ત્ય, શ્રુત, ને દેશવિરતિ કે સર્વ વિરતિ સામાયિક.

૨ ચતુર્વિંશ સ્તવ—ચોવીસ તીર્થ કરેનું સ્તવન ઘણું દુર્પ ને (ઉત્તટ) ભાવ લાવી કહેવું. કારણ એ ભાવ સ્તવન છે.

૩ વંદનક—મન વાળી ને શરીરના સર્વ વ્યાપારથી પૂરત્ય ગુરૂ, આચાર્ય સ્થવિર કે ઉપાધ્યાયને વંદન કરવું જેઓ દ્રવ્ય ને ભાવ બન્ને રીતે ગુણ સંપન્ન છે. આદર્શ રૂપ છે તેમના પ્રતિ બહુ માન લાવી ગુરૂ નચક દાખલ થયામાં પોતાના અવિવેક અશાંતના દોષો ટાળી અહોભાવ કરવો.

પ્રતિક્રમણ—અશુભ યોગમાં આગળ વધી જવાયું હોય. તો પાછા વળવું. પ્રમાદ વશ-ભૂલ વશ થઇ, નિંદા-ગર્હા જેવાં સ્થાનમાં ચાલી જવાય, તો તે સ્થાનને ફરી ફરી નિંદા-ગર્હા પાછા શુભ યોગમાં આવવું તે પ્રતિક્રમણ છે. મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, પ્રમાદ, કપાય ને અપ્રશસ્ત યોગનું પ્રતિક્રમણ કરવું. કારણ એ પાંચે જીવને સંસારના વર્ધક-વધારનાર છે. જીવ તેમાંજ કુખી ગયો છે, ને તેમાંજ ખુશી થઇ રહ્યો છે. તે વાત આ પ્રતિક્રમણમાં સંભારી સંભારી પાપ-અંધનથી મુક્ત થનાર વ્યક્તિએ આલોચવી જોઇએ. જ્ઞાન દર્શન ને ચારિત્ર આ ત્રણ પદાર્થ મોક્ષના સાધક છે. તો તેમાં થએલા અતિચાર-દોષ તેણે સંભારવા જોઇએ. પછી વ્રતમાં થયેલા ભંગાણુ-છીદ્રોને સહ-ગુણોથી ઢાંકવા જોઇએ ને સમિતિ ગુપ્તિમાં ઉપયોગને તેણે મેળવવો. શાન્તપણે ઉલ્લાસ લાવી પ્રભુ, આચાર્ય, ગુરુ વગેરેના સમીપ હૃદયથી તેણે આલોચનાને ધકાવી હૃદય-આંતરથી આલોચક-પશ્ચાતાપ કરનાર પ્રભુને ને કોઇ પણ ને ગમે છે. ને તે પાપથી હળવો મુક્ત થાય છે.

કાયોત્સર્ગ—શરીરનો વ્યાપાર-પ્રવૃત્તિ ત્યાગ કરી અંતર આત્મા સાથે પ્રભુની આજ્ઞા પછી તે જરૂર વિચારે ધર્મધ્યાન સંબંધી વિચારણા તે વખતે હૃદયમાં ઉદ્ભવે. આર્ત, રોદધ્યાન

૧ આ પાંચ પ્રતિક્રમણ મુળ પુસ્તકોમાં છે, પણ દૈવસિક, રાત્રિક, પાક્ષિક, ચાતુર્માસિક ને સાંવત્સરિક આ મુળ પુસ્તકમાં નથી. વિશેષ વિવેચન અહિં અસ્થાને છે.

નો ખ્યાલ ન થાય. અતીત ચાલુ—વર્તમાન કાળના દોષોની સ્મૃતિ તે વખતે હૃદયમાં આવે છે. પોતાની ભુલ આદર્શની જેમ હૃદયમાં સમજાય છે. શકટ પરથી ભાર ખસે તેમ જીવ કર્મથી હળવો થાય છે.

પ્રત્યાખ્યાન—ત્યાગ કરવો તે પ્રત્યાખ્યાન છે. દ્રવ્ય ને ભાવ એમ બે પ્રકારે ત્યાગ થાય છે. દ્રવ્યમાં ચારે આદાર, વસ્ત્ર વગેરે ચીજનો ત્યાગ કરવો નેષ્ઠએ. ભાવમાં અસંયમ અસાન કપાય વગેરે આંતર દુઃખદ વસ્તુનો ત્યાગ કરવો. આમ જ આવશ્યક આંતર ભાવે કરવાથી જીવ હળવો થાય છે.

છ આવશ્યકનો સંબંધ

છ આવશ્યક આમ શા હેતુથી ગોઠવાયાં હશે એ વાત જનજીવાની જરૂર છે. જીવને. પ્રથમ સમભાવ—શાન્તભાવ રૂપ સામાયિક આવે તો ચોવીસ જીનવરની સ્તવના કરવા પ્રેમ (ઉલ્લાસ) આવે. પછી ગુરૂ આગળ પચીસ આવર્તન આપી વિનમ્ર ભાવ કરે. સંપૂર્ણ ને સત્ય ગુણે યુક્ત ને આદર્શરૂપ તીર્થ કરને શુદ્ધ ધર્મોપદેશક પંચ મહાવ્રત ધારક પુરુષની કિમ્મત આંકે ને ભક્તિ ન કરે તો પછી પ્રતિક્રમણનો અર્થ શો ? તાત્પર્ય એ છે કે સમભાવમાં આવી તીર્થ કરને ગુરૂની ભક્તિ યથારૂપ કરી પછી તિક્રમણ (ચતુર્થ આવશ્યક) કરનારને કરવું ઘટે. એટલે પછી તેણે પ્રતિક્રમ ક્રિયાની આસોચના યથા વિધિ કરી કાયોત્સર્ગ કરવો. જેમાં તેને અધી સ્મૃતિ (યાદી)

પ્રથમ ને પછી ન પ્રસંગ—કાર્યની આવે છે. પછી ત્યાગભાવ—
પ્રત્યાખ્યાન કરવા તેની વૃત્તિ થાય છે.

આવશ્યક કેયું કેટલું અને કોણે કયું ?

આજે શ્વેતાંબરની બન્ને સંસ્થામાં આવશ્યક સૂત્ર પરથી આવશ્યક ક્રિયા ઉભય (સાયં ને પ્રાતઃ) કાળે કરવામાં આવે છે અને આવશ્યક સૂત્રને માન આપે છે. પણ બન્નેમાં ને તેમના અનેક નાના નાના ફિરકાઓમાં આવશ્યક ક્રિયા કરવામાં ન્યુનાધિક આવશ્યક સૂત્રના સૂત્રો બોલવામાં આવે છે. આથી સમજી શકાય તેમ છે કે આવશ્યક એક નથી. આવશ્યક જુદી જુદી રીતે જુદી જુદી સંસ્થામાં વહેંચાઈ ગયું છે મૂર્તિપૂજકોમાં આવશ્યક સૂત્રો ને તેને અંગે જે જે સૂત્રો ચાલે છે. તે અમૂર્તિપૂજકોમાં ચાલતા નથી, મૂર્તિપૂજકોમાં પણ જુદે જુદે સ્થળે સ્તુતિ (યુધ) કાર્યોત્સર્ગ વગેરે વગેરે પ્રણાલિકામાં ન્યુનાધિક બોલાય છે તેમ બીજી સંસ્થાના પણ જુદા જુદા મંડલમાં સૂત્રમાં ન્યુનાધિક બોલાય છે આથી સમગ્રાય છે કે આવશ્યક સૂત્ર બીજા અંગઉપાંગ સૂત્ર જે અત્યારે હયાતીમાં બધાની દ્રષ્ટિએ જણાય છે તેમ અક્ષત (ન્યુનાધિક વિનાનું) કે અખંડિત જણાતું નથી. એટલે શ્રીમાન મહાવીરના વખતમાં અને ત્યાર પછીના થોડા વખત—કેટલાક સૈકા સુધીમાં કેમને કયા આવશ્યક સૂત્રો ચાલતા હશે, તે અત્યારે સમગ્રનું નથી; એટલુંજ નહિ પણ શ્વેતાંબરના (ચાતુ કાળ પહેલાના) આચાર્યોને એ ચોકસ જણાયું નહિ હોય. અન્યથા (તેમ નહિ તો) આજે

અધ્યાત્મોની પ્રણાલિકા સરખી ચાલતી હોત. છતાં બધાને માન્ય ને બધાએ પોત પોતાના આવશ્યક સુત્રમાં સ્વીકારેલા જે જે સુત્રો છે તેમાં કંઈ તકરાર કે અસંતોષ નથી. જે સુત્રો મૌલિક (મૂળ) સુત્રો છે એટલે પ્રાચિન છે. આમ પૂર્વાચાર્યોથી સ્વીકારાતા આવે છે. શ્વેતાંકર (મૂર્તિપુજક) પણ જુદા જુદા આચાર્યો એ જે આવશ્યક ક્રિયા શરૂ કરી તેમાંથી પણ લોકામચ્છ આચાર્યોએ કંઈક ફેરફાર કર્યો, તેમાંથી પણ જેમ જેમ ભિન્ન ભિન્ન આચાર્યો થવા લાગ્યા તેમ તેમ તેઓએ તેમાંથી ગળતાં ગળતાં પોતાની દ્રષ્ટિએ (બીજીની નહીં) પ્રમાણ લાગતાં એ આવશ્યકમાં ઘટાડો બધારો કે પછી સુધારો કર્યો. એટલે ઉપર થી જેમ જેમ નીચે આવતા ગયા તેમ તેમ કેટલાકોએ તો માત્ર થોડો ફેરફાર કરી નકલ કરી છે. કેટલાકોએ તો બંને બાજુમાં રહેવા કયું છે ને કેટલાકોએ તો માત્ર અન્ય સુત્ર ને આવશ્યક સુત્રને સ્પર્શ કરતા સુત્રો રાખ્યા છે. એટલે આજે તો સ્વભાવિક એજ તકરાર કોઈ કોઈ કરી લે છે કે આમ કેમ ને આમ કેમ? પણ મૂળ વસ્તુને સમજવાને તો થોડાજ રસિક હોય છે.

આવશ્યકના મૌલિક સૂત્રો.

ત્યારે હવે બધાને માન્ય છે. એ સૂત્રો કયા એ ખુલાસો કરી લઈએ. નમ્મુકાર, તિખ્ખુતો, 'પરિયાવહિય' સૂત્ર, તસ્સ ઉત્તરી, લોગસ્સ, કરેમિ ભંતે, નમોત્થુલુ, ઇચ્છામિ હામિ કહિસ્સગ્ગં, ઇચ્છામિ ખમાસમણો, ચત્તારિ મંગલં, જ્ઞાન દર્શન ૧ વિદ્વાનો કહે છે ગણધર કૃત છે.

ને ચારિત્ર વિધેની ભાવના, પગામ સિન્નએ, પડિક્કમામિ
ગાયર ચરિયાએ, પડિક્કમામિ ચાઉકાલ, પડિક્કમામિ એગવિહે,
ને નમે ચઉવિસાએ આટલા સુત્રો શ્રમણ-સાધુ સંબંધી છે.
પાંચ શ્રમણ સુત્ર સિવાય ઉપરના તમામ સુત્ર, આર વ્રત ને
સંલેખના શ્રાવક ધર્મ માટે છે. આ ઉપરાંત જે જે છે તે ગોણ
છે ને તે ને જેમ સંબંધ કે યોગ્યતા આચાર્યોને લાગી તેમ તેમ
તેમણે તે સ્થળે ગોઠવ્યા છે.

આવશ્યક છે તે અંગ બાહિર છે પણ અંગ પ્રવિષ્ઠ (ક્ષાદશ અંગમાં) નથી.

ત્યારે હવે એટલી વાત ચોકસ છે કે આજે આવશ્યક સુત્ર
અક્ષત (આખું) બધાઓ માન્ય કરે તેવું નથી. છતાં તેને અંગે
જે મૌલિક સૂત્રો છે તે તેના છે એમાં શંકા નથી. હવે તે સૂત્રો
ના કર્તા કોણ છે એ પ્રશ્ન થાય તો ઉત્તર એ કે તીર્થંકર
આવશ્યક અર્થના કર્તા ખરા પણ સૂત્ર (અર્થિત વાક્યો) છે તેના
તો નહિજ. તેમ ગણુધર કૃત પણ એ આવશ્યક નથી, એમ
આજના સારા વિદ્વાનો ને પ્રાચીન સમર્થ આચાર્યોનું કથન છે
કારણ કે ગણુધર કૃત અંગપ્રવિષ્ઠ પુસ્તકો છે પણ અંગ
બાહિર પુસ્તકો (સૂત્રો) નથી. ત્યારે કરનાર કોણ એ પ્રશ્ન થાય
તો સમાધાન એ કે સુધર્મા ગણુધર પછીના સમર્થ મહર્ષિઓના
કરેલા એ સૂત્રો છે. જેમ ઢશૈકાલિક, ઉપાંગાદિ કે છેદાદિ
પુસ્તકો છે. તેમ—

આવકેના બાર વ્રત વિષે

શ્રમણ આવશ્યક માટે જેમ છે તેમ આવક આવશ્યક માટે ચોકસ નિર્ધારિક એક પુસ્તક નથી. તોપણ આવકો માટે સમર્થ આચાર્યોએ જુદા જુદા પુસ્તકમાંથી બારવ્રતને સંલેખના માટે અધિકાર શોધી કાઢ્યો છે. એટલે અહીં બારવ્રત માટે સદગ્ધ લખવા વિચાર ઉપરિચિત થાય છે. કારણ આ પ્રસ્તાવના આવક આવશ્યકને અંગે લખવામાં આવી છે એટલે બારવ્રતની વિધિ, કેટલા કારણને યોગે તે વ્રત લઘ શકાય ને તેના અતિચાર આ વ્રણ બાબતો માટે આજે જુદા જુદા સ્થાનમાં લિખ્ત લિખ્ત વ્યાખ્યાઓ થાય છે. થોડા વ્રતની વિધિને તેને આદરવા માટે કરણ યોગો ને સર્વ અતિચાર આજે ઉપાશકદ્વશાંગ સૂત્રમાં મળે છે. પણ સંપૂર્ણ (બાર વ્રતની) વિધિ ને, કેટલા કરણ યોગે પ્રત્યાખ્યાન થાય છે તે નથી. એટલે જે વસ્તુ નથી તેની તકરાર છે ને જે છે તેમાં પણ અભ્યાસ અભાવે ને સંયોગ વશે મત ભેદ છે. આનો ખુલાસો એ છે કે એ માટે સાધન, પ્રથમ અભ્યાસ પછી સૂત્રો (મૂળ પુસ્તકો) છે. ને તે ન હોય તો ઉતરતા ઉતરતા પૂર્વાચાર્ય કથિત ગ્રંથ કે વિચાર છે. જે આમ નથી ને રવ છંદ છે તો પછી તેને સમજવાનો બીજો એક ઉપાય નથી.

આજે પહેલા, બીજાને ત્રિગ્ધ વ્રત વિષે ચર્ચા જણાતી નથી પણ ચતુર્થવ્રત વિષેના અતિચારને અંગે જુના નવા વિચાર વિષે ચર્ચા જણાય છે, ઈત્તરિય પરિગલિય અપરિગલિય ગમણું વિષે ચર્ચા ચાલે છે એટલે કે કેટલાક લોકો થોડા

વર્ષની (સ્ત્રીકેપુરુષ) સાથે ગમન, બીજા અતિચારમાં પોતાની સ્ત્રી વિવાહ કરેલ પણ ન પરણેલી સાથે ગમન એમ અર્થ કરે છે. જ્યારે કેટલાક થોડા (ઇત્વરિત) કાળ—વર્ષ માટે પોતાની કરી રાખેલ સ્ત્રી સાથે ગમન ને બીજામાં જેના ઉપર ચાલુ કાળમાં માલિક-પુરુષ નથી તે સાથે ગમન અર્થ કરે છે. જેઓ પોતાની સ્ત્રી સિવાય અન્ય સ્ત્રીના પ્રત્યાખ્યાન કરે છે તેને ભાડે કે કરાવ કરેલ સ્ત્રી સાથે કેમ રહી શકાય એમ કેટલાકને મન ઝગડો છે. ને અસંતોષ છે. તેઓ કહે છે કે આ અતિચાર નહિ પણ અનાચાર છે. અનાચાર કથનાર શાસ્ત્ર દેવરૂપ કે પ્રાચીન પ્રમાણને મનુષ્ય દેવભાવને ન સમજતા હોય એમ જણાય છે. લોક રૂચિ એવી ચાલી આવે છે કે પોતાની સ્ત્રી કે પુરુષ પરણિત ઉપરાંત વધારે સ્ત્રી પુરુષ સમાજ જોણ્યા છતાં રાખે છે પણ સમાજમાં તેને અંગે વિરુદ્ધ કે ખોટું બોલાતું નથી. તેમ તેના કેસ ન્યાયાસન સમક્ષ ચાલતો નથી. આમ રાખવાની પદ્ધતિ થોડા દેશમાં ગુજરાત કાઠીયાવાડમાં નથી પણ બીજા દેશમાં ઘણે સ્થળે છે. રહસ્ય એ કે આ સ્ત્રી પોતાની કહેવાય પણ તેમ કરતાં અતિચાર લાગે છે કારણ આ સ્ત્રી પરણિત નથી. તેથી એ અતિચાર જાણવા પણ આચરવાને યોગ્ય નથી. છતાં આને અનાચાર કહેવામાં આવે તો પણ આચરવા ઘટતા નથી. કેટલાક તેને પહેલા અર્થમાં ગોઠવી અતિચાર કરી જતું કરે તો તે પહેલા વ્રતનો ભંગ કરે છે.

૧ જુઓ. ધર્મબીન્દુ પાનુ ૧૯૨. જેન તત્ત્વા દર્શ તથા ઉપા-શક દર્શાંગ ને બાર વ્રતની ટીપ.

તેમ નહીં તો ન સમાયશિષ્યવ્ય એ ગાવીના રહસ્યને સમજ્યા નથી. આણુંસનન મનમાં એ વાત ઠસી મઘ છે કે એ અનિ! ર છે. પણ અમાચ્ચર નથી. એટલે કાંઈ નહીં—અલાવો. પણ જે જે વ્રતમાં વિધિ છે તે તે વ્રતના તેને અંગે તેવાજ અતિશ્યાન છે, પણ મનુષ્યે તેનો વિચાર કર્યો નથી; જતું કયું છે.

વળી છઠા વ્રતની વિધિ એ છે કે મર્યાદા કર્યા ઉપરાંત જતું તહિ તેવી જગ્યાએ એવું લખાણ મઘ મયું છે. કે “તે ઉપરાંત સ્વપ્નચળાએ જઈને પાંચ આશ્રવ સેવવાના પચ્ચખાણ” આમ થયેથી તેનો અર્થ કાંઈ જુદોજ થાય છે. જતું તે પાંચ આશ્રવ સેવવા એ વ્રત નથી પણ “મર્યાદિત દિશા ઉપરાંત જતું નહીં.”, તેમાં કેટલી કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન થાય એ વ્રત હજી સારા વિદ્વાનેથી સમજાતી નથી કેટલીક જગ્યાએ છ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન અતસખ્યા છે કેટલાકમાં બાહિર ને અંદર આઠ કોટિને ત્રણ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન કલાં છે. ઉપાસકમાં વિચારતા ત્રણ કોટિએ જણાવ છે દશમાં વ્રતમાં ઉપર અમાણે કેટલીક ચોપડીમાં છે. ઉપરાંત બાહિરમાં આશ્રવ સેવવાના છ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન ને અંદર ભોજનાદિ ખાવાની મર્યાદા છે પણ પ્રત્યાખ્યાન કેટલી કોટિએ એ વાત નથી. કેટલાકમાં બાહિર આઠ કોટિ ને અંદર ત્રણ કોટિ આશ્રવના પ્રત્યાખ્યાન છે. દસમું વ્રત ક્યારે કરવું, કેવી રીતે કરવું તે વિષે આજે કેટલાક વિચારકો મુંઝાય છે. ઉપાસક દશમીમાં પહેલા ત્રણ વ્રતો છ કોટિએ આપ્યા છે. પણ ગુણવ્રત ને શિક્ષાવ્રતો કેટલી કોટિએ

થાય એ વાત સ્પષ્ટ નથી. એટલે આજે ધણુઓ પરંપરાને માન આપી વધારેમાં વધારે કોટિએ કોઈપણ પ્રત્યાખ્યાન શ્રાવકો કરે તો છ કોટિ થાય છે. એમ કહે છે ને કરાવે છે. કારણ વધારે કોટિએ કરવાને તેઓની પાસે પ્રમાણ હોતું નથી વસ્તુ એ કે કોઈ જગ્યા એ શ્રાવકોએ તેથી વધુ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન કર્યા હોય તેમ આજે પ્રમાણિક પુસ્તકોમાં જણાતું નથી. છતાં છ કરતાં વધુ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન થાય છે. છ કરતાં વધારે કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન થાય છે એ વાત સૂત્રકૃતાંગ પુસ્તકમાં છે. પણ તે લોકીકત પરંપરાના જળને લીધે તેઓના અંતઃકરણમાં ઉતરતી નથી. અથવા એ છે કે વધુ કોટિએ પાળવા કોઈ ખુશી નથી ને પાળતું નથી. આજે સમાજ એકપણ કોટિએ પાળવા ખુશી નથી. વાતો કરી મોક્ષ જવા સૌ કોઈ ખુશી છે. આજે સૂત્ર શું બોલે છે તે વાંચવા જાણવા કેટલાક ખુશી નથી. પણ પરંપરા શું કહે છે તે જાણવા માનવા ખુશી છે.

મત્યલં વિસ્તરેણં.

લે. મુ. ૬.

(આંહી પહેલા આવશ્યકની આજ્ઞા માગું છું બોલવું.)

આવશ્યક સૂત્ર.

આવશ્યક ૧ લો.

ઈચ્છામિણું
ભાંતે
તુજભેડિં
અજબાણુણુઆએ
સમાંણે
૧ હેવસિયં
પડિકકમણું
ઠાએમિ
હેવસિય
નાણુ, દંસણુ
ચરિત્તા ચરિત્ત
૨ તવ
અધ્યાર
ચિંતાણુદાએ
કરેમિ
કાઉસગં
નમો, અરિહંતાણુ
નમો, સિદ્ધાણુ
નમો, આચરિયાણુ
નમો, ઉવજ્ઞાયાણુ

ઈચ્છું છું.
હે પુજ્ય, હે ભગવન !
તમારી
અનુમતિ મળ્યે
છતે
દિવસ સંબંધિ
પ્રતિક્રમણુને
કરું છું.
દિવસ સંબંધી
જ્ઞાન, દર્શનને
ચારિત્ર તેનાં
ને તપ તેનાં
અતિચાર
ચિંતવવાને અર્થ
કરું છું.
કાઉસગને
નમસ્કાર, અર્હંતોને
નમસ્કાર, સિદ્ધોને
નમસ્કાર, આચાર્યોને
નમસ્કાર, ઉપાધ્યાયોને

૧ 'રાધ્ય' (રાત્રિના પ્રતિક્રમણમાં કહેવું) ૨ રાત્રિમાં 'તવ' શબ્દ બોલવો.

નમો, લોએ, સર્વ-
 સાહુણું
 કરેમિ, ભંતે
 સામાધયં
 સાવજજ, ભેગ
 પચ્ચખામિ
 ભવ, નિયમં

પન્નજુવાસામિ
 દુવિહ. તિવિહેણું
 નકરેમિ, ન કરવેમિ
 મણેણું, વાયાએ, કાએણું
 કરતપિ, અજ
 ન સમણું જાણામિ
 વાયાએ, કાએણું
 તસ્સ, ભંતે
 પહિકકમામિ
 નિંદામિ
 ગરિહામિ
 અપ્પાણું
 વોસરામિ

નમસ્કાર, લોકમાં, સર્વ-
 સાધુઓને
 કરે, છું, હે! પુજ્ય
 સામાયિકને
 પાપના, યોગને
 ત્યાગું છું.
 જ્યાં સુધી નિયમ છે
 (ત્યાં સુધી)

પર્યુપાસું છું.
 એકરણને, ત્રણ યોગે કરી
 ન કરું, ન કરાવું
 મનથી, વચનથી, કાયાથી
 કરતાં પણ ખીજાને
 ન રૂડું, જાણું.
 વચનને કાયાથી
 તે (સાવધયોગને) હે પુજ્ય
 પ્રતિક્રમું છું.
 નિંદું છું.
 મહું છું
 (દુષ્ટ) આત્માને
 તણું છું.

—:૦:—

ધરણમિ, ઠામિ	ધરણું છું, સ્થાપવાને
કાઉસગ્ગં	કાઉસગને
જે, મે, દેવસિઓ	જે, મેં, દિવસ સંબંધી
અધ્યારો, કઓ	અતિચાર કર્યો હોય
કાઈઓ, વાઈઓ, માણુસિઓ	કાયા વચનને મનથી (જેવાકે)
ઉંસુ-તો	સૂત્ર વિરૂદ્ધ
ઉંમગ્ગો	(જેન) માર્ગ વિરૂદ્ધ
અકપ્પો	ન કદપે (તેવા)
અકરણિજ્જો	ન કરવા યોગ્ય
દુગ્ગાઓ	દુર્ધ્યાન
દુવિચિતઓ	દુશ્ચિન્તન
આણાઆરો	ન આચરવા યોગ્ય
અણિછિયવ્વો	ન ધરણવા યોગ્ય
અસાવગપ્પઉઓ	શ્રાવકને, પ્રયોગનથી તેમાં
નાણે, દંસણે	જ્ઞાનને સમકિતમાં
ચરિત્તા, ચરિ-તં, ય	દેશ-ચારિત્રમાં
સૂઓ	સૂત્રમાં
સામાઘઓ	સામાયિકમાં
તિન્હં, ગુત્તીણું	ત્રણ ગુપ્તિમાં
ચઉન્હં, કસાયાણું	ચાર કષાયમાં
પંથન્હં, મણુવરયાણું	પાંચ આણુવ્રતમાં

તિન્હં, ગુણુવ્વયાણું	ત્રણ ગુણુવૃત્તમાં
ચઉન્હં, સિકખાવ્વયાણું	ચાર શિક્ષાવૃત્તમાં
ખારસ-વિહસ્સ	એ ખાર પ્રકારના
સાવગ-ધમ્મસ	શ્રાવક ધર્મની
જં, ખંડિયં	જે ખંડના-ભંગ (કર્યો)હોય
જં, વિરહિયં	જે વિરહ્યા (હોય)
તસ્સમિચ્છા મિ, દુક્કં. તે મિચ્છાથાઓ માફં પાપ	

(અહીં તસ ઉત્તરીનો પાઠ પુરો કહેવો પછી નીચે લખ્યા નવાણું અતિચારનો કાઉસગ કરવો.)

નવાણું અતિચાર.

૧ જંવાઇધં	૭ જોગહીણું
૨ વચ્ચામેલિયં	૮ ઘોસહીણું
૩ હીણુખરં	૯ સુદુદ્ધિનં
૪ અચ્ચક્ખરં	૧૦ દુદ્ધ પડિચ્છિયં
૫ પયહીણું	૧૧ અકાલે, કચ્ચો, સજ્જાઓ
૬ વિણુયહિણું	૧૨ કાલે, ન, કચ્ચો, સજ્જાઓ

૪૬ અહોદિસિપમાણાઘકકમે	૬૩ લક્ષ્મ વાણિજને
૪૭ તિરિયદિસિપમાણાઘકકમે	૬૪ વિસ વાણિજને
૪૮ ખે-તવુટ્ટી	૬૫ જંત પીલ્લણુ કમ્મે
૪૯ સધઅંતરદ્ધા	૬૬ નિલ્લંછણુ કમ્મે
૫૦ સચિત્તાહારે	૬૭ દવગ્ગિ દાવણુયા
૫૧ સચિત્ત પડિખદ્ધાહારે	૬૮ સરદહતનાગસોસણીયા
૫૨ અપ્પહલિઓ સહિભ-	૬૯ અસધજણુ પોસણુયા
કખણુયા	૭૦ કંદપે
૫૩ દુપ્પહલિઓસહિભકખણુયા	૭૧ કુકુધએ
૫૪ તુરુઓસહિ ભકખણુયા	૭૨ મોહરિએ
૫૫ ઇંગાલ કમ્મે	૭૩ સંજુતાહિગરણે
૫૬ વણુ કમ્મે	૭૪ ઉવભોગપરિભોગાધરિત્તે
૫૭ સાડી કમ્મે	૭૫ મણુ દુપ્પણિહાણે
૫૮ ભાડી કમ્મે	૭૬ વધ દુપ્પણિ હાણે
૫૯ ફેાડી કમ્મે	૭૭ કાય દુપ્પણિ હાણે
૬૦ દંત વાણિજને	૭૮ સામાધયસ્સ સધ
	અકરણુયા
૬૧ કેસ વાણિજને	૭૯ સામાધયસ્સ આણુવહિ-
૬૨ રસ વાણિજને	યસકરણુયા

- ૮૦ આણુવણુપ્પઓગે ૮૯ પોસહોવવાસરસ સમ્મં
અણુપાલણુયા
- ૮૧ પેસવણુપ્પઓગે ૯૦ સચિ-ત નિક્ખેવણુયા
- ૮૨ સદાણુવાએ ૯૧ સચિ-ત પિહણુયા
- ૮૩ રૂવાણુવાએ ૯૨ કાલાઘ કમ્મે
- ૮૪ બહિયા પુગ્ગલ પદ્ધએવે ૯૩ પરાવએસે
- ૮૫ અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિ- ૯૪ મચ્છરિયા
લેહિય સિજ્જસંથારએ ૯૫ ઇલોગાસંસપ્પઓગે
- ૮૬ અપ્પમજ્જિય દુપ્પમ- ૯૬ પરલોગા સંસપ્પઓગે
નિજય સિજ્જસંથારએ
- ૮૭ અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિ- ૯૭ છવિયા સંસપ્પઓગે
લેહિય ઉચ્ચાર પાસવણુ
ભૂમી
- ૮૮ અપ્પમજ્જિય દુપ્પમ- ૯૮ મરણા સંસપ્પઓગે
નિજય ઉચ્ચાર પાસવણુ
ભૂમી
- ૯૯ કામલોગા સંસપ્પઓગે

(ઉપર કહેલા નવાણું અતિચારનો કાઉન્સલ કરવો. પુરો થતાં નમો અરિહંતાણું કહી પાળવો. રાત્રીના પ્રતિક્રમણમાં અણસણ આદિ બાર બોલ વધારે કહેવા. પછી ઉભા થઈ બીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી બાદ લોગસનો પાઠ બોલવો)

આવશ્યક ૩ જો.

(અહીં ઉભા થઈ ત્રીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી પછી નીચે પ્રમાણે પાઠ બે વાર બોલવો.)

સુગુરવંદન સુત્ર.

ધૃત્વામિ
ખમાસમણો !
વદિઉં
જવણિજ્જાએ
નિસીહિઆએ
અણુજાણુહ

મે, મિય, ઉગ્ગહં

ધૃત્વું છું
હે ક્ષમાવંત શ્રમણ !
વંદન કરવાને
વશ કરેલી
બેસણીએ કરી શરીરથી
આજ્ઞા આપો (આપ ખુશી
થાઓ)

મને, અંદર, આવવાને

નિસીહિ

અહોકાયં

* કાય, સંકાસં

ખમણિજજો

લે, કિલામો

અખકિલાંતાણું

ખહુ સુલેણુ, લે

૧ દિવસો વધક્રંતો

જન્તા, લે

જવણિજજ, ચ, લે

૧

ખામેમિ ખમાસમણો

૨ દેવસિયં વધક્રમં

આવસ્સિયાએ

પડિકકમામિ

ખમાસમણાણું

૩ દેવસિઆએ

અન્ય સર્વ કાર્ય રોકીને

(આપના) ચરણને

મારી કાયાથી સ્પર્શું છું

ખમવા યોગ્ય છે

હે! પૂજ્ય કિલામના-પીડા

થઈ હોય તે

કિલામના રહિત આપનો

ખહુ આરામથી હે! પુજ્ય

દિવસ વ્યતિત થયો છે

(સંયમ રૂપ) યાત્રા છે આપને

મન અને ઇદ્રિઓને આપ

જાત્યા છે ને હે પૂજ્ય

ક્ષમાવું છું હે ક્ષમાવંત

શ્રમણ

દિવસ સંખંધિ અપરાધને

અવશ્યક ક્રિયા કરવામાં

થએલ વિપરિત અનુષ્ઠાનથી

નિવૃત્ત થાઉં છું

(આપ) ક્ષમા શ્રમણની

દિવસ સંખંધીની

આસાયાણાએ
તિત્તિસન્નયરાએ
જં કિંચિ મિથ્છાએ

મણુદુકકડાએ

વય દુકકડાએ

કાયદુકકડાએ

કોહાએ

માણુએ

માયાએ

લોભાએ

સવ્વકાલિયાએ

સવ્વમિચ્છોવયારાએ

સવ્વધમાધક્રમણુએ

આસાયાણુએ

જે મે દેવસિયો

અર્ધયારો કઓ

તમ્મસ ખમાસમણુ

પડિક્કમામિ

અશાતના દ્વારા

તેત્રોશમાંથી કોઈપણ

(ને) જે કાંઈ મીથ્યા ભાવથી

કરેલી

દુષ્ટ મનથી

દુષ્ટ વચનથી

શરીરની દુષ્ટ ચેષ્ટાથી કરેલી

ક્રોધથી

માનથી

માયાથી

લોભથી

સર્વ કાળ સંખંધી

સર્વ પ્રકારના મિથ્યા ઉપ-

ચારેથી

સર્વ પ્રકારના ધર્મનું ઉદ્દલંઘન

કરનારી

અશાતનાદ્વારા

જે મેં દિવસ સંખંધી

અતિચાર કર્યો હોય

તેને હે ક્ષમા શ્રમણ !

નિવર્તુ' છું.

નિંદામિ

ગરિહામિ

અપ્પાણું વોસિરામિ

નિંદુ છું.

વિશેષ નિંદુ છું.

આત્માને (પાપ વેપારથી) પાછો
ખેંચુ છું.

આ ઉત્કૃષ્ટ વંદના કરતાં પચીસ આવશ્યક અવશ્ય
સાચવવાં જોઈએ. ન સાચવે તો વંદન કરનાર તથા પ્રકારનું
નિર્જરા ફળ પામે નહિ. તે પચીસ આવશ્યક આ પ્રમાણે છે

“ઈચ્છામિ ખમાસમણોથી આરંભી ‘આણુબાણુહ,

પર્યંત ખોલતાં પોતાનું અર્ધ શરીર નમાવવામાં આવે તે
પ્રથમ ‘અવનત’ તેમ ખીજીવારના વંદન વખતે કરવામાં આવે
તે ખીજું ‘અવનત’ જન્મ સમયે ખાળકની આ દીક્ષા લેતી
વખતે શિષ્યની જેવી મુદ્રા હોય તેવી અર્થાત કપાલ પર બે
હાથ રાખી નમ્ર મુદ્રા રાખવી તે ત્રીજું ‘યથાભત’ ‘અહો
કાયં કાય’ રૂપ ત્રણ આવર્ત અને ‘જત્તાલે, જવણિજજંચ
લે, રૂપ ખીજા ત્રણ આવર્ત મળી છ, પ્રથમ વખતના વંદનમાં
અને તેજ છ ખીજીવારના વંદનમાં મળી બાર આવર્ત (ગુરૂ
ના ચરણ ઉપર પોતાના હસ્તતળ લગાડી પછી પોતાના
લલાટે લગાડવા રૂપ) થાય છે. તે પુર્વના ત્રણ સાથે મળ-

વાથી પંદર આવશ્યક “કાય સંક્રાસ” બોલતા પોતાનું મસ્તક ગુરૂના ચરણમાં નમાવવું. પછી ‘આત્મેભિ ખમાસમણો’ કહેતાં ફરીથી મસ્તક નમાવવું. એવી રીતે બીજીવારનું વંદન કરતાં બે વાર મસ્તક નમાવવું. એમ સર્વ મળી ચાર વખત ‘શિરો નમન’ થાય પુર્વના પંદર સાથે આ ચાર મેળવતાં ઓગણીશ આવશ્યક મન, વચન અને કાયાને અન્ય વ્યાપારથી નિવર્ત્તાવી વંદન કરતી વખતે સારી રીતે ગોપવી રાખવા. ૩૫ ત્રણ ‘ગુપ્તિ’ જાણવી એવી રીતે બાવીસ આવશ્યક. ‘અણુજાણુ મે મિય મિઉગ્ગહ’ કહી બન્ને વખત વંદન કરતાં ગુરૂની આજ્ઞા પામીને અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરવો તે ‘બે પ્રવેશ’ જાણવા તથા પ્રથમ વંદન કરતી વખતે ‘આવસ્થિચાએ’ કહીને અવગ્રહમાંથી નીકળવું તે એક ‘નિષ્કમણુ’ સમજવું. પુર્વના બાવીસ સાથે આ ત્રણ મેળવતાં પચીસ આવશ્યક થાય તે અવશ્ય સાચવવાં.

દ્વાદશાવર્તની સમજણ-અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરવાની આજ્ઞા મેળવ્યા પછી ઉત્કટ આસને (ઉભડક) બેસવું બન્ને હાથ લાંબા રાખવા અને બાહુઓને સાથળ સાથે અડકવાં દેવાં નહિ. બાજુમાં રજોહરણ મુકવો. પછી ગુરૂના પગે બન્ને હાથ અડકાડતો ‘અ’ અક્ષર નીચા અવાજથી કહેવો અને બન્ને હાથ પોતાના લલાટના મધ્ય ભાગે અડકાડતાં

‘હો’ અક્ષર ઉંચા અવાજે કહેવો, આ બંને અક્ષરો કહેવા વડે એક આવર્ત થાય, તેવીજ રીતે ‘કા’ અને ‘ય’ અક્ષર એ બે અક્ષર પ્રથમ જેવા અવાજે અને વિધિએ કહેતાં બીજું આવર્ત થાય, તેવીજ રીતે ‘કા’ અને ‘ય’ અક્ષરો ઉચ્ચારતાં અને વિધાન કરતાં ત્રીજું આવર્ત થાય આ ત્રણ આવર્ત પ્રથમ વંદનના થયાં

અને બીજી વારના વંદનમાં તે પ્રકારનાં ત્રણ આવર્ત ગણતાં છ આવર્ત થાય પછી પ્રથમજ, અક્ષર મંદ અવાજે બોલી ગુરૂને ચરણે ગુરૂ નહોય તો ભૂમિએ, બંને હાથ અડકાડવા ‘તા, અક્ષર મધ્યમ અવાજે બોલતાં બંને ઉત્તાન હાથ વચ્ચે અંધર રહે અને ‘ભે’ અક્ષર ઉંચા અવાજે બોલતાં બંને હાથોને લલાટના મધ્ય ભાગે લગાડવા આ એક આવર્ત.

‘જ’, ‘વ’, ‘ણિ, આ ત્રણ અક્ષરો ઉપરોક્ત ત્રિવિધ અવાજે બોલી ત્રિવિધ વિધાને કરતાં બીજું આવર્ત.

‘જં’, ‘ચ’, ‘ભે,—આ ત્રણ અક્ષરો પ્રથમોક્ત ત્રિવિધ અવાજે બોલી ત્રિવિધ વિધાને કરતાં ત્રીજું આવર્ત.

આ ત્રણ આવર્ત અને બીજી વારના વંદ

નના તે પ્રમાણે ત્રણ આવર્ત ગણતાં છ થાય પૂર્વકિત છ સાથે મેળવતાં બાર આવર્ત થાય આથી તે 'દ્વાદશાવર્ત વંદના' કહેવાય છે.

આવશ્યક ૪ થો.

(અહીં ઉભા થઈ ચોથા આવશ્યકની આગા માગી પછી જમણા દીંચણ ઉભો રાખી ડાબો દીંચણ વાળીને બેસવું.)

દિવસ સંબંધી જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રને તપને વિષે અતિચાર લાગ્યા હોય તે હે પ્રભુ! આપની સાક્ષી એ વિચારું છું.

આગમે, તિવિહે

પન્નતે, તં, જહા

સુત્તાગમે

અત્યાગમે

તદુભયાગમે

આગમ-સુત્ર તણ પ્રકારે

પરજ્યાં છે તે જેમકે

સૂત્રરૂપ

અર્થરૂપ

સૂત્રને અર્થરૂપ

એવા જ્ઞાનને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે કહું છું

જવાઈદં

જે સુત્ર આઘાં પાછાં લણાણાં
હોય

વચ્ચામેલિયં

ગુહા સૂત્ર પાઠો એક ઠેકાણે
મેળવી બોલવું તે

હીણુકખરં

અક્ષર ઓછો બોલવો

અંદરુકખરં

અક્ષર વધારે બોલવો

પયહીણું

પદ ઓછું બોલવું

વિણુયહીણું

અવિનયથી બોલવું

જોગહીણું

(તણ)જોગ વિના બોલવું

ઘોસહીણું

સ્પષ્ટ દેખ્યાર ન કરવો

સુ કુંદિન્નં

અવિનીતને ફડું જ્ઞાન દીધું હોય

દુ કુંપડિચિછયં

દુષ્ટ રીતે ગ્રહણ કર્યું હોય

અકાલે કર્યો સજઝાઓ

અકાળમાં અભ્યાસ કર્યો હોય

કાલે ન કર્યો સજઝાઓ

કાળમાં અભ્યાસ ન કર્યો હોય

અસજઝાઈએ સજઝાઈઅં અભ્યાસ કરવાના વખત વિના

અભ્યાસ કર્યો હોય

સજઝાઈએ ન સજઝાઈઅં અભ્યાસ કરવા વખતે અભ્યાસ

ન કર્યો હોય

તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં તે મારાં પાપ નિષ્ક્રણ થાઓ

દસાણુ-સમ્મત

દર્શન-સમકીત એટલે શું?

પરમત્થ-

પરમ અર્થ (નો)

-સંથવોવા

સુદિઠ પરમત્થ

સેવણા વાવિ

વાવન્ન કુદંસણ

વજ્જણાય

સમ્મત્ત સદહણા

એઅમ્મ

સમતસ્સ

સમણો વાસએણં

ધમે પંચઅધ્યારા

પેઆલા જાણિયવ્વા

ન સમાયરિવ્વા

તંજહા

સંકા

કંખા

વિતિગિચ્છા

પરપાસંકે પસંસા

પરપાસંકે સંથવો

તસ્સ મિછામિ દુક્કડં

પરિચય કરવો અને

ભલી દ્રષ્ટિએ જોયા-જાણ્યા છે

પરમ-અર્થ

તેમની સેવા કરવી અથવાપણ

પતિત થએલા ને કુદર્શનનો

ત્યાગ કરવો એજ

સમક્તિની શ્રદ્ધા-આસ્થા

એવા

સમક્તિના

શ્રાવકને

આ પાંચ અતિચાર

મુખ્ય જાણવા યોગ્ય

ન આચરવા યોગ્ય

તે જેમ કે

(વીતરાગ વચનમાં) શંકા

અહિતકારી મતને ચાહવું તે

ધર્મક્રિયાનો સંદેહ કરવો

પાપકની પ્રશંસા કરવી

પાપક (દર્શન) નો પરિચય

તે માફ પાપ મિથ્યા થાઓ

પહેલું ૧ આલુવત.૧

—:૦:—

થુલાઓ	મોટા
પાણાધવાયાઓ	હિંસાથી
વેરમણું	વિરામ પામું છું
ત્રસજીવ	હાલતા ચાલતા પ્રાણી
બેઘદ્રિય	બેઘદ્રિયવાળા
તેઘદ્રિય	તણુ ઈંદ્રિયવાળા
ચઉરિંદ્રિય	ચારઘદ્રિયવાળા
પંચેદ્રિય	પાંચઘદ્રિયવાળા
જાણી પીછી	જાણી ઓળખીને
વિના અપરાધે	વાંક વગર
આકુટિ	હાંકોટો મારી
હણુવા નિમિત્તે	મારવાની બુદ્ધિએ
હણુવાના પચખાણુ	મારવાનો પ્રતિબંધ

તથા સૂક્ષ્મ ઐન્દ્રિય હણુવાના પચખાણુ

જીવજીવાએ	જીવન પર્યંત
દુનિહં. તિવિહેણું	બેપ્રકારે તણુ યોગે કરી

૧ મહાવતની અપેક્ષાએ આ વ્રત નાનકા છે.

ન કરેમિ, ન કારવેમિ
 મણુસા વયસા કાયસા
 એઅસ્સ, થુલ્લગ
 પાણુધવાય
 વેરમણુ વ્વયક્કસ
 સમણો વાસએણું
 પંચ, અધ્યારા
 પેયાલા, જાણિયવ્વા
 ન સમાયરિયવ્વા
 તં જહા
 બંધે

વહે
 છવિન્હેએ
 અધ્ધારે
 ભત્ત પાણુવુન્હેએ,
 તસ્સ મિન્દ્યામિ દુક્કહં.

હિંસા ન કહં ને ન કરાવું
 મન વચનને કાયાથી
 એવા મોટા
 જીવ હિંસા
 વિરમણુ વ્રતના
 શ્રાવકે
 પાંચ અતિચાર
 મુખ્ય જાણવા
 ન આચરવા યોગ્ય
 તે જેમકે
 (પંચેન્દ્રિયાદિ જીવંતે) બંધન
 બાંધવું.

માર મારવો
 (અંગોપાંગુનું) છેદન કરવું
 વધારે કાર, ભરવો
 ખાવા પિવાનો વિયોગ પાડવો
 તે માફ પાપ મિથ્યા થાઓ

ખીજું ૨ આણુવ્રત.

થુલાઓ
 મુસાવાયાઓ

મોટા
 મૃધાવાદથી

વેરમણું	વિરમણું
કન્નાલીએ	કન્યા સંબંધી જુહું
ગવાલીએ	ઢોર સંબંધી „
ભોમાલીએ	ભૂમિ સંબંધી „
જાસાવડારે(થાપણ મોસો)	થાપણ ઓળવવા સંબંધી
કુડ સકિખજે	જુઠી સાક્ષી દેવી
ધત્યાદી મોટું જુહું	બોલવાના પરચખાણ
જાવજવાએ	જીવું ત્યાં સુધી
હવિડં, તિવિહોણું	એ કરણ ને ત્રણ યોગથી
ન કરેમિ, ન કારવેમિ	ન જુહું બોલું ન જુહું બોલાવું
મણસા, વયસા, કાયસા	મન, વચન ને કાયાથી
એઅરસ	એવા
થુલગ મુસાવાય	મોટા મૃષાવાદ
વેરમણ વ્યયરસ	વિરમણ તતના
સમણો વાસએણું	શ્રાવકે
પંચઅધ્યારાજાણિયવ્વા	ન સમાયરિયવ્વા તં જહા
સહસ્સા ભકખાણે	વગર વિચાર્યું બોલવું
રહસ્સા કલખાણે	રહસ્યવાણું બોલવું
૧ સદારમંતભેએ.	પોતાની સ્ત્રીના ગુપ્તભેદ પ્રગટ કરવા

પૂટનોટ-સ્ત્રીએ “સપુરિસ મંતભેએ,, કહેવું અર્થ-પોતાના પુરુષના મર્મ કહેવા.

મેાસુ વએએ
કુડલેહ કશ્ચે
તસ્મ મિચ્છાધિ દુઃકડં

ખોટો ઉપદેશ આપવો
ખોટા લેખ લખવા
તે (સંખંધો) માડં પાપ
મિથ્યા થાઓ

ત્રીજું ૩ અણુવ્રત

—:૦:—

થુલાઓ
અદિન્નાદાણુઓ
વેરમણું

ખાતર ખણી
ગાંસડી છોડી
તાણું પર કુંચી
પડી વસ્તુ

ધણીઆતી નાણી
ઈત્યાદિ મોટા

અદત્તાદાનના

પચ્ચખાણુ

તથા નભમી વસ્તુ ઉપરાંત અને હલકી વસ્તુ શિવાય
અદત્તાદાનના પચ્ચખાણુ અણુદીધી વસ્તુ લેવાના નિયમ
નવજીવાઓ

મોટી

ચોરીથી

વિરમણું.

ખાતર ખોદી (લેવું તે)

ગાંસડી છોડી ,,

તાણું પારકી કુંચી લાણુ કરી ,,

પડેલી ચીજનો

ધણી છે (આવું) નાણીને

વગેરે મોટી

ચોરીનો

પ્રતિખંધ-ત્યાગ

જીવું ત્યાં સુધી

દુવિહં, તિવિહોણું
નકરેમિ, નકારવેમિ
મણુસા, વયસા, કાયસા
એઅરસ

થુલગ

અદ્દિન્નાદાણુઓ

વેરમણુ વયરસ

સમણો વાસઓણું

પંચ, અધ્યારા

ભણિયવ્વા

ન સમાયરિયવ્વા

તંજહા

તેનાહડે

તકર પઓગે

ચિરૂધ્ધ રજાહકરમે

કૂકતોલે કૂકમાણે

તપ્પડીરૂવગ વરુહારે

તરસ મિચ્છા મિદુકકં

એ કરણુ ને ત્રણુ યોગે કરી

ન કડું, ન કરાણું (ચોરી)

મન, વચન ને કાયાથી

એવા

મોટા

ચોરીથી

વિરામવાના પ્રતના

શ્રાવકને

પાંચ અતિચાર

ભણુવા

આચરવા નહીં

તે નીચે પ્રમાણે

ચોરનો લાવેલો માલ લેવો તે

ચોરને (ચોરી કરવા) પ્રેરણા

કરવી

રાજ વિરૂધ્ધ ચોરી કરવી

ખોટાં તોલ ને માપ રાખવાં

બનાવટી ચીજ આપવી

તે માફ પાપ નિષ્ક્રમ થાયો

ચોથું ૪ અણુવત

થુલાઓ	મોટા
મેહુણાઓ	મૈથુનથી
વેરમણું	નિવૃત્તિ
૧ સદાર સંતોસિએ	પોતાની સ્ત્રીથી સંતોષ રાખવો
અવસેસ મેહુણુવિહં	બાકી મૈથુન વિધિનો
પચ્ચખામિ	પ્રતિબંધ-ત્યાગું છું
૨ સવ મેહુણુવિહં પચ્ચખામિ	સર્વ મૈથુનના પચખાણુ
	કરું છું
જવજવાએ	જીવું ત્યાં સુધી
દેવને યુગલ સંબંધી	દેવને યુગલ સંબંધી
દુવિણું, તિવિહેણું	એ કરણ ને ત્રણ યોગે
નકરેમિ. નકારવેમિ	ન કરું ન કરાવું મૈથુનને
મણસા, વાયસા, કાયસા	મન, વચન ને કાયાથી
મનુષ્ય તિર્યચ સંબંધી	માણસ ને તિર્યચ સંબંધી
એગવિહં એગવિહેણું	એક કરણ ને એક યોગે
નકરેમિ, કાયસા	ન કરું (મૈથુનને) કાયાથી

કુટનોટ-૧ સ્ત્રીઓએ 'સ ભતાર સંતોસિએ, ખોતવું.' અર્થ પોતાના સ્વામીથી સંતોષ રાખવો ૨ આ વાક્ય સર્વથા મૈથુન ત્યાગિએ કહેવું

એઅરસ

થુલગ-મેહુણુઓ

વેરમણુ વ્યયરસ

સમણે વાસએણુ

પંચ અર્ધઆરા

જાણિયવા

નસમારિયવા,

તં જહા

૧ ઇતરિય પરિગગડિય ગમણે થોડા વખત માટે યહણુ

કરેલી સ્ત્રી સાથે ગમન કરવું

૨ અપરિગગડિયા ગમણે

પરણ્યા શિવામની સ્ત્રી સાથે

ગમન કરવું

અનંગકીડા

કામકીડા કરવી

પર વિવાહ કરણે

ખીજના વિવાહ કરાવવા

કામભોગતિવા બિલાસે

કામભોગમાં તીવ્ર ઇચ્છા રાખવી

તરસ મિચ્છા મિ દુકકડં તે માઈં પાપ મિચ્છા થાઓ

પ્રતિનોટ-૧ સ્ત્રીઓએ પુરુષ ભાટે રાખી ગમન કરવું. ૨ સ્ત્રીઓએ અવિવાહિત કે વિધુર પુરુષ સાથે ગમન કરવું તે

પાંચમું પ અણુવ્રત.

થુલાઓ	મોટા
પરિગ્રહાઓ	પરિગ્રહથી
વેરમણું	નિવર્તું છું
ખે-તવ, થુણું	ખેતર, ઘર, દુકાનનું,
જહા પરિમાણું	યથા પ્રમાણ
હિરણુ, સુવર્ણાણું	રૂપા સોનાનું.
જહા, પરિમાણું	યથા પ્રમાણ
ધણુ ધનાણું	ધન, ધાન્યનું
જહા, પરિમાણું	યથા પ્રમાણ
દુપય, ચક્રપયાણું	ખે પગ ચાર પગ વાગ્ગનું,
જહા, પરિમાણું	યથા પ્રમાણ
કુવિય, જહા, પરિમાણું	ઘરવખરાનું યથા પ્રમાણ

તે ઉપરાંત પરિગ્રહ રાખવાના પરચખાણુ.

જાવજીવાએ	જીવું ત્યાં સુધી
એગવિહં, તિવિહેણું	એક કરણ ને ત્રણ યોગે કરી
ન કરેમિ	ન કરું (પરિગ્રહ)
મણુસા, વયસા, કાચસા	મન, વયન ને કાયાથી

એઅરસ, થુલગ	એવા મોટા
પરિગાહ	પરિગ્રહ
વેરમણુ વ્યયરસ	વિરમણુ વ્રતના
પંચ, અધ્યાસ	પાંચ, અતિચાર
જાણિયવા	જાણુવા
ન સમાયરિયવા	ન આચરવા
તજડા	તે જેમકે
ખેતવત્યુ પમાણુધકમે	ખેતર, ઘર, દુકાન વગેરેના પ્રમાણુનું ઉલ્લંઘન
હિરણ્યસુવણ્ય પમાણુધકમે	રૂપું, સોનું વગેરેના પ્રમાણુનું ઉલ્લંઘન
ધણુધન પમાણુધકમે	ધન, ધાન્યના પ્રમાણુનું ઉલ્લંઘન
દુપયત્વિપય પમાણુધકમે	ખે-ચાર-પગવાળાના પ્રમાણુ- નું ઉલ્લંઘન
કુવિય પમાણુધકમે	ઘર વખરાના પ્રમાણુનું ઉલ્લંઘન
તરસ મિન્છા મિ દુકકડ	તે (સંખંધી) માફ પાપ નિષ્ફળ થાયો

છઠું ૬ ગુણવ્રત. ૧

ઉઠ્ઠદિસી	ઉંચી દિશાનું
જહા, પરિમાણું	ઘટિત માપ
અહો, દિસી	નીચી દિશાનું
જહા, પરિમાણું	યથા માપ
તિરિય દિસિ	તિરછી દિશાનું
જહા, પરિમાણું	ઘટતું માપ

તે ઉપરાંત જવાના પચ્ચખાણુ.

ભવજીવાએ	જીવું ત્યાં સુધી
એગવિહં, તિવિહેણું	એક કરણ ને ત્રણ ચોગે

૧ ડ્રટનોટ-આ જગ્યાએ વાચક-અભ્યાસીને જણાવવાનું કે દિશાવ્રત ધરનાર વ્યક્તિને નિયમિત દિશા ઉપર જવાના પચ્ચખાણુ થાય છે પણ નિયમિત દિશા ઉપરાંત તેને પોતાની ખુશી શિવાય જવાનું હોય ને ત્યાં જઈ પાંચ આશ્રવ સેવવાના પચ્ચખાણુ હોય એમ બનતું નથી, એટલે આ લખાણુ વગર સમજે થએલું તે આ જગ્યાએ સુધાર્યું છે. કેટલાક વખત પહેલાંની જુની દસ્ત લિખિત પ્રતમાં ને હમણાંની છાપેલી આવસ્થકની પ્રતમાં છઠા વ્રતમાં અંદર રહી ત્રણ કોટીએ ને બહારમાં આઠ કોટીએ પત્યાખ્યાન થતા બતાવ્યાં છે. પણ શ્રાવક કે જે હંમેશાં ઘર સાથે રહેતો હોય તેને આમ શી રીતે નિયમ થઈ શકે તે સમજાતું નથી ? આ પ્રમાણે નિયમ

ન કરેમિ	ન કઈં (મર્યાદા ઉપર ન જાઉં)
મણુસા, વયસા, કાયસા	મન, વચન ને કાયાથી
એઅરસ દિસિ વેરમણુ-	એવા દિશા વિરતિ
વયરસ	પ્રતના
પંચ, અધ્યારા	પાંચ, અતિચાર
જાણિયવ્વા	જાણવા
ન સમયરિયવ્વા	ન આહરવા
તંજડા	તે યથા (નીચે પ્રમાણે)
ઉદુદિસી પરમાણુધકકમે	ઉંચી દિશાની મર્યાદાનું ઉત્તરધન
અહોદિસી પરમાણુધકકમે	નીચી દિશાની મર્યાદાનું ઉત્તરધન
તિરિયદિસિ પરમાણુધકકમે	તિરછી દિશાની મર્યાદાનું
	ઉલ્લધન
ખેતલુટ્ટી	ક્ષેત્રની (મર્યાદાની) વૃદ્ધિ કરવી
સઘ અંતરદધા	ચાલીનો લોચ શ્રેયો હોમ મે
	આગળ આલવું
તરસ મિચ્છા મિ દુકકડં	તે મારું પાપ મિથ્યા શ્રાઓ

દશમા પ્રતમાં રહેનાર વ્યક્તિ કરી શકે, કારણ તે પ્રત એક દિવસનું છે. એટલે માણસ અંદરમાં પોતાની જાતે ત્રણ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન કરી બીજી છુટ લઈ બહાર ત્યાગ આડ કોટિએ કરે તો તે નબળા શકે. પણ જીવન પથ ત છડું મત ધરનારને તેમ પ્રત્યાખ્યાન થઈ શકતા નથી. ઉપાસકમાં આવડે પોતાને જવાની મર્યાદા ઉપસંત ગાડાં માલ વગેરેને મોકલવાનું રાખ્યું છે તેથી સમજી શકાય છે કે ત્રણ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન થાય છે. વધારે કોટિએ કે અંદર બહાર એમ પ્રત્યાખ્યાન ચલા નથી. આથી સુગ મનુષ્યે બસામર વસ્તુ સમજી જીનું લખેલું સાચું છે એ હકને છોડી સાચી વસ્તુ પ્રકટવી. ને વધારે સમજાયે તો તે સંજોગ વધારે નિર્ણય કરવો.

સાતમું ૭ ગુણવ્રત

ઉવલોગ	ઉપલોગ એક વખત લોગવાય તેવી
	વસ્તુનું
પરિલોગવિહં	વારંવાર લોગવાતી વસ્તુનું
પચ્ચખખાયમાણે	પચ્ચખાણ કરતાં
ઉદ્દલણિયાવિહં	પચ્ચખખામિ શરીર લુછવાની ચીજોનું
	પ્રમાણ કરેછું
દંતણુવિહં	દાંતણુની જાત ને સંખ્યાનું
ફલવિહં	ફળની જાત ને સંખ્યાનું
અખસંગણુ વિહં	મઠન કરવા જેવા તેલની
	જાત ને
ઉવટ્ટણુ વિહં	પીઠીની જાત નું
મંજણુ વિહં	મંજન થાય તેવી ચીજોનું
વત્થ વિહં	વસ્ત્રની જાત ને સંખ્યાનું
વિલેવણુ વિહં	લેપ કરવાની વસ્તુનું
પુષ્પ વિહં	પુલની જાત ને સંખ્યાનું
આભરણુ વિહં	ઘરેણાંની જાત ને સંખ્યા
ધુપ વિહં	ધુપની જાત ને વજનનું
પેજજ વિહં	પીવા લાયક પદાર્થનું

ભકખણુ વિહં	,,	પકવાનની ભતને સંખ્યાનુ પ્રમાણુ	,,
ઔદણુ વીહં	,,	ઔખાની વિધિ નું	,,
સૂવ વિહં	,,	કઠોળની વિધિ નું	,,
વિગઈ વિહં	,,	વિગઈની વિધિ નું	,,
સાક વિહં	,,	શાકની ભત સંખ્યાને વજનનું	,,
માહુરય વિહં	,,	મેવાની વિધિ નું	,,
જેમણુ વિહં	,,	જમણુની	મર્યાદા કઈ છું
પાણિ વિહં	,,	પાણીની	,,
મુહવાસ વિહં	,,	મુખવાસની	,,
વાહણુ વિહં	,,	વાહનની	,,
ઉવાહણુ વિહં	,,	પગરખાંની	,,
સયણુ વિહં	,,	સુવાની ચીજેની	,,
સચિત્ત વિહં	,,	જીવવાળી વસ્તુની	,,
દંબવિહં	,,	(ભુદાં ભુદાં) દ્રવ્યની	,,
ભવજીવાએ		જીવું ત્યાં સુધી	
એગવિહં, તિવિહેણુ		એક કરણુ ને ત્રણુ યોગે કરી	
ન કરેમિ		ન કરું	
મણુસા, વયસા, કાયસા		મન, વચન ને કાયાથી	
ઉવલોગ, પરિલોગ		એકવાર ને વારંવાર ભોગવવાની	
		ચીજ	
દુવિહે પણુ-તે		જે પ્રકારે કહેલ છે.	

તં જહા

ભોયણુઓ ય

કુમ્ભઓ ય

ભોયણુઓ

મણો વાસઓણું

પંચ અઈયારા જાણિયવ્વા ન સમાયરીયવ્વા તં જહા

સચિતાહારે

સચિત પડીખદાહારે સચિત સાથે વાગેલી ચીજ

નો આહાર

અપઉલિઓ, સહિભકખણુમા ન પકવેલી (ઓખધિ-અનાજ)

નો આહાર

દુપઉલિઓ, સહિભકખણુમા ખરાગ રીતે પકવેલી વસ્તુનો

આહાર

તુચ્છો, સહિભકખણુમા

તુચ્છ (જુજ ખાવાનું હોય તેવી

ચીજનો આહાર

કુમ્ભઓણું

કર્મ-વેપાર સંબંધી

સમણો વાસઓણું

શ્રાવકે

પન્નરસ કુમ્ભા દાણાઈ

પંદર કર્મ આવવાનાં સ્થાનકે

જાણિયવ્વા

જાણવા

ન સમાયરિયવ્વા,

આહરવા નહીં,

તં જહા

તે, નીચે પ્રમાણે

ઇંગાલકમ્મે	અંગારાનો	વેપાર
વણુ કમ્મે	વનનો	"
સાડી કમ્મે	ગાડાં ગાડીનો	"
ભાડી કમ્મે	ભાડે દેવાનો	"
શેડી કમ્મે	ખોદવાનો	"
દંત વાણિજ્ય	દાંતનો	"
કેસ વાણિજ્ય	વાળનો	"
રસ વાણિજ્ય	રસનો	"
લાખ વાણિજ્ય	લાખનો	"
વિસ વાણિજ્ય	ઝેરનો	"
જંત પિદ્ધાણુકમ્મે	યંત્ર (ધાણી વગેરે) નો	"
નિલાંછણુ કમ્મે	ખાંસી કરવાનો	"
દવગિ દાવણુ	દાવાનળનો	"
સરદહ તલાગ પરિસોસાણુયા તળાવ, ખાડા, સોસવાનો,		
અસહજણુ પોસાણુયા	અસતિ માણસને પોષવાની	
	પ્રવૃત્તિ	
તરસ મિચ્છા મિ દુકકડે	તે માટે પાપ મિથ્યા થાગ્મ!	

આઠમું ૮ ગુણવત

અણુકુદંડાઓ

વેરમણુ

ચઉવિહે

અણુકુદંડે, પન્ન-તે

તં જહા

અવજ્ઞાણુ ચરિયે

પમાયા ચરિયે

હિંસા પપયાણુ

પાવકરો વએસે

અનર્થદંડથી

વરામ પામવું

ચાર પ્રકારે

અનર્થદંડ કહ્યો છે

તે નીચે પ્રમાણે

અપ-ખોટું ધ્યાન આચરવું

પ્રમાદ આચરવો

હિંસા માટે હથીઆરો અપવાં

પાપ કર્મનો ઉપદેશ કરવો

એવા અનર્થદંડ સેવવાના પરચખાણુ

જાવણુવાએ

ફવહં, તિવિહેણું

ન કરેમિ, ન કારવેમિ

મણુસા, વયસા, કાયસા મન, વચન ને કાયાથી

એઅસ્સ અણુકુદંડ

વેરમણુ વચસસ

સમણો વાસએણું

જીવું ત્યાં સુધી

જે કરુણ ને ત્રણ યોગથી

ન કરું ન કરાવું (અનર્થદંડને)

એવા અનર્થદંડથી

વિરમણુ વ્રતના

શ્રાવકે

પંચ, અધ્યાસ

જાણિયવ્વા

સમાયરિયવ્વા

તં જહા

કંદપ્યે

કુકુધ્યે

મોહરિયે

સંજુતાહિ ગરણે

ઉવભોગ, પરિભોગ-

-અદર-તે

તરસ મિચ્છામિ દુક્રંડં

પાંચ, અતિચાર

જાણુવા

આચરવા નહીં

તે નીચે પ્રમાણે

કંદર્પ-કામ વર્ષે તેવું બિાવવું

કુચેષ્ટા કરવી

વાચાળપણું રાખવું

શસ્ત્ર એકઠાં કરવા

એકવાર ને વારંવાર ભોગવાતી

ચીજમાં

આશકત થવું

તે માટે પાપ મિચ્છા થાઓ

નવમું ૯ સામાયિક શિક્ષાવ્રત.

સાવજ્જેગાઓ વેરમાણું

દુવિહં, તિવિહેણું

નકરેમિ, નકારવેમિ

મણુસા, વચસા, કાયસા

કરંતંપિ અન્નં

સાવધ-પાપ ભોગના પચખાણું

એ કરણ ને ત્રણ યોગે કરી

ન કરું, ન કરાવું (પાપ યોગને)

મન, વચન ને કાયાથી

કરતાં અન્યને

નસમણુ જાણામિ
વયસા, કાયસા

ન કડું જાણું
વચન ને કયાથી

એવી સદ્દેશા પરપણાએ કરી સામાયિકનો અવંસર
આવ્યે સામાયિક કરિએ ત્યારે ફરસનાએ કરી મુદ્ધ
એઅરસ

એવા

સામાધય વ્યયરસ
સમણો વાસએણું
પંચ અર્ધઆસ

સામાયિક પ્રતના
શ્રાવકે
પાંચ અર્ધઆસ

જાણિયલા
ન સમાયરિયલા
તં જડા

જાણવા

ન આચરવા

તે નીચે પ્રમાણે

મણુ દુષ્પણિહાણુ
વય દુષ્પણિહાણુ
કાય દુષ્પણિહાણુ

મનથી અશુભ ચિન્તવન કરવું
વચનથી ખરાબ બોલવું
શરીરથી ખરાબ રીતે વર્તવું

સામાધયરસ સર્ધ અકરણુયા સામાયિક ન કરવાની યાદી

(રાખવી)

સામાધયરસ અણુવઠિયરસ સામાયિક પુરી થયાપહેલાં પાંખવી
કરણુયા

તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડં તે માફં પાપ મિથ્યા આઓ

૧ દસમું ૧૦ દિશાવકાશિક વ્રત

પૂવાદિ છ દિશામાં જ્યાં સુધી જવાની છુટ
રાખી છે તે ઉપરાંત જવાના પચ્ચખાણુ.

૨ ભાવ, અહોરત્તં અહોરાત્રી સુધી
ફવહં, તિવિહોણું બે કરણ ને ત્રણ યોગે કરી
નકરેમિ, નકારવેમિ ન ભઉં, ન જવા હઉં
માણુસા, વચસા, કાયસા મન, વચન ને કાયાથી

પુટનોટ-૧ દિશાઓ ટુંકી કરવાનું વ્રત. ૨ આ જગ્યાએ “ દિન
દિન પ્રતિ પ્રારંભીને,, હવું” પણ નીચે ‘અહોરત્તં’, બે વખત આવે
છે એટલે સમજ્યા વિના બે વખત બોલવામાં આવતું તેથી તે મુકી
દીધું છે. કાષ્ઠ કહેશે કે દરરોજ થાય છે તે માટે એ પાઠ હતો. તો
દરરોજ થાય તે વાત સમજાતી નથી. જેમ અગ્નિઆરમું વ્રત દરરોજ
થઈ શકે નહીં તેમ આ પણ થતું નથી. અગ્નિઆરમામાં સર્વથા
આઠ કોટિએ પચખાણુ છે તેમ આમાં નથી, આમાં છુટ છે. એટલે
દમેશાં સંસારમાં રહેનાર શ્રાવકને ત્રણ કોટીએ સાવધ યોગનાં પચખાણુ
ચી રીતે નભી શકે ? એટલે નવમું દસમું ને અગ્નિઆરમું એ શિક્ષા
વ્રતો સ્થાયી-કાયમ ચાલુ થઈ શકતાં નથી. જ્યારે સાવધ યોગની
પ્રવૃત્તિથી છુટવાની ઇચ્છા હોય ત્યારે શ્રાવક તે વ્રતો કરી શકે છે
એટલે તે વખતે એ પચખાણુ (સાવધ વેપાર બંધ) કરી શકે છે

કરંતંપિ અ-નં
ન સમણુ જાણુમિ
વાયસા, કાયસા

તે દિશામાં જતાં ખીજાને પણ
ન કડું જાણું
વચન ને કાયાથી

જે ભૂમિમાં છુટ રાખી છે તેમાં પાંચ આશ્રવ
સેવવાના પરચખાણુ અને દ્રવ્યાદિકની મર્યાદા કરી છે
તદુપરાંત ભોગવવાના પરચખાણુ

જાવ, અહોર-તં
એગચિહં, તિચિહેણું
ન કરેમિ

મણુસા, વચસા, કાયસા

એઅસ્સ

દિસાવગાસિય વ્વચસ્સ

સમણો વાસએણું

પંચ, અધિયારા

જાણિયવ્વા

ન સમાયરિયવ્વા

તં જહા

આણુવણુપ્પઓગે

પેસવણુપ્પઓગે

દિવસ ગત્રી સુધી

એક કરણુ ને ત્રણુ યોગે કરી
ન કડું-સેવું (પાંચ આશ્રવને)

મન, વચન ને કાયાથી

એવા

દિશા અવકાશ યતના

શ્રાવકે

પાંચ, અતિચાર

જાણુવા

આચરવા નહીં

તે નીચે પ્રમાણે

હઠ બહારથી ચીજ મંગાવવી

હઠ બહાર વસ્તુ મોકલવી

સદાણુવાએ ચીજ મંગાવવાનું કહેવું.
 રૂવાણુવાએ રૂપ-આકૃતિની સુચના કરવી
 બહિયા પોગલ અપખેવે બહાર પુદ્ગલ-કાંકરી આદિ
 ફેંકી (શમશ્યા કરવી)
 તરસ નિચ્છા મિ દુક્રંડં તે પાપ મારે મિથ્યા થાઓ

અગિયારમું ૧૧ પોષધોપવાસ વ્રત.

અસણું, પાણું- અન્ન ને પાણીને
 ખાઈમં, સાઈમં ખાદિમ (સુખડી આદિ) સાદિમ
 પરચખામિ (સુખવાસને) ત્યાગું છું
 અખંભં પરચખામિ મૈથુનને ત્યાગું છું
 મણિ, સુવન્નં પરચખામિ મણિ, સોનાના ઘરાણાને
 ત્યાગું છું
 માલા, વનગ, વિલેવણું- માળા, સુખડ, વિલેપનને
 પરચખામિ ત્યાગું છું
 સ્થથ મુસલાદિ સાવજજોગં શસ્ત્ર મૂશળાદિ (હથીઆર)ને
 પરચખામિ ત્યાગું છું
 જાવ, અહોર-તં દિવસ રાત્રિ સુધી

પ્રજ્ઞવાસામિ
 દુવિહં તિવિહેષુ
 નકરેમિ, નકારવેમિ
 મણુસા, વયસા, કાયસા
 કરંતપિ અન્નં
 ન સમણુ જાણુમિ
 વયસા, કાયસા

સેવું છું (આ વ્રતને)
 બે કરણને ત્રણ યોગે
 ન કરું, ન કરાવું (બીજી પ્રવર્તિ)
 મન, વચન ને કાયાથી
 કરતાં બીજાને પણ
 ન રૂડું જાણું
 વચન ને કાયાથી

એવી શ્રદ્ધા પ્રપણાએ કરી પોષધ ઉપવાસનો
 અવસર આવે પોષધ ઉપવાસ કરીએ ત્યારે ફરસનાએ
 કરી શુદ્ધ (આ ભાવના છે)

એઅસ્સ
 પોસહોવાસ વ્વયસ્સ
 સમણો વાસએણુ
 પંચ અધ્યારા
 જાણિયવ્વા
 ન સમાયરિયવ્વા
 તં જહા

એવા
 પોષધોપવાસ વ્રતના
 શ્રાવકે
 પાંચ અતિચાર
 જાણવા
 ન આચરવા
 તે નીચે પ્રમાણે

અપ્પડિલેહિય, દુપ્પડિલેહિય-જેયાં ન હોયને ખરાખ રીતે
જેયાં હોય

સિજળ સંથારે ઉપાશ્રય અને પથારી

અપ્પમનિજય, દુપ્પમનિજય પુંજયા ન હોય ને ખરાખ
રીતે પુંજયા હોય

સિજળ સંથારે ઉપાશ્રય ને પથારી

અપ્પડિલેહિય, દુપ્પડિલેહિય-જેઈ ન હોય તેમ ખરાખ
રીતે જેઈ હોય

ઉચ્ચાર, પાસવણુ ભૂમિ દિશાએ જવાની ને પિશાળ
કરવાની જમ્યા

અપ્પમનિજય દુપ્પમનિજય-પુંજ ન હોય ને ખરાખ
રીતે પુંજ હોય

ઉચ્ચાર, પાસવણુ ભૂમિ દિશાએ જવાની ને પિશાળ
કરવાની જમ્યા

પોસહોવવાસરસ- પોષધોપવાસનું

સમણાણુ પાલણુયા. ખરાખર પાલન ન થયું હોય
તરસ, મિચ્છા મિ દુક્કડં તે માડું પાપ મિથ્યા થાઓ

પારમું ૧૨ અતિથિ સંવિભાગવત.

સમણે નિગથે	સાધુ નિગથને
કાસુય એસણિજેણું	જીવ રહિત, નિર્દોષ
અસણું, પાણુ, ખાઈમ,	અન્ન, પાણી, ખાદ્યમ
સાધમેણું	સાદ્યમે કરી
વથથ, પડિગાડ, કંબલ	વસ્ત્ર. પાત્ર. કાંબળ
પાયપુછણેણું	પગ લુછીને કરી
પીઠ, ફલગ	ખાજેઠ પાટીઠ
મિજળા, સંથારેણું	સ્થાનક પથારીએ કરી
ઉંસડ, ભેસજેણું	ઝોપડ ચુર્ણાદિકે કરી
પલિભેમાણે વિહરામિ	વહોરાવતો વિચરું

એવી શ્રદ્ધા પ્રરૂપણાએ કરી સાધુ સાધવીના
જોગ મળે ત્યારે પ્રાશુક નિર્દોષ વહોરાવું તે વાટે
ફરશનાએ કરી શુદ્ધ (આમ ભાવના ભાવવી)

એઅસ્સ

એવા

સતિહિ સંવિભાગવચસ્સ અતિથિ સંવિભાગના વ્રતના

૧ સમણો વાસએણું

શ્રાવકે

૧ સ્ત્રીઓએ 'સમણો વાસિઆએ' કહેવું

પંચ, અધ્યારા

જણિયવા

ન સમાયરિયવા

તં જહા

સચિત નિખેવણિયા

સચિત પેહણિયા

કાલાધ ક્રમે

પરોવએસે

મઠ્ઠરિયાએ

તરસ મિઠ્ઠા મિ દુકકડં તે માફ પાપ મિથ્યા થાઓ

પાંચ અતિયાર

જણવા

ન આચરવા

તે નીચે પ્રમાણે

સચિતમાં અચિત નાંખી
વહોરાવવું

સચિતથી ઠાંકેલી (ચીજ)
વહોરાવવી

કાળ ગયેલી (ચીજ) વહોરાવવી

ખીજને કહેવું (વહોરાવવા)

અહંકાર કરવો (વહોરાવીને)

અપછિમ મારણાંતિય સંલેહણા

૨ પોષકસાક્

પોષક કરવાની શાળા જગ્યા

,, પમણય

સાફ કરીને

,, ઉચ્ચાર પાસવાણુ ભૂમિં ઝાડો પેશાખની જગ્યાને

૧ હવે હેવટ નથી એવા મરણ પાસે આવેલા વખતે અત્ર જળા
નો ત્યાગ.

૨ ,, આ નિશાન સંલેખના કરવાની વિધિ સમજાવે છે.

- „ પડિલેહિય નેધને
 „ ગમણા ગમણું જતાં આવતાંની ક્રિયાને
 „ પડિક્કમિય આલોચીને-વિચારીને
 „ દલ્લાદિ સંથારં દર્મ આદિ પથારીને
 „ સંથરિય પાથરીને
 દલ્લાદિ સંથારં દુરહિય દર્મની પથારીમાં બેસીને
 પુવ્વચ ઉત્તર દિશાસુ પૂર્વ કે ઉત્તર દિશામાં
 પદ્મકાદિ આસણે નિસીળય પદ્મ આસને બેસીને
 કરયલ સપગહિય બે હાથ બેડીને
 સિરસા વ-તય મથ્યએ મસ્તકે આવતં ન હઈ મસ્તકે
 અંજલિકુટું બે હાથ બેડી
 એવં વયાસિ એમ કહે
 નમોઽથુણું નમસ્કાર હો
 અરિહંતાણું અહંતોને
 „ ભગવંતાણું ભગવાનોને
 „ જાવ સંપ-તાણું તિકટું યાવત મોક્ષ પામ્યા તેમને
 એમ કરી
 „ નમોઽથુણું નમસ્કાર હો
 „ મમધર્મ આયરિયસ્સ મારા ધર્મ આચાર્યને
 „ મમધર્મ ઉવહેસિયસ્સ મારા ધર્મ ઉપદેશકને
 „ જાવ સંપાવિઉકામસ્સ યાવત મોક્ષ પામવાના અભિલાષિ
 છે તેમને

,, તિકડું

એમ કરી

પૂર્વે જે વ્રત આદર્યો છે તે આલોચી નિંદી નિશ્ચય થઈ

સવ્વ પાણીધવાયં પચ્ચજ્જામિ સર્વહિંસાને ત્યાગું છું

સવ્વ મુસાવાયં પચ્ચજ્જામિ સર્વ ઠને ત્યાગું છું

સવ્વ અદિન્નાદાણું પચ્ચજ્જામિ સર્વ ચોરીને ત્યાગું છું

સવ્વ મેહુણું પચ્ચજ્જામિ સર્વ મૈથુનને ત્યાગું છું

સવ્વ પરિગ્રહં પચ્ચજ્જામિ સર્વ પરિગ્રહને ત્યાગું છું

સવ્વ કોહં પચ્ચજ્જામિ સર્વ કોપને ત્યાગું છું

જાવ, મિચ્છા, દંસણ, સદ્ધં વાવત્ત ખોટિ શ્રદ્ધાને સહ્યને

પચ્ચજ્જામિ ત્યાગું છું

અકરણિજ્જ ભોગં પચ્ચજ્જામિ ન કરવા ભોગ વેપારને

ત્યાગું છું

જાવજીવાએ

જીવું ત્યાં સુધી

તિવિહં તિવિહંણું

ત્રણ કરણને ત્રણ યોગે

નકરેમિ, નકારવેમિ

ન કરું ને ન કરાવું

કરતાંપિ અન્નં નક્કમાણું બાણામિ કરતાં ખીજાને પણ ન

રડું બાણું

મણુસા, વયસા, કાયસા મન, વચન ને કાયાથી

તિકડું

એમ કરી

સવ્વં અસણું, પાણું, ખાઈમં, - સર્વ અન્ન પાણી ખાદિમ

સાઈમં ચઈપિહં મપિ- સ્વાદિમં (આ) ચારે પણ

આહારં પચ્યમામિ
 જવજીવાએ
 તિવિહં તિવિહેષુ
 તિકદ્દુ, જં પિયં
 ઇમં, સરિરં
 ઇઠં, કંતં, પીયં
 મણુન્નં, મણુમં
 ધીજં, વિસાસીયં
 સમયં, અણુમયં
 બહુમયં
 ભંડં, કરંડગં સમાણુ
 રયણુ કરંડગં ભૂયં
 માણુ સિયં
 માણુ ઉન્હં
 માણુ ખુડા
 માણુ પિવાસા
 માણુ ખાલા
 માણુ ચોરા
 માણુ દંસા
 માણુ મસગા
 માણુ વાઈયં પિત્તિયં

આહારને ત્યાગું છું
 જીવું ત્યાં સુધી
 ત્રણ કરણને ત્રણ યોગે
 એમ કરી જે વહાણું
 આ શરીર
 ગમતું, સુંદર, પ્રિય
 મનોરૂ બહુ વહાણું
 ધૈર્યને વિશ્વાસ ઉપભવનાર
 માનેણું વિશેષ માનેણું
 બહુ પ્રકારે
 કૃપકરણના કરંડિયા સમાન
 રત્નના કરંડિયા સમાન
 રખે ટાઢ વાય
 રખે તાપ લાગે
 રખે ભૂખ લાગે
 રખે તરસ લાગે
 રખે સર્પ કરડે
 રખે ચોરનો ભય થાય
 રખે ડાંસ કરડે
 રખે મચ્છર કરડે
 રખે વાતપિત્ત વ્યાધિ થાય

માણું સંભિમ સન્નિવાધયં રખે શ્લેષ્મ સન્નિપાત થાય
 માણું વિવિહા રોગાયંકા રખે વિવિધ રોગ
 પરિશ્લેષો વસગા ફાસા કુસંતિ પરિહ ઉપસર્ગ સ્પર્શ
 કરે (થાય)

ધ્યં પિયં પિ એવા વહાલા (શરીરને) પણ
 ચરિમેહિં ઉસાસ નિસાસેહિં છેલા ઉશ્વાસ નિશ્વાસે કરી
 વોસિરામિ તિકદું તણું છું એમ કરી
 કાલં આણુવ કંખમાણુ કાળને ન ચાહતો
 વિહરામિ વિચરું

એવી શ્રદ્ધા પ્રપણાએ કરી આણુશણુનો અવસર
 આવે ત્યારે આણુશણુ કરીએ ત્યારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ
 (એમ ભાવના ભાવવી)

અપછિમ	છેવટના
મારણુતિયં	મરણુ સમિપ
સંલેહણા ઝુસણા રાહણાએ	સંલેખના ક્ષમાયુકત
	આરાધનાના
પંચ અધ્યારા	પાંચ અતિચાર
જાણિયવા	જાણુવા
ન સમાયરિયવા	ન આચરવા
તં જહા	તે નીચે પ્રમાણે

ધંધલોગા સંસપ્પઉગે	આ લોકની ઇચ્છા કરવી
પરલોગા સંસપ્પઉગે	પરલોકની ઇચ્છા કરવી
જીવિયા સંસપ્પઉગે	જીવિતની ઇચ્છા કરવી
મરણા સંસપ્પઉગે	મરણની ઇચ્છા કરવી
કામલોગા સંસપ્પઉગે	કામલોગની ઇચ્છા કરવી
તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડ	તે મારું પાપ મિચ્છા થાય

અદાર ૧૮ પાપસ્થાન

૧ પ્રણાતિપાત	૧૦ રાગ
૨ મૃષાવાદ	૧૧ દ્વેષ
૩ અદત્તાદાન	૧૨ કલેશ
૪ મૈથુન	૧૩ અભ્યાખ્યાન
૫ પરિગ્રહ	૧૪ પૈશુન્ય
૬ ક્રોધ	૧૫ પરપરિવાદ
૭ માન	૧૬ રતિ અરતિ
૮ માયા	૧૭ માયા મૃષા
૯ લોભ	૧૮ મિથ્યાદર્શનશબ્દ

આ અદાર પાપસ્થાનો સેવ્યા હોય સેવરાગ્યા
હોય સેવતા પ્રતિ અનુભોવાં હોય નો ' તરસ મિચ્છા મિ
દુક્કડ ' ,

વંદના પહેલી.

પહેલી વંદના જયવંતા જયન્ય વીસ, ઉત્કૃષ્ટ હોય
ત્યારે “એક્સો ને સીતેર, તીર્થ” કર દેવને કરું છું. તે
સ્વામી અનંત જ્ઞાન અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત
તપ, અનંત વીર્ય, અનંત ધૈર્ય આ છ ગુણે યુક્ત બીરાજ
છે. ચોત્રીસ અતિશયે કરી, પાંત્રીસ પ્રકારની સત્ય
વાણીએ સહીત, એક હજારને આઠ ઉત્તમ લક્ષણના
ધારનાર, ચોસઠ દેવિના પૂજ્યનિક, અર્ચનિક, વંદનિક,
છકાયના રક્ષક, “મા’હણો, મા’હણો, ચબ્દના કરનાર,
અષ્ટ મહાપ્રતિહાર્ય, તથા અનંત જ્ઞાનાતિશય, અનંત
પુન્નતિશય, અનંત વચનાતિશય, અનંત અપાય
અપગમાતિશય, એ બાર ગુણે સહીત છે. અને અઢાર
દુષણ રહિત છે એવા પરમપુરુષ તીર્થ” કર દેવને, અવિનય
અલક્ષિત, અશાતના, અપરાધ કર્યો હોય તો મન વચન
ને કાયાએ કરી વારંવાર વંદના કરી માફી માગું છું.

વંદના બીજી.

બીજી વંદના જઘન્ય એ કાડ કેવલી, ઉત્કૃષ્ટ નવ
કોડ કેવલી જગવાન તેમને કરું છું. તે સ્વામી કેવા છે?
ચાર ધનધાતી કર્મ ક્ષય કર્યા છે ચાર અધાતી કર્મ
પાતળાં પાડ્યા છે. મારા તમારા મનની વાત જણી
રહ્યા છે. ચૌદ રાજલોક હાથમાં રહેલાં આમળાનાં ફળની
માફક દેખી રહ્યા છે. ભગ્ય જીવના સંશયને દાળે છે.
તે સંજોગી, શુકલલેશ્વી, સસરીરી, કેવળજ્ઞાની, કેવળ
દર્શની, ક્ષાયક સમ્યક્ત્વી, યથાખ્યાત ચારિત્રી, શુભધ્યાની
સર્વાત્મિક શક્તિમાન એમ અનંત ગુણે યુક્ત વિચરે
છે, તેમનો અવિનય, અભક્તિ, અશાતના કરી હોય
તો મન વચન ને કાયાએ કરી વારંવાર માફી માગી
વંદના કરું છું.

ત્રીજી વંદના.

ત્રીજી વંદના અનંતાનંત સિદ્ધ પરમાત્માઓને કરું
છું. તેઓ જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય, મોહ-

નીચ, આયુષ્ય, નામ, ગોત્ર ને અંતરાય આ આઠકર્મ
 ક્ષય કરી સિદ્ધિપદને પામ્યા છે. તે સિદ્ધિ પદ ક્યાં છે?
 આ સમભૂતલ પૃથ્વીથી સાતસેં નેવુ જોજન ઉંચે તારા
 મંડલ છે. ત્યાંથી દશ જોજન ઉંચે સૂર્યનું વિમાન છે.
 ત્યાંથી એંસી જોજન ઉંચે ચંદ્રમાનું વિમાન છે. ત્યાંથી
 ચાર જોજન ઉંચે નક્ષત્રનાં વિમાન છે. ત્યાંથી ચાર
 જોજન ઉંચે બુધનું વિમાન છે. ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચે
 શુક્રનું વિમાન છે. ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચે બ્રહ્મપતિનું
 વિમાન છે. ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચે મંગળનું વિમાન
 છે. ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચે શનિનું વિમાન છે એમ
 નવસેંજોજન સુધી જ્યોતિષ ચક્ર છે. તે ઉપરાંત અસં-
 ખ્ય જોજનની ડાડા ડાડી ઉંચે પહેલું સુધર્મા ને બીજું
 ઈશાન નામે દેવલોક છે, તે એકેક અર્ધ ચંદ્રાકારે
 એટલે એ મળી પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે. પહેલામાં બત્રીસ
 લાખ ને બીજામાં અઠાવીસ લાખ વિમાન છે
 ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન ઉપર ત્રીજું સનંતકુમાર ને ચોથું
 માહેન્દ્ર એ બે દેવલોક છે, તે બે મળી પૂર્ણચંદ્રાકારે
 છે ત્રીજામાં બારલાખ ને ચોથામાં આઠ લાખ વિમાન
 છે તે ઉપર અસંખ્યાતા જોજને પાંચમું બ્રહ્મદેવલોક છે.

તે પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે, તેમાં ચાર લાખ વિમાન છે તે
 ઉપર અસંખ્ય જોજન ઉંચે છઠ્ઠું સાંતક દેવલોક છે તે
 પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે; તેમાં પચાસ હજાર વિમાન છે.
 ત્યાંથી અનંત જોજન ઉપર સાતમું મહાશુક દેવલોક
 તે પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે તેમાં ચાલીસ હજાર વિમાન છે.
 ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન ઉપર આઠમું સહસ્રાર નામે
 દેવલોક છે તે પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે તેમાં છ હજાર વિમાન
 છે. ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન ઉંચે નવમું આનતનેદસમું
 પ્રાણાત દેવલોક છે. તે બે મળી પૂર્ણ ચંદ્રાકારે ને બે
 માં મળી ચારસેં વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન
 ઉંચે અગિયારમું આરણ ને બારમું અચ્યુત આ બન્ને
 દેવલોક જોડાજોડ છે. ને બે મળી પૂર્ણ ચંદ્રાકારે છે.
 બેયમાં મળીને ત્રણસેં વિમાન છે ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન
 ઉપર નવ ઐવેયક છે તેમાં ત્રણસેંને અઠાર વિમાન છે
 ત્યાંથી અસંખ્ય જોજન ઉપર પાંચ અનુસ્તર વિમાન છે
 પહેલું વિજય, બીજું વૈજયંત, ત્રીજું જયંત, ચોથું
 અપરાજિત ને પાંચમું સર્વાર્થસિદ્ધ. આ સર્વેમાં મળી
 ને ચોરાશી લાખ સતાણું હજાર ને તેવીસ વિમાન છે
 તે સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનની ધ્વજ-પતાકાથી બાર જોજન

ઉંચે સિદ્ધિ શિલા છે તે પીસતાલીસ લાખ જોજન
 ની લાંબી પહોલી છે. મધ્યમાં આઠ જોજન જડી છે,
 ને ઉતરતે છેડે માખીની પાંખ કરતાં પાતળી છે.
 ગોશ્વીર, શંખ, ચંદ્ર, રૂપાના પટ, મોતીના હાર, ને
 સ્ત્રીર સાગરના પાણીથી પણ ઘણી ઉજળી છે. તેની
 ફરતી પરિધિ, એક કોડ બેંતાલીસલાખ ત્રીસ હજાર
 બસો આગણપચાસ જોજન એક ગાઉ સત્તરસેં છાસડ
 ધનુષ્ય પોણા છ આંગળથી ઝાઝી છે. તે સિદ્ધિ શિલા
 ઉપર ઉંચે એક જોજન જઘએ તેના છેલા ગાઉના
 છઠા ભાગમાં સિદ્ધ પરમાત્માઓ અનંતજ્ઞાન, અનંત
 દર્શન, નિરાબાધ, ક્ષાયક સમ્યક્ત્વ. અક્ષય, અરૂપ,
 અગુરુ લઘુ, અવીર્ય આ સર્વોત્કૃષ્ટ આઠ ગુણે યુક્ત
 બિરાજમાન છે. તેઓને જન્મ, જરા, દુઃખ, ભૂખ, તૃષ્ણા,
 પીડા, આપદા. ક્રંયા, કલેશ, મોહ, માયા, રાગ, દ્વેષ
 નથી ને સર્વ પૌદ્ગલિક રજકણથી રહિત છે અને
 અનંત અનંત આત્મિક સુખની લહેરમાં બિરાજ રહેલ
 છે. તેમને અવિનય, અલક્ષિત, અશાતના, અપરાધ થયો
 હોય તો “તિષ્ઠુત્તોનો પાડ, ત્રણવાર ભણી વંદના કરી
 માફી માગું છું.

વંદના ચોથી.

ચોથી વંદના મારા તમારાધર્મગુરુધર્માચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, સાધવી શ્રામાન ધર્મસીંહ મુનિના સંપ્રદાયમાં ગામ નગરે બિરાજે છે તેમને કરું છું. તે મહાપુરુષ, પંડિત રાજ, બહુસૂત્ર-સિદ્ધાંતના પારગામી, કલ્પવૃક્ષ સમાન, તરણ તારણ નાવ સમાન, સફરી જહાજ સમાન જીન શાસનના શણગાર, પાંચ ઇંદ્રિયના નિગ્રહ કરનાર નવ વિધિ બ્રહ્મચર્યના પાળનાર, ચાર કષાય જીતનાર, પંચ મહાવ્રતે સહીત પંચાચાર યુક્ત, પાંચ સમિતિ સહિત ત્રણ ગુપ્તીએ ગુપ્ત, અગિયાર અંગને બાર ઉપાંગ ભણી ભણાવનાર, ચરણ સિત્તેરી, અને કરણ સિત્તેરી શુદ્ધ પાળે ને પળાવે એમ છત્રીસ ગુણે યુક્ત આચાર્ય જી, તથા પચીસ ગુણે યુક્ત ઉપાધ્યાયજી ને સતાવીસ ગુણે યુક્ત સાધુ સાધવીજી બિરાજે છે તેમને જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર ને તપને વિષે કાઠપણ પ્રકારનો અવિનય, અભક્તિ, અશાતના, અપરાધ કર્યો હોય તો વારંવાર ક્ષમા માગી “તિષ્ઠ્યુતોનો” પાઠ ત્રણવાર ભણી વંદના કરી માફી માગું છું.

પાંચમી વંદના.

પાંચમી વંદના જથ્થાએ હજાર કોડ સાધુ,
 ઉત્કૃષ્ટ નવ હજાર કોડ સાધુ મુનિરાજને કરું છું. તે
 મહાપુરુષો ૫૮-કાયના પીયર, ૫૮-કાયની રક્ષા કરનાર
 સાત ભય રહિત, આઠ મદના ગાળનાર, પાંચ સમિતિ
 સહીત, ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્ત, બારે ભેદે તપ કરનાર,
 સતરે ભેદે સંજમ પાળનાર, વીસ અસમાધિ ટાળનાર
 એકવીસ સખળ દોષ વરજનાર, બાવીસ પરિસહ જીત-
 નાર, પચીસ ભાવના ભાવનાર, પંચ મહાવ્રતના ધાર-
 નાર, પાંચ ઇન્દ્રિયનો નિગ્રહ કરનાર, ચાર કષાયના
 જીતનાર, ભાવસત્ય, કરણ સત્ય ને યોગ સત્યના ધારણ
 કરનાર, ક્ષમાવાન, વૈરાગ્યવાન, મન, વચન ને કાયાના
 અશુભ યોગનો રોધ કરનાર, જ્ઞાન સંપન્ન, દર્શન
 સંપન્ન, ચારિત્ર સંપન્ન, વેદના ને મરણના દુઃખને
 સહન કરનાર, આ સતાવીસ ગુણેયુક્ત, પ્રમથપતિ,
 સંવેગી, નિર્વેદી, મહાનુભાવી, એમ અનેક ગુણે યુક્ત
 પંદર ક્ષેત્રમાં વિરાજમાન છે તેમને મારા તમારા જીવે
 અવિનય, અભક્તિ, અશાતના, અપરાધ મન વચનને
 કાયાએ કરી કર્યો હોય તો ક્ષમા માગી “તિષ્ઠ્યુતો”નો
 પાઠ ત્રણવાર ભણી વંદના કરું છું.

ખામણા.

શ્રાવક શ્રાવિકાને ખમાવું છું. દાન, શીલ. તપને
 ભાવનાના ભાવનારને ખમાવું છું. સમદષ્ટિ જીવોને
 ખમાવું છું. જૈન માર્ગે રૂડો જાણનારને ખમાવું છું.
 ઉપકારી બાઈઓ ભાઈઓને ખમાવું છું. ચોરાશી લાખ
 યોનિ જીવોને ખમાવું છું. સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાત
 લાખ અપકાય, સાતલાખ તેજસ્કાય, સાતલાખ વાયુ
 કાય, દસલાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાય, ચૌદ લાખ સાધારણ
 વનસ્પતિ કાય, બે લાખ બેઈંદ્રિય, બે લાખ તે ઇંદ્રિયઃ
 બે લાખ ચૌરિદ્રિય, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ
 તિર્યંચ પંચિંદ્રિય. ચૌદ લાખ મનુષ્ય. ચાર લાખ દેવતા
 એમ ચોરાશી લાખ યોનિ જીવોને ખમાવું છું. તેમને
 કાલતાં; ચાલતાં, ઉઠતાં, બેસતાં પરિતાપના પીડા
 ઉપજવી હોય કે ઉપજવતાં રૂડી જાણી હોય તો અનંત
 સિધ્ધ કેવળી ભગવાનની સામે “મિચ્છામિ દુક્કડ”

(અહીંયા પાંચમા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી
પછી “દેવસિય પ્રાયશ્ચિત વિશુદ્ધનાર્થ” કરેમિ કાઉસગં
કહી “નમો અરિહંતાણુંથી તસ્મ ઉત્તરી,, ના પાઠ સુધી
બોલવું. પછી નીચે પ્રમાણે ધર્મધ્યાનનો કાઉસસગ કરવો)

ધર્મ્મેઆણે, ચઉવિહે

ચઉ. પડિહારે

પન્નતે, તંજહા

આણા વિજયે

અવાય વિજયે

વિવાગ વિજયે

સંઠાણુ વિજયે

ધર્મ્મસં, ણું, ઝઝાણુસ્સ ધર્મ ધ્યાનના

ચ-તારિ લખખણા

પન્ન-તે તં જહા

આણારૂઠ

નિસંગરૂઠ

ધર્મધ્યાન, ચાર પ્રકારે ને

ચાર દ્વારે

કહેલ છે તે નીચે પ્રમાણે

(પ્રભુ) આજ્ઞાનો વિચાર કરવો

(રાગ દ્વષાદિ) હોષનો વિચાર
કરવો

કર્મના ફળના વિપાકનો વિચાર
કરવો

ત્રણ લોકનું સ્વરૂપ વિચારવું

ચાર લક્ષણ

કહેલ છે તે નીચે પ્રમાણે

વીતરાગની આજ્ઞા પાળવા

રૂચી થાય

સ્વાભાવિક રૂચી થાય

સૂત્ર રૂઢ

સૂત્ર ભણવા-સાંભળવા રૂચી
(પ્રભુ માર્ગમાં થાય)

ઉપદેશરૂઢ

ઉપદેશ સાંભળવા રૂચી થાય

ધર્મમ્સાચું ઝાણુરસ

ધર્મધ્યાનના

ચતારિ, આલંબણા

ચાર આલંબન

પન્ન-તે, તં જડા

કદાં છે તે નીચે પ્રમાણે

વાયણા, પુચ્છણા

વાંચવું, પૂછવું

પરિચક્ષણા, ધર્મમકડા

ફેરવવું, ધર્મકથા

ધર્મમ્સાચું ઝાણુરસ

ધર્મધ્યાનની

ચતારિ, આણુપેહા

ચાર વિચારણા

પન્ન-તે, તં જડા

કહી છે તે નીચે પ્રમાણે

એમચ્યાણુપેહા

આત્મા એકજ છે એવો વિચાર
કરવો

અણિચ્યાણુપેહા

આ સર્વ અનિત્ય છે એ
વિચાર કરવો

અસરચ્યાણુપેહા

(ધર્મ વિના) કોઈ શરણુ નથી
એવો વિચાર કરવો

સંસારાણુપેહા

સંસારનો આવો સ્વભાવ છે
એવો વિચાર કરવો

આ પાઠનો દિવસના ભાગમાં કાઉસગ્ગ કરવો
રાત્રીમાં નીચે પ્રમાણે બાર શબ્દો વધારે કાઉસગ્ગમાં
ચિંતવવા

આણુસણુ
 ઉનોયરિયા
 વિન્તિસંઝેવણા
 રસપરિચ્યાએ
 કાયા કલેસે
 પડિસલિણુય
 પાયન્છિત
 વિણુઓ
 વેયાવચ્ચ
 સઝાઓ
 ઝઝાણુ
 વિઉસગો

આહાર ત્યાગ
 ઓછું ખાણું
 દ્રવ્યનો નિયમ
 રસનો ત્યાગ
 કાયા કલેશ
 ઇંદ્રિયોનો નિરોધ
 પ્રાપ્તશ્રિત
 વિનય
 સેવા ભક્તિ
 સ્વાધ્યાય
 ધ્યાન
 શરીર ત્યાગ

(ઉપર પ્રમાણે કાઉસગ કરી “ નમો અરિહંતાણું
 કહી પાળવો પછી “ લોગસં, નો પાડ ઓલવો પછી
 “ ઇન્દ્રિયાનિ ખમાસમણો,, નો પાડ એ વાર ઓલવો)

હવે પહેલે સામાયિક, બીજે ચોવીસ જિન સ્તુતિ ત્રીજે વંદના, ચોથે પ્રતિકમણ, ને પાંચમે કાચોત્સર્ગ આ પાંચ આવશ્યક પુરા થયાં. છઠા પચ્ચખાણુ માટે ઉભા થઇ ગુરૂ સામે હાથ જોડી સવિનય વંદના કરીને પછી છઠા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. ત્યાર બાદ ગુરૂને ચઉવિહારના પચ્ચખાણુ કરાવવા વિનય સહિત કહેવું. ગુરૂ ન હોય તો શ્રાવક પાસેથી પચ્ચખાણુ કરવા. તે પછી ન હોય તો પોતાની ઁજે કરવા.

પહેલે સામાયિક. બીજે ચોવીસથો, ત્રીજે વંદના ચોથે પ્રતિકમણ પાંચમે કાઉસગ્ગ ને છઠે પચ્ચખાણુ આ છ આવશ્યક પુરા થયા તેમાં ગાથા, પદ, અક્ષર, કાનો માત્રા, મીઠું, હસ્વ, દીર્ઘ, ઓછા અધિક વિપરિત ભણાચો હોય તો કેવળી ભગવંતની સામે “મિચ્છા મિ દુકકકં”,

મીથ્યાત્વનું પ્રતિકમણ, અઘતનું પ્રતિકમણ, પ્રમાદનું પ્રતિકમણ, કપાયનું પ્રતિકમણ, અશુભ યોગનું પ્રતિકમણ. આ પાંચે દોષ ટાળી પ્રતિકમણ કર્યું ન હોય તો કેવળી ભગવંતની સામે “મિચ્છા મિ દુકકકં”,

ગયા કાળનું પ્રતિકમણ, વર્તમાન કાળની સામાયિક, આવતા કાળના પચ્ચખાણુ એ ત્રણ કાળની વિશુદ્ધિ.

પરચખાણુ.

નમોકારસીનું પરચખાણુ.

સૂરઉગએ	સૂર્ય ઉગ્યાથી
નમો કારસિયં	નવકાર ગણી પાળતાં સુધી
પરચખામિ	ત્યાણું છું.
ચઉવિહં પિ આહાર	ચારે આહારને
અસણું, પાણું	અશન, પાણી
ખાધમં, સાધમિ	ખાદિમ ને સ્વાદિમ.
અન્નથણુભોગેણું	અન્નણે મોઢામાં પડતાં
સહસા ગારેણું	અચાનકના આગારે
વોસિરામિ	ત્યાણું છું. (ચારે આહાર)

પોરસીનું પરચખાણુ.

સૂરઉગએ	સૂર્ય ઉગ્યાથી
પોરસિયં	પહોર દિવસ ચડે ત્યાં સુધી
પરચખામિ	ત્યાણું છું.

ચઉવિહં પિ આહારં
 અસણું, પાણું
 ખાધમં, સાધમં
 અન્નથણુ લોગેણું
 સહસ્સા ગારેણું
 પર્યય કાલેણું
 દિશા એહેણું
 સાહુ વયણેણું
 સ્વસ્માહિ વિત્તિયાગારેણું સર્વ સમાધિ આદિ આગારે

આરે આહારને
 અશન પાણી
 ખાદિમને સ્વાદિમ
 અન્નણે મોઢામાં પડતાં
 અચાનક આગારે
 ગુપ્ત વખતે કરી
 દિશા ચડવે કરી
 સાધુ વચને કરી
 કરી.

વેસિરામિ.

ત્યાગું છું.

મધ્યાનનું પરચખાણ.

સૂરઉઝએ
 પુરિમદં
 પરચખામિ
 ચઉવિહં પિ આહારં
 અસણું, પાણું,
 ખાધમં, સાધમં

સુર્યોદયથી
 ખપોર સુધી
 ત્યાગું છું.
 ચારે આહારને
 અશન, પાણી,
 ખાદિમ, સ્વાદિમ

અનન્યભાગોગેણુ
સહસ્સા ગારેણુ
પચ્છમ કલેણુ
દિક્ષં મોહેણુ
સાહુ વયણેણુ
મહત્તા ગારેણુ

અભણે મોમાં પડતાં
અચાનક આગારે
ગુપ્ત વખતે
વિશા ચડતાં
સાધુ વચને
વડા સાધુના વિનયાદિ કારણે
કરી

સંવસમાહિવિત્તિયા ગારેણુ સર્વ સમાધિ વર્તવાના
આગારે
વોશિરામિ. ત્વેણુ છું.

દુવિહારનું પચ્ચખાણુ.

એકાસણુ, પચ્ચખામિ

દુવિહં, પિ આહારં
અસણુ, ખાઈમં
અનન્યભાગોગેણુ
સહસ્સાગારેણુ
સાગારિઆગારેણુ
આહિદ્ધા પસારેણુ

એક આસને બેસી જમવા
ઉપરાંત ત્યાણું છું.
બે પ્રકારના આહારને પણ
અશન ને ખાદિમને.
અભણે મોમાં પડતાં
અચાનક આગારે
ગ્રહસ્થના આગારથી
અંગોપાંગ લાંબાવવાથી

ગુરૂ અભુઠાણેણું	ગુરૂસામે ઉભા થવાથી
પરિઠાવણિયા ગારેણું	પરઠવું પડે આ આગારથી
મહત્તા ગારેણું	વડા સાધુના વિનયાદિ કારણે
સર્વસમાહિવિત્તિયા ગારેણું	સર્વ સમાધિ વર્તવાના
	આગારે
વેસિરામિ	ત્યાગું છું,

પચ્ચખાણું પાંચમું.

એકઠાણું, પચ્ચખામિ	એક સ્થાનકે બેસી જમવા
	ઉપરાંત ત્યાગું છું
ચઉવિહં પિ આહારં	ચારે પ્રકારના આહારને
અસણું, પાણું,	અશન, પાણી
ખાઈમં, સાઈમં	ખાદિમ, સ્વાદિમ
અન્નથણા ભોગેણું	અન્નણે ભોમાં પડતા
સહસ્સાગારેણું	અચાનક આગારે
સાગારિ આગારેણું	અહસ્થના આગારથી
ગુરૂ અભુ ઠાણેણું	ગુરૂ સામે ઉભા થતા
પરિઠાવણિયા ગારેણું	પરઠવું પડે આ આગારથી

સવ્વસમાહિવિન્તિયા ગારેણું સર્વ સમાધિ વર્તવાના
આગારે
વોસિરામિ ત્યાણું છું.

આંખેલનું પચ્ચખાણું.

—:૦:—

આયંખિલં પચ્ચખામિ	આંખેલનું પચ્ચખાણું કડં છું
તિવિહં, ચઉવિહં પિ આહારં ત્રણ અગર ચારે આહારના	
અસણું પાણું,	અસન, પાણી
ખાધમં, સાધમં,	ખાદિમ, સ્વાદિમ
અન્નથણા ભોગેણું	અન્નણે ભોમાં પડતાં
સહસ્સાગારેણું	અચાનક આગારે
લેવા લેવણું	(ઘી આદીના) લેપ અલેપે
ગિહથ્થ સંસઠેણું	અહસ્થના સંઘટે
ઉખિન્ત વિવગેણું	ઘી આદી ભોજન ઉપર
	મુકચે
પરિઠાવણિયાગારેણું	પરઠવું પડે આ આગારથી
મહન્તા ગારેણું	વડા સાધુના વિનયાદિ
	કારણે

સવ્વ સમાહિવિત્તિયાગારેણુ' સર્વ સમાધિ વર્તવાના

આગારે

પાણુસ્સલેવણુ' વા

પાણીના લેપે અથવા

અલેવણુ' વા

અલેપે અથવા

અથેણુ વા

ઉના પાણીએ

બહુલેણુ વા

ઘેાએલા પાણીએ

સસિથેણુ વા

ટાઢા પાણીએ

અસિથેણુ વા

ગળેલે પાણીએ (આ આગા-

રથી)

વોસિરામિ

ત્યાણુ' છું.

ઉપવાસણુ' પચ્ચખાણુ'

સૂર ઉગગએ, અભતઠં, પચ્ચખામિ, સિંવિહં,
પિઆહારં, અસણું, ખાધમં, સાધમં, અન્નયણા
ભોગેણું, સહસ્સાગારેણું, પરિઠાવણિયા ગારેણું, મહંતા
ગારેણું, સવ્વ સમાહિ વિત્તિયા ગારેણું, પાણુસ્સલેવણું,
અલેવણુંવા, અથેણું વા, બહુલેણું વા, સસિથેણું વા,
અસિથેણુંવા, વોસિરામિ.

પચ્ચખાણુ આઠમું

દિવસ્તુચરીતં, પચ્ચખામિ, ચતુવિહં પિ આહારં
અસણું, પાણું, ખાદ્યમં, સાદ્યમં, અન્નથણા ભોગેણું
સહસ્સા ગારેણું, મહત્તગારેણું, સંવ સમાહિ
વિનિત્યા ગારેણું યોસિરામિ.

નિવિનું પચ્ચખાણુ

નિવિગદ્યં, પચ્ચખામિ, તિવિહં પિ આહારં
અસણું, ખાદ્યમં, સાદ્યમં, અન્નથણા ભોગેણું.
સહસ્સા ગારેણું, લેવા લેવણું, ગિહ્ય સંસઠેણું.
હિમિત વિવગ્ગેણું, પદુચ્ચ મખિચ્ચેણું, પરિઠાવણિયા
ગારેણું, મહતા ગારેણું, સંવ સમાહિ વિનિત્યા
ગારેણું, યોસિરામિ.

પચ્ચખાણુ દસમું

અભિગ્ગહં, પચ્ચખામિ, અન્નથણા ભોગેણું.
સહસ્સા ગારેણું, મહતા ગારેણું, સંવ સમાહિ વિનિત્યા
ગારેણું યોસિરામિ.

ધર્મધ્યાનનો વધારે અર્થ

ધર્મધ્યાનના મુખ્ય સોળ ભેદ કહ્યા છે. તે પૈકી પ્રથમ ચાર ભેદ—આજ્ઞા વિચય, અપાય વિચય, વિપાક વિચય, સંઠાણ વિચય, તેના અર્થ:—

૧ આજ્ઞા વિજય—આજ્ઞા વિચય—વિતરાગ દેવની આજ્ઞાનો વિચાર ચિંતવવો. વિતરાગ દેવની આજ્ઞા એવી છે કે સમકિત સહિત શ્રાવકના બાર વ્રત, અગ્યાર પડિમા, સાધુના પાંચ મહાવ્રત અને બાર ભિક્ષુ પડિમા, શુભ ધ્યાન, શુભ યોગ, જ્ઞાન દર્શન, ચારિત્ર, છકાય જીવની રક્ષાનું આરાધન કરવું, તેમાં સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કરવો, ચતુર્વિધ તીર્થના ગુણ કીર્તન કરવા.

૨ અપાય વિજય—અપાય વિચય—રાગ દ્વેષ, કામ ક્રોધથી જે દુઃખ ઉત્પન્ન થાય તેનું જે ચિંતવન કરવું તે તેનો એ વિચાર કે મિથ્યાત્વ, અવ્રત પ્રમાદ

કપાય, અશુભ યોગ, અદાર પાપસ્થાન, છકાયજીવની હિંસાથી દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે. આ દુઃખના કારણો જાણી આવેા આશ્રવ માર્ગ છાંડી સંવર માર્ગ આદરવેા જથી જીવદુઃખ ન પામે એવું જ ચિંતવન કરવું તે અપાય વિજય નામે ખીજે લેદ જણવેા.

૩ વિવાગ વિજય-વિપાક વિચય-જીવ જ સુખ દુઃખ ભોગવે છે તેનો વિચાર ચિંતવવેા તે. તેનો એ વિચાર છે કે જીવે જવે રસે કરી પૂર્વે જવા શુભાશુભ જ્ઞાનાવરણીય આદી આઠ કર્મ ઉપાજ્યો છે તે શુભાશુભ કર્મના ઉદય થકી જીવ તે પ્રમાણે સુખ દુઃખ અનુભવે છે. તે અનુભવતાં થકાં કોઇ ઉપર રાગ, ેષ ન લાવીએ; સમતા ભાવ લાવી મન, વચન અને કાયાના શુભયોગ સહિત ધર્મના વિષે પ્રવર્તીએ જથી નિરાબાધ પરમ સુખ પામીએ.

૪ સંઠાણ વિજય-સંસ્થાન વિચય-ત્રણ લોકના આકારનું તથા પદાર્થોનું સ્વરૂપ ચિંતવવું તે. તે લોકનું સ્વરૂપ સુપ્રતિષ્ઠકના આકારે છે. લોક જીવ અજીવથી સંપૂર્ણ ભર્યો છે. મધ્યભાગે અસંખ્યાતા

યોજનની ઢાટાનુકોટીએ તિરછા લોક છે તેમાં અસંખ્યાતા દ્વીપસમુદ્ર છે. અસંખ્યાતા વાણવ્યંતરના નગરો છે. તથા અસંખ્યાતા જયોતિષી વિમાનો છે ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રુવની વિચિત્રતા આ મધ્ય લોકમાં લાગી પડી છે. એને મધ્ય ભાગે અઢીદ્વીપ છે. તેમાં જઘન્ય તીર્થંકર વીસ અને ઉત્કૃષ્ઠ એકસોને સિત્તેર હોય તથા જઘન્ય બે હજાર કોડ અને ઉત્કૃષ્ઠ પૃથક્ત્વ હજાર કોડ સાધુ સાધ્વીઓ હોય તેમને ' વંદામિ, નમંસામિ. સકકારેમિ, સમ્માણેમિ, કલ્લાણું મંગલં, દેવયં ચૈર્ધયં પજ્જુવાસામિ, તેમજ તે તિરછા લોકમાં અસંખ્યાતા શ્રાવક શ્રાવિકઓ છે તેના ગુણગ્રામ કરીએ.

તે તિરછા લોક થીથી અસંખ્યાતા ગણેા અધિક ઉર્ધ્વ લોક છે ત્યાં બાર દેવલોક, નવ ઐવેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાનો છે, તે સર્વમાં મળી ૮૪૬૭૦૨૩ વિમાનો છે. તે ઉપર ઇષ્ટ પ્રાગભારા (સિદ્ધશિલા) છે. તે ઉપર (લોકાત્રે) સિદ્ધ ભગવંતો નિરંજન નિરાકાર સ્વરૂપે બિરાજ છે તેમને વંદામિ, નમંસામિ

સકકારેભિ, સમ્માણેભિ, કલ્લાણું, મંગલં, દેવયં,
ચૈદ્યં, પન્નબુવાસાભિ.

તે ઉર્ધ્વલોકથી કાંઈક વિશેષ અધિક અધોલોક
છે. તેમાં અત્યંત દુઃખથી ભરેલા ચોરાશી લાખ
નરકાવાસા છે. સાતકોડ બોતેર લાખ ભવાનપતિના
ભવન છે.

એવા ત્રણે લોકના સર્વ સ્થાનો સમકિત રહિત
ક્રિયા કરી આ જીવે અનંતિવાર જન્મ મરણ કરી
સ્પર્શી મૂક્યા છે એમ જાણી સમકિત સહિત શ્રુત
અને ચારિત્ર ધર્મની આરાધના કરવી. જથી અનંત
જન્મ મરણના ફેરા ટાળીએ અને અજર અમર
નિરાબાધ પરમ સુખ પામીએ.

ધર્મધ્યાનના ચાર લક્ષણ

૧ આણાઈઈ—આજ્ઞાઈયિ—વીતરાગ ભગવાનની
આજ્ઞા અંગીકાર કરવાની રૂચિ.

૨ સિસંગ્ગરૂપ-નિસર્ગરૂપિ-આત્મા સ્વાભાવિકપણે
અતિસ્મરણાદિ જ્ઞાને કરી શ્રુત સહિત ચારિત્ર ધર્મ
ધરવાની રૂપી પામે તે.

૩ ઉવચ્ચેસરૂપ-ઉપદેશરૂપિ-અજ્ઞાને કરી ઉપાજ્ઞતાં
કર્મજ્ઞાને કરી અપાવીએ તેમજ જ્ઞાને કરી નવાં કર્મ
ન બાંધીએ. મિથ્યાત્વે કરીને ઉપાજ્ઞયાં કર્મ તે
સમ્યક ભાવથી અપાવિએ, સમ્યક ભાવથી નવાં કર્મ
ન બાંધીએ; અવૈરાગ્યે કરીને ઉપાજ્ઞયાં કર્મ તે
વૈરાગ્યે કરીને અપાવીએ અને વૈરાગ્ય વડે કરીને
પાછાં નવા કર્મ ન બાંધિએ; કષાયે કરી ઉપાજ્ઞયાં
કર્મ તે કષાય ટાળીને અપાવીએ એથી નવાં કર્મ
ન બાંધિએ; અશુભ યોગે કરી ઉપાજ્ઞયાં કર્મ તે
શુભ યોગે કરી અપાવીએ; શુભ યોગે કરી નવાં
કર્મ ન બાંધીએ; પાંચ ઇન્દ્રિયના સ્વાદ રૂપ આશ્રવે
કરી ઉપાજ્ઞયાં કર્મ તે સંવરે અપાવીએ, ઇન્દ્રિય
દમન રૂપ સંવરે કરી નવાં કર્મ ન બાંધીએ; આ
માટે અજ્ઞાનાદિક આસ્રવ માર્ગ છાંડી જ્ઞાનાદિ સંવર
માર્ગ ગ્રહણ કરવા માટે તીર્થ કરે ભગવાનનો ઉપદેશ
સાંભળવાની રૂપિ ઉપજ તે.

૪ સૂત્રરૂઢ-સૂત્રરૂઢ-શ્રુતજ્ઞાન અને અનંત તત્ત્વના બેદને માટે લાખેલા ભગવાનના પવિત્ર વચનોનું જમાં ગુંથન થયું છે તે સૂત્ર શ્રવણ કરવા, મનન કરવા અને ભાવથી પઠન કરવાની રીતિ ઉપજે તે. આ ધર્મધ્યાનના ચાર લક્ષણો કહેવાયાં.

ધર્મધ્યાનના ચાર આલંબન

૧ વાચણા-વાચના-નિર્જરા અર્થ યોગ્ય શિષ્યોને સૂત્રાદિની વાચના આપવી; સૂત્રાદિ લણાવવું તે અથવા વિનય સહિત નિર્જરા તથા જ્ઞાન પામવાને માટે સુત્ર સિદ્ધાન્તના મર્મ અણુનાર ગુરુ કે સત્પુરુષ સમીપે સુત્ર તત્ત્વની વાચના લેવી તે.

૨ પુરુષણા-પૃષ્ઠના-અપૂર્વજ્ઞાન પામવા માટે જિનેશ્વર ભગવાનનો માર્ગ દીપાવવાને તથા શંકા-શંકા નિવારવાને માટે તેમજ અન્યના તત્ત્વની મધ્યસ્થ

પરિક્ષાને માટે યથા યોગ્ય વિનય સહિત ગુર્વાદિકને પ્રશ્ન પૂછવા તે.

૩ પરિચટ્ટણા—પરાવર્તના—પૂર્વ જે જિન લાપિત સૂત્રાર્થ ભણ્યા હોઇએ તે શુદ્ધ સૂત્રાર્થ સ્મરણમાં રહેવા માટે નિર્જરા અર્થે શુદ્ધોપયોગ સહિત વારંવાર સન્ન્યાસ—સ્વાધ્યાય કરવો તે.

૪ ધર્મકહા—ધર્મકથા—વીતરાગ ભગવાને જે ભાવ જેવા પ્રરૂપ્યા છે તે ભાવ તેવા લઇને, ગ્રહીને, વિશેષ કરીને, નિશ્ચય કરીને, શંકા કંઞા અને વિતિગિચ્છ રહિત પણે પોતાની નિર્જરા અર્થે સભા મધ્યે પ્રરૂપિએ જેથી સાંભળનાર, સદૃહનાર, બન્ને ભગવાનની આજ્ઞાના આરાધક થાય. આ ધર્મધ્યાનના ચાર આલંબન કહ્યા.

ધર્મધ્યાનની ચાર અનુપ્રેક્ષાઓ

૧ અણિચ્યાણુપેહા—અનિત્યાનુપ્રેક્ષા—શરીર, વૈભવ, લક્ષ્મી કુટુંબ પરિવારાદિ સર્વ વિનાશી છે. જીવનો મૂળ ધર્મ અવિનાશી છે. માટે તેના કલ્યાણમાં ઉદ્યત થાઉં તેમ ચિંતવના કરવી તે.

૨ અસરણાણુપેહા—અસરણાનુપ્રેક્ષા—આ સંસારમાં
 મરણ સમયે જીવને શરણ રાખનાર કોઈ નથી. માત્ર એક
 વીતરાગ પ્રણીત શુભ ધર્મનુંજ શરણ સત્ય છે એમ
 ચિંતવના કરવી તે.

૩ એગતાણુપેહા—એકતાનુપ્રેક્ષા—આ મારે આત્મા
 એકલો છે. તે એકલો આખો છે, એકલોજ જશે. સાથે
 માત્ર ધર્મ અધર્મ જશે, જેને માટે તેણે હાથ વોય કરી વન
 એકહું કયું છે તે કોઈ તેના કર્મમાં ભાગીદાર થશે નહિ,
 કરેલાં કર્મ તેને એકલાનેજ ભોગવવાં પડશે. એમ ચિંતવના
 કરવી તે.

૪ સંસારાણુપેહા—સંસારાનુપ્રેક્ષા—આ આત્માએ
 સંસાર સમુદ્રમાં પર્યાટન કરતાં કરતાં સર્વ ભવ કીધા છે.
 સંસાર એ કર્મ બંધનથી મુક્ત થવાનું સ્થાન નથી સંસારમાં
 પ્રાયઃ જીવ સુખી નથી, સંસાર દુઃખથી બગી રહેવા છે.
 આવી સંસારી જંજીરથી હું ક્યારે છુટીશ ? આ સંસાર
 મારો નથી, હું મોક્ષગામિ છું. માટે શુભ કર્મ કરી સંસારનો
 પાર પામું એમ જ ચિંતવવું તે. આ ધમધ્યાનની ચાર
 અનુપ્રેક્ષાઓ કહી, કુલ સોળ ભેદ કહ્યા,

દશભુજ દિશાવકાસિકથત

આદરવાની વિધિ.

પુર્વાદિ છ દિશામાં જ્યાં સુધી જવાની છુટ રાખી છે તે ઉપરાંત જવાના પચ્ચખાણુ જાવ અહોરત્તં દુવિહં તિવિહેણુ, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણુસા, વયસા, કાયસા કરંતંપિ અન્નં ન સમણુજાણુમિ, વયસા, કાયસા જે ભુમિમાં છુટી છે તેમાં પાંચ આશ્રવ સેવવાના પચ્ચખાણુ અને દ્રવ્યાદિની મર્યાદા કરી છે તે ઉપરાંત ભોગવવાના પચ્ચખાણુ જાવ, અહોરત્તં, એગવિહં, તિવિહેણુ ન કરેમિ મણુસા, વયસા, કાયસા, તરસ, ભંતે પડિકકમામિ, નિંદામિ ગરિહામિ. અપ્પાણુ વોસિરામિ,

પાળવાની વિધિ.

એઅરસ દિસાવગાસિયવ્વયરસ, સમણો વાસએણુ પંચ અકારા, જણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા આણુવણુપ્પએગે, પેસવણુપ્પએગે, સદાણુવાએ, રવાણુ વાએ, ખલિયા પાગલપ્પએવે, તરસ, મિચ્છા મિ દુકકડં.

અગિયારસું પોષધોપવાસ વ્રત.

આહસ્વાની વિધિ.

અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, પચ્ચખખામિ, અખંભ
પચ્ચખખામિ, મણિ, સુવન્નં, પચ્ચખખામિ, માલા, વનગ
વિલેવણું, પચ્ચખખામિ સથ્યમુસલાદિ, સાવજજ, જોગં,
પચ્ચખખામિ, જાવ, અહોરત્તં, પજજીવાસામિ, દુવિહં,
તિવિહેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણસા, વયસા,
કાયસાં. કરંતપિ, અન્નં, નસમણુ જાણામિ, વયસા,
કાયસા, તસ્સ ભંતે, પડિકકમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ,
અપ્પાણું વોસિરામિ.

પાળવાની વિધિ.

એઅસ્સ, પોસહોવવાસ, વ્યયસ્સ, પંચ અધ્યારા
જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા, અપ્પડિલેહિય,
દુપ્પડિલેહિય, સિજ્જ સંથારે, અપ્પમન્નિજય, દુપ્પમ-
ન્નિજય, સિજ્જ સંથારે અપ્પડિલેહિય, દુપ્પડિલેહિય,
ઉચ્ચાર, પાસંવણુ, ભૂમિ, અપ્પમન્નિજય, દુપ્પમન્નિજય,
ઉચ્ચાર, પાસંવણુ ભૂમિ, પોસહોવવાસસ્સ, સમણાણુ
પાલણુયા, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકડં.

શ્રી ધર્મસિંહ સ્વામીના વચનામૃતો.

- ૧ જની શુદ્ધ શ્રદ્ધા હોય તેનો ઉપદેશ સાંભળવો.
- ૨ વ્રત પર્યખાણુ કર્યા હોય તે સારી રીતે પાળવાં.
- ૩ દુશ્મન અને સર્જન જોઈનેજ કામ પાડવું.
- ૪ ખુશામત કરતો આવે તેની સાથે મળી ન જવું.
- ૫ જ ધરમાં એકલી સ્ત્રી અથવા એકલો પુરુષ હોય તે ધરમાં ન જવું. અજાણ્યે જઈ ચડયા હોઈએ તો ઉભા ન રહેવું.
- ૬ પોતાના વડા-મુરખ્ખી શિષ્યામણુ દે તે માનવી.
- ૭ જના બોલવામાં ઢંગ ન હોય તે સાથે મળી જવું નહીં.
- ૮ શીયળ વગેરે રાજમતિ અને દ્રોપદી પેઠે દૃઢ નિશ્ચયથી પાળવાં.
- ૯ વિહવળ માણસની પ્રીતી ન કરવી કારણ ખામી લાગે.
- ૧૦ સાચા મિત્ર કે વાલેસરીને દુભવીએ નહીં, પ્રેમ વધારવો.

- ૧૧ દુસંગીની સોખત ન કરવી, પ્રતિતિ થટે.
- ૧૨ પોતાના મોઢાને ભુલ પડે તો વારંવાર ન કહેવી.
- ૧૩ ભુલ પડે તો અવિવેકીને વારંવાર કહેતા રહેવી
કારણ તેનામાં અકલ આવે.
- ૧૪ પોતાના વડિલો ધણું કરી માને છતાં પોતાનો
વિનય ન મુકવો.
- ૧૫ સારું માહું સહીએ પણ ખરા ધરમની અને સારા
કુળની મર્યાદા ન મુકીએ
- ૧૬ પોતાના ગુણ પોતાને મોઢે ન વખાણવા કારણ
હલકાઇ જણાય
- ૧૭ પૂઠ પાછળ કોઇના અપવાદ ન બોલવા કારણ તે
સાંભળે તો દુશ્મનાવટ થાય
- ૧૮ મુરખને ઉઠેશી શિખામણુ ન દેવી કારણ આપણી
ખામી કાઢે.
- ૧૯ મોઢે કોઈને માહું ન લગાડવું, કામ જોઈને પાડવું
- ૨૦ એક શીલને બીજું સમકીતથી ચળાવનાર ધણા
મળે પણ જતન કરી રાખીએ.
- ૨૧ ખજા માણસને છેડીએ નહીં, અવગુણ બોલે.

- ૨૨ બે જાણુ છાની વાત કરતા હોય ત્યાં હુભા ન રહેવું કારણ વાત બહાર પડે તો આપણે માથે આવે.
- ૨૩ ગમે તેવી રીસ ચડે છતાં શાન્ત રહી જમ તેમ ન બોલવું.
- ૨૪ હૃદયની વાત જે તે માણસને ન કહેવી કારણ પસ્તાવું પડે.
- ૨૫ નિશ્ચય ભાવ રાખીએ, પણ વ્યવહાર સાચવીએ પ્રજા નિશ્ચયમાં જે થવાનું હોય તે થાય.
- ૨૬ આપણા વડિલો તાણી ઝાલે તો આપણે નમતું મુકવું, રકઝક ન કરવી.
- ૨૭ આ સંસારનાં કામ પુરાં થયાં નથી ને થવાનાં નથી છતાં બે ઘડી આત્માનું સાધન અવશ્ય કરવું.
- ૨૮ આગળ પાછળ ધરમની પરિક્ષા કરવી તો ચારમાં ચતુર કહેવાઇએ અને પાંચમાં પુછાઇએ.

કોનું જીવિત ધન્ય ?

—:૦:—

(તીરથની અશાતના નવ કરીએ—એ રાગ)

તે શ્રાવકનું ધન્ય જીવિત હું જાણું,

હાંરે જેને સમકિત રૂપી ધરાણું; (૨)

હાંરે પે'શવાનો છે પ્યાર...તે શ્રાવક-ટેક.

જીવ માત્રને આત્મવત પ્રિય જાણે,

હાંરે હણવામાં પાપ પ્રમાણે; (૨)

હાંરે દાન અલય દેનાર...તે શ્રાવક ૧

જાય લલે જીવ તોય જીવું ન બોલે,

હાંરે ગણે સત્ય ચિંતામણી તોલે; (૨)

હાંરે કરી મિષ્ટ ઉચાર...તે શ્રાવક ૨

ધૃષ્ટે નહીં ચીજ પારકી ચોરી લેવા,

હાંરે રહાયે કીમ્મતિ હોય નહીંવા, (૨)

હાંરે જેના વિમળ વિચાર...તે શ્રાવક ૩

પર પ્રમદાને માત સરખી ધારી,

હાંરે ધૃષ્ટે થાવા ન જે વ્યભિચારી; (૨)

હાંરે પાળે શીલ ત્રિકાલ...તે શ્રાવક ૪

પરિચ્છદ વ્યાઘ્રથી જે ટેવાયલ ખિવા,
હાંરે વાંછે સંતોષામૃત પીવા; (૨)

હાંરે લોભને દબ ધિકાર...શ્રાવક૦ ૫
દ્વિશાનું પરિમાણ વ્રત પંચ ધારે,
હાંરે તેથી જાવા ન દુર વિચારે; (૨)

હાંરે મળે લાખ દેનાર....તે શ્રાવક૦ ૬
લોગ અને ઉપલોગની હદ રાખે,
હાંરે ઇચ્છે ચીજ ન અવર એ પાખે; (૨)

હાંરે તજીને વ્રત ચાર...તે શ્રાવક૦ ૭
વ્રત અનર્થા દંડ વિરમણ પાળે,
હાંરે દેખે દુઃખ ન તે ત્રય કાળે; (૨)

હાંરે આ વિશ્વે વસનાર...તે શ્રાવક૦ ૮
સામાયિક શુદ્ધ ભાવથી નિત્ય કરતો,
હાંરે ભલી ભાવના હૃદયમાં ધરતો; (૨)

હાંરે જીનને માનનાર....તે શ્રાવક૦ ૯
દ્વિશાવકાશિક વ્રતનું રૂપ જાણી,
હાંરે કરે નિયમ સ્વશક્તિ પિછાણી; (૨)

હાંરે પાળવા વ્રત પ્યાર...તે શ્રાવક૦ ૧૦
કાલ કરડશે કાળ પચાલ આ કરતો,
હાંરે જાણી આવું જે પૌષ્ઠ કરતો; (૨)

હાંરે બનીને હુશિયાર....તે શ્રાવક૦ ૧૧

અતિથી સંવિભાગ વ્રતવળી ધારે,

હારે દેવા દાન સુપાત્રે વિચારે;

હારે ભાવ ચહતે અપાર....તે શ્રાવક૦ ૧૨

અહનિશ આત્મસ્વરૂપમાં રહે રમતો,

હારે જેને રાગ કે દ્વેષ ન દમતો;

હારે જ્ઞાનમાં તદ્દાકાર...તે શ્રાવક૦ ૧૩

જન્મ મરણથી છુટવાનું વિચારી,

હારે કરે તપ રૂડો ક્રોધને મારી;

હારે વરવા ^૧શિવનાર...તે શ્રાવક૦ ૧૪

રઉકત વ્રતો ધરનારનાં દુઃખ જાશે,

હારે વળી એ જન ચોકસ થાશે:

હારે ^૩ત્રિભુવન તરનાર....તે શ્રાવક૦ ૧૫

ચોવીસ જન સ્તુતિ.

(પતિવ્રતનો પુરણ પ્રતાપ, જગમાં જાહીર છે જાહીર છે. એ રાગ)

જય જય જય શ્રી જીનરાજ,
પ્રણમું પ્રેમ ધરી પ્રેમ ધરી..... ટેક.

ઋષભ અજિત સંભવ અભિનંદન,
સુમતિ પદમ છબિ નમણી;
સુપાર્થ ચંદ્ર સુવિધિ ને શીતલ,
સરવ વર્યા શિવ રમણી પ્રણ૦ જય૦ ૧

શ્રેયાંસ વાસુપુજ્ય વિમળ ને,
અનંત ધર્મ અકામી;
શાન્તિ કુન્થુ અર મહિલ પ્રણ૦,
રાગ દ્વેષના વામિ પ્રણ૦ જય૦ ૨

મુનિસુવૃત નમિ નેમિ પાર્શ્વને,
મહાવીર જે ભજશે;
સુખ સંપત્તિ સાંપડશે ને
દુઃખને તે જન તજશે. પ્રણ૦ જય૦ ૩

ધ્યાન શુકલ મતિ શ્રુત અવધિ,
મન પર્યાવ કેવળ જ્ઞાની
સુર સુરેશ્વર આમર વીંજે
સુજસ ઘટા બહુ જામી. પ્રણ૦ જય૦ ૪

આનંદી થઈ આ વખતે આ,
બાળ સ્તવે બહુ નામી:
કરૂણા સિંધુ કરૂણા કરજે;
તમે ત્રિભુવન સ્વામી. પ્રણ૦ જય૦ ૫

પ્રતિક્રમણ વિષે.

—:૦:—

કર પડિકમણું રે લાવથી, એય ધણી શુભ ધ્યાન લાલરે;
 પરભવ જાતાં આ જીવને, સંવર સાચો જાણુ લાલરે. કર. ૧

શ્રી મુખ વીર એમ ઉચરે, શ્રેણિક નૃપ પ્રત્યે વાણુ લાલરે;
 લાખ ખાંડી સોના તણી, દે દિન દિન જો દાન લાલરે. કર. ૨

લાખ વરસ સુધી તે વળી, એમ દે દ્રવ્ય અપાર લાલરે;
 એક સામાયિક તોલમાં, નાવે તેહ લગાર લાલરે, કર. ૩

સામાયિક ચોવિ જિન સ્તુતી, વંદન જે જે વાર લાલરે;
 વ્રત સંભારીને આપણાં, પાળો નિર અતિચાર લાલરે; કર. ૪

કરવો કાઉસગ શુભ ધ્યાનનો, પચ્ચખાણુ શુદ્ધ વિચાર લાલરે;
 જે સંધ્યાએ સંભારીને, ટાળો ટાળો અતિચાર લાલરે. કર. ૫

સામાયિક પ્રસાદથી, લઈએ અમર વિમાન લાલરે;
 ધર્મસિંહ મુની કહે, એ છે મુકિત નિદાન લાલરે. કર. ૬

પંચ જ્ઞાનની આરતિ.

જય પારસ દેવા, જય પારસ દેવા.

સુરનર કરે તુજ સેવા (૨) ત્રણ જીગના દેવા

જયદેવ જયદેવ ૧

પહેલું રે મતિ જ્ઞાન; અઠાવીસ લેદે....પ્રભુ (૨)

અષ્ટ કરમને છેદે,(૨) અઘનાં દળ લેદે. જયદેવ જયદેવ ૨

બીજું રે શ્રુત જ્ઞાન; ચૌદ વિસ લેદા,...પ્રભુ (૨)

ચૌદ પુરવ ધર સુદ્ધાં(૨) લગે ભવ ક્ષુધા. જયદેવ ૩

ત્રીજું રે આરતિ, અવધ જ્ઞાન ફેરી,...પ્રભુ (૨)

કાપે ભવની ફેરી (૨) સેવા કરૂં તોરી. જયદેવ જયદેવ ૪

ચોથી રે આરતિ, મન પર્યાવ જાણો,...પ્રભુ (૨)

બે લેદે આનાણો(૨) મુકિત સુખ લેણો, જયદેવ જયદેવ ૫

પાંચમી રે આરતિ, કેવળ એક ભાખ્યું;....પ્રભુ (૨)

અખંડ સુખ જેણે ચાખ્યું (૨) અજરામર રાખ્યું જયદેવ ૬

એ પંચ જ્ઞાનની આરતિ, જેકોઈ ગાશે....પ્રભુ (૨)

સમકિત શુદ્ધ અભ્યાસે(૨) સૌભાગ્ય ગુણ ગાશે. જયદેવ ૭

પ્રતિક્રમણની આલોચના.

પંચ પ્રમાદ તથા પડિકમણું, સાંજ સવારે કાળે;
 અરિહંત સિદ્ધ સદ્ગુરની સાખે, પાપ આજોવણુ લીળે;
 સંગે કર મન રંગે હો રાજ, પડિકમણું મન ચંગે. ટેક. ૧
 જ્ઞાન અક્ષર ઓછો અધિકો, કાનો માત્રા ભાખ્યો;
 જન શાસનમાં શંકા કંખા, મિથ્યાત મનમાં રાખ્યો સંગે ૨
 જીવ જીવનનો આરંભ સમારંભ, તીવ પરિણામે કીધો;
 ક્રોધ કપાય કરી જુદું બોલ્યો, દાન અદત્તા લીધો સંગે ૩
 પરસ્ત્રી દેખી પ્રેમ વધાર્યો, ધન લોભે લગ્યાયો;
 દશે દિશાની અધિકી રાવઈ, ખાવણુ પીવણુ રાખ્યો સંગે ૪
 કરમાદાણી અનર્થા કંડે, શુદ્ધ સામાયક નાવે;
 દિશાવગાસી વ્રત આદમ પાખી, પોષો ભલો ન ભાવે સંગે ૫
 જમવા વેળા જમવા ગેરો, સાધુ ચિંતવણુ વીસરીયો;
 સંલેહણુ તપ વીરજ ભાખ્યો, એકસો ચોવિસ દુષણુભરીયો સં ૬
 જાણે અજાણે જે પડિકમણે, કર્મે ને લગવો થાશે;
 વરણુ નાજ નપતાના દ્રવ્યન્ટે, તે ભવસાગર તરશે. સંગે ૭
 સામાયિક પોષો પડિકમણું, આસ્થા સહિત જે કરશે;
 નવાનગરમાં મુનિ તેજસિંહ ભાખે દયા ધરમથી તરશે. સંગે ૮

સર્વજ્ઞને અરજ,

(સ્મરણ મને બહુ પ્યાદું દેવ-એ રાગ)

ત્રિવિધ તાપ સમાવો નાથ, ત્રિવિધ તાપ સમાવો.-ટેક.

ત્રિવિધ તાપનો અખંડ ભડકો,

ક્ષણ ક્ષણ ઉર તપાવે;

કોઈ ઘણીએ આપની છાયા (૨)

આવી તાપ સામાવે નાથ ...ત્રિવિધ ૦ ૧

જન્મ મરણનો આ અર્થ^૧ વ છે,

દુસ્તર કેમ તરાશે;

અતંર્યામી આપ સહાયક,

વિણ ન પાર જવાશે. નાથત્રિવિધ ૨

કામ ક્રોધાધિ અગણિત શત્રુ,

આંતર યુદ્ધ મચાવે.

આપ વિના કોણ સાથે આવી,

આત્મીય જિત કરાવે. નાથત્રિવિધ ૩

દિવ્ય દશાના દેવી તરવો,

સર્વે દેવ ! છુપાયા;

આંતર કોઈ નાદ ન ઉઠે;

જેમ છુટે આ માયા. નાથ ...ત્રિવિધ ૪

આપ હવે તો હજર થાઓ,

દ્રષ્ટિ સમીપે આવો;

^૨ભવાંકુરનાં મૂળ બંગાવી,

હવે^૩ સિદ્ધિ વરાવો. નાથ ...ત્રિવિધ ૫

૧ સમુદ્ર ૨ ભવ અંકુર-ભવનો ફળગો.

સીમંધર સ્વામીને અરજી

(ચરી આવ્યાં વાહળ કાળાં એ રાગ)

સીમંધર અરજી મારી, (૨)
 સેવક ધારી શ્રવણ ધરી દ્યો;
 બિરદ તમારું વિચારી. સીમંધર૦ ટેક
 કુમતી નારી મુજને કનડે,
 પળ પળ થઈ વડકારી; (૨)
 શો રસ્તો લઉં તે ના મુજે;
 હવે ગયો હું હારી. સીમંધર૦ ૧
 મુમતિ શાણી રસ્વપતિ આપે,
 શિખ સદા જે સારી; (૨)
 તે સાથે તેને નથી ખનતું;
 ભોગ દશા આ મારી. સીમંધર૦ ૨
 પર ઉપકારી પેખી તમને,
 આંચો અહીં આ વારી; (૨)
 આ દુઃખથી ત્રિભુવનેશ તારી,
 દો અવિચળ મુખ ખારી. સીમંધર ૩

— ૬ —

શ્રાવકને શિખામણુ.

(સાંભળજ્ઞે સરવે આજ, કહું છું કર્મ કયા એ રાગ)

આ અદ્ય શિખામણુ આપ,

શ્રાવક શ્રીતિ ધરો;

સમકિત મય વર શણુગાર,

સ્નેહ અંગ ધરો. આ અદ્ય ૦ ટેક.

વિદ્યુતપ્રભા ઉવિપ્રની કન્યા, હલધુવય કેરી નાર રે;

કર્યો સર્પને આશ્રય દર્શન, આદરણિક ઉપકાર આ. આ. ૧

દેવે પ્રગટ થઇને દીધું, મનગમતું વરદાન રે;

જિત શત્ર રાજની રાણી થઇ પામી સન્માન આ. આ. ૨

લાડ અમૃતમય કરી મુકયા ઝેર તણા કરી નાશ રે;

ઝોરમાઘ માએ પકુપ નાખી, ત્યારે હુર્યું દુઃખ ખાસ આ. આ. ૩

પવન રવિ શશિ તાગ સારા જન કરતા ઉપગાર રે;

સ્વાર્થવગરના તોપણ સહુને આવાં જનો નરનાર. આ. આ. ૪

તે તરૂણીએ તન મન વચ્ચે, સમકિત પાળ્યું સાર રે;

પાળનાર સમકિત મેળવશે, જિજ્ઞાસુવનેશનો પ્યાર આ. આ. ૫

જનવર સપ્તાહ.

(જય દેવ, જય દેવ એ રાગ

સોમે સૌમ્ય સ્વરૂપ,

જનવર જયકારી પ્રભુ જનવર જયકારી:

ભવ આર્ણવ તરવામાં (૨)

સાહ્ય ચહું તારી. જયદેવ જયદેવ ટેક

મંગળ મંગળ થાય,

એવી રમતિ આપો પ્રભુ એવી (૨)

વાસ તમારો વા'લા (૨)

અંતરમાં સ્થાપો, જયદેવ જયદેવ ૨

બુધે રાગ ને ક્ષેપ,

શત્રુ બે મારા પ્રભુ શત્રુ (૨)

દાશુ દુઃખ દે મુજને; (૨)

જે તુજથી હાર્યા જયદેવ જયદેવ ૩

ગુરુએ આ ગુણવાન,

મોક્ષ નગર જઈને પ્રભુ મોક્ષ (૨)

છેક મને શું વિસાર્યો; (૨)

દીન રક્ષક થઈને. જયદેવ જયદેવ ૪

શુક્રે તારે શર્ણ,

દેવાધિ દેવા; પ્રભુ દેવાધિ (૨)

આચ્યે આશા ધારી; (૨)

અવિચળ સુખ લેવા. જયદેવ જયદેવ ૫

શનિએ જો સંપૂર્ણ,

મહેર તારી થાયે; પ્રભુ મહેર (૨)

તો કરુણા-નિધિ^૧ માઈ; (૨)

સહુ દુઃખ દુર જાયે. જયદેવ જયદેવ ૬

રવિએ ભરી છે લાખ,

મારામાં ખામી; પ્રભુ મારામાં (૨)

ને સામું ના જોશો; (૨)

ત્રિભુવનના સ્વામી. જયદેવ જયદેવ ૭

— ૦ —

સેવકની લાગણી.

(સ્મરણ મને બહુ પ્યારું દેવ—એ રાગ)

સુખથી આપ પધારો દેવ, સુખથી આપ પધારો;
આ આશિષ સ્વિકારો દેવ; સુખથી આપ પધારો. ટેક.

પુરણ પુન્યે આપે અમારા, શહેર વિષે પગ દીધા;
સુકૃતમાં અમ શિર નમાવ્યાં. ને આનંદિત કીધા. દેવ. સુ૦ ૧
કલેશ અમારા ઉર અંદરના, આપે સમાવા માટે;
જિન આગમનો બ્રોધ સુણાવ્યો, ઉપકારી વણુ સાટે દેવ સુ૦ ૨
જે જે યત્નો આપે કીધાં, હિત અમારા સાફ;
તેનો બદલો વાળવા માટે, તલસે ચિત અમારું દેવ સુ૦ ૩
સુધા સરખી મીઠી વાણી, આ કરણોએ પીધી;
અગણિત ભવના પાપ મુકાવી, અમ વૃત્તિ શુભ કીધો દેવ સુ૦ ૪
ભલે પધારો આપ અહીંથી, વિહાર કરી સુખ ભાવે;
આપની છાયા નહીં ભુલાયે, ફરી ફરી અંતર આવે. દેવ સુ૦ ૫
શાણુ સજ્જન એકજ વિધે, દુઃખ ન્યારું કરનારા;
સાચા શિવ સુખ સાથીને અમ, અંતરમાં વસનાર. દેવ સુ૦ ૬
આપની કીર્તિ અમર રહેજો, ગુણિને સજ્જન માંહી;
પ્રતિદિન શાન્તી સુખ મેળવજો, એ અમ ઇચ્છા પ્રાહી દેવ સુ૦ ૭
નરનારી સહુ એજ વિનવીએ, ફરી ફરી દર્શન દેજો;
સર્વ પ્રાણિના દુઃખ હરીને, હર્ષે શિવ સુખ લેજ્યો, દેવ સુ૦ ૮

વિહાર કરતી વખતે.

(સખી પડવે તે પંથે ચાલ્યારે—એ રાગ)

સખી પડવે ગુરૂં પ્રવાસીરે, કરી સૌજન શહેર ઉદાસીરે:
આજે ચાલ્યા મહા ગુણુ રાશી, ચાલો સખી આજ

ગુરૂં સિધાવેરે. ટેક.

સખી ગુરૂ મહા ઉપકારીરે, સર્વ લબ્ય ને દીધા છે તારી રે:
એના ગુણુને જાઉં વારી ચાલો ૦ ૧

સખી ગુરૂ મહા સદ્ ભાગીરે, થયા પુન્ય ઉદય થકી રાગીરે:
દોષ સર્વને દીધા છે ત્યાગી. ચાલો ૦ ૨

સખી ગુરૂ સમ દમના ભરાયારે, માન મોહ સમુદ્રને તરીયારે:
નિજ ઈચ્છીત કારજ ફળીયાં ચાલો ૦ ૩

સખી વ્યાખ્યાન રૂડું કે'તારે, ઉર પાપ સહુ હરી લેતારે:
શાસ્ત્ર ધ્યાનમાં નિશ્ચિન રે'તા. ચાલો ૦ ૪

સખી વૃત્તિ જેની બહુ શાણીરે, શ્રવે મુખયા મુવાસમ વાણીરે:
જેઠ આશ્ચર્ય પામે છે પ્રાણી. ચાલો ૦ ૫

સખી વહું વધારે શી વાણી રે, જેની સજ્જનતા વખણાણીરે:
દેશ વિદેશ કીર્તિ ગવાણી ચાલો ૦ ૬

સખી એવા ગુરૂં સિધાવે રે, ફરી યોગ આવો ક્યારે આવેરે:
આવા વિચાર અમને રિખાવે. ચાલો ૦ ૭

અગાઉથી ગ્રાહક થએલા સદગ્રહસ્થોના નામ

વીરમગ્ન

- ૧૨૫ દામોદર ઉગરશી મોદી
૨૫ દક્ષીચંદ બગવાન શાહ
૨૫ હરગોવીંદ પુરોત્તમ ભાવસાર
૨૫ પરભુ કીશોર શાહ
૨૫ જીવણલાલ છગનલાલ શાહ
૨૫ છગનલાલ ધારશી શાહ
૨૫ પરશોત્તમ સુંદરજી મળીઆર
૨૫ નારણુ નાનજી શાહ

- ૫ ભુદર પ્રાગજી શાહ
૫ સાંકળચંદ લાલચંદ શાહ
૫ ઘેલાભાઈ ત્રીકમલાલ વડોદરાવાળા
૫ જેચંદ નારણુ સંઘવી
૫ શીવલાલ દામોદર સંઘવી
૫ ચુનીલાલ સંઘજી હા. સમરત
૫ દેવશી પીતાંબર હા. નાની

- ૨૫ બકોરદાસ રવચંદ શાહ

કલોલ.

- ૨૫ નથુભાઈ નાનચંદ હા. જીવીબાઈ ૨૧ ચુનીલાલ મગનલાલ વડોલ
૨૫ ગણુપતરામ શીવલાલ પ્રાંતીજવાળા ૨૦ ચુનીલાલ મગનલાલ શેડ
૧૦ ટોકરસી છગનલાલ શાહ ૧૫ શોભારામ મનસુખરામ શાહ
૧૦ વાડીલાલ ગોવીંદજી હા. બાલુખેન ૧૫ ડોસાભાઈ પીતાંબર શાહ
૧૦ હરીલાલ પરભુ શાહ ૧૫ છગનલાલ પુરોત્તમ શાહ
૧૦ જરોખેન દક્ષીચંદ બગવાન ૧૫ અમથાલાલ ઉગરચંદ શેડ
૫ પ્રેમચંદ લલ્લુ ભાવસાર ૧૫ જેડાભાઈ મુલચંદ શેડ
૫ રતિલાલ નરશી શાહ ૧૧ કેશવલાલ મગનલાલ શેડ
૫ ઓધડ કેસવજી શાહ ૧૧ પ્રાણુલાલ લલ્લુભાઈ શાહ
૫ કેશવજી રવચંદ હા. ઓધડભાઈ ૧૧ નાથાલાલ કમેદચંદ શાહ
ઓગાણુવાળા ૧૧ નર્ગીનદાસ જમનાદાસ શાહ
૫ મગનલાલ કુંવરજી શાહ ૧૧ રતનશી વરજીવન શાહ
૫ હરગોવીંદ જીવરાજ શાહ ૧૧ ત્રીભાવન જેચંદ શાહ
૫ ડાહ્યાભાઈ ઉકાભાઈ શાહ ૧૧ નર્ગીનદાસ છગનલાલ શાહ
૫ ડોસાભાઈ ગણુજી શાહ ૧૧ અખતચંદ ઉગરચંદ શેડ

૧૧ કેશવલાલ છગનલાલ શેઠ

૧૧ જનનાદાસ દલસુખરામ શાહ

૫ વનમાળી લલ્લુભાઈ શાહ

૫ પુરષોત્તમ હરગોવાંદ શાહ

૫ સોમચંદ મગનલાલ

અમદાવાદ

૧૦૦ બાલાભાઈ છગનલાલ બુકસેલર

૫૧ છગનલાલ શામળદાસ ભાવસાર

સસપુરવાળા

૧૦ હીમતલાલ ગીરધરલલ શાહ

લખતર

૨૫ વીરપાળ વધ્માન વઝીલ

૨૫ ઠાકરશી લલ્લુભાઈ શાહ

૨૫ અમરચંદ નાગરદાસશાહ

૧૫ ઠાકરશી ગુલાબચંદ શાહ

૧૦ આશારામ ગીરધર શાહ

૧૦ હરજીવન હેમજી શાહ

૧૦ અમરસી વેલસી શાહ

૧૦ જેઠલાલ હનુભાઈ ભાવસાર

૫ શીવલાલ કેશવજી શાહ

૫ ગે.વીંદજી ચતુર શાહ

૫ ઠાકરશી મુલજી શાહ

૫ ત્રીભોવન સુન્દરજી શાહ

૫ રામજી મુલચંદ ભાવસાર

૫ ઈશ્વરલાલ હનુભાઈ ભાવસાર

માંતીજ

૨૧ રથાનકવાસી જૈનશાળા

૧૫ બેન કોદર બેન

૧૧ દલસુખરામ લક્ષ્મીચંદ શેઠ

૧૧ પુંનલાલ હીમતલાલ શેઠ

૧૧ ચુનીલાલ રણછોડભાઈ શાહ

૧૦ લાલચંદ પ્રેમચંદ હા, જેઠ.લ.લ

૮ માણેકલાલ ધરમચંદ શેઠ

૫ ચુનીલાલ શીવલાલ શાહ

૫ ધેલાભાઈ કેશવલાલ પરીખ

૨ બી.ખ.ભટ્ટ જીવરાજ શાહ

૨ સાંકળચંદ ગણપતર મ શાહ

વઢવાણ કેન્દ્ર

૩૫ કરતુરભાઈ હરચંદ શાહ

૨૦ લેરાભાઈ ઉકાભાઈ દોશી

૨૦ કુલચંદ ચતુર શાહ

૨૦ જૈનશાળા વઢવાણ કેન્દ્ર

વઢવાણ શહેર

૨૫ ઝુંઝાભાઈ વેલસી શાહ

૨૫ દેવચંદ ચાંપસી ગાંધી

૬૦ ચુનીલાલ લક્ષ્મીચંદ શાહ

૧૦ મગનલાલ ગુલબચંદ વહોરા

૫ માણિકચંદ ચાંપસી ગાંધી

